

Konsultacje w sprawie projektu uchwały w zakresie spraw dotyczących imigrantów

16–30 września 2024 r.

Jesienią tego roku Minister Pracy i Polityki Społecznej przedłoży islandzkiemu parlamentowi (isl. *Alþingi*) projekt uchwały w zakresie spraw dotyczących imigrantów na lata 2025–2038, wraz z czteroletnim planem wdrażania na lata 2025–2028. Polityka ta była już wcześniej przedstawiona na portalu konsultacyjnym w tzw. białej księdze dotyczącej tego obszaru pt.: *Wszyscy tworzymy jedno społeczeństwo Przyszłość i polityka w zakresie spraw dotyczących imigrantów*.

Przedstawiamy do konsultacji społecznych projekt uchwały, opracowany zgodnie z tradycyjną formą uchwały parlamentarnej. W dokumencie najpierw zaprezentowano wizję przyszłości oraz główne cele, następnie omówiono kluczowe zagadnienia, a na końcu przedstawiono cele i wskaźniki. W kolejnym etapie opracowano plan wdrażania, który identyfikuje konkretne działania mające na celu realizację priorytetów polityki oraz osiągnięcie wyznaczonych wskaźników. Sama polityka obejmuje okres piętnastu lat, natomiast plan wdrażania dotyczy czterech lat, co oznacza, że jest to jedynie pierwszy z serii planów, które mają na celu realizację kluczowych celów polityki.

W przypadku rozbieżności między oryginalnym tekstem a wersjami w języku angielskim, polskim oraz uproszczoną wersją w języku islandzkim obowiązuje oryginalny tekst.

Treść projektu uchwały jest następująca:

I. Wizja przyszłości i główne cele

Wizja przyszłości w zakresie spraw dotyczących imigrantów:

Islandia jest społeczeństwem wielokulturowym i włączającym, które promuje równość szans ludzi w zakresie aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie i na rynku pracy.

W Islandii imigranci stanowią integralną część społeczeństwa, w którym szanuje się różnorodność, a infrastruktura publiczna celowo wspiera integrację i pełne uczestnictwo w życiu społecznym tych osób.

W Islandii imigrantom zapewnia się różnorodne możliwości i wspiera proces nauki oraz opanowania przez nich języka islandzkiego. Dostęp do praktycznej nauki języka islandzkiego jest szeroki, a nauczanie odbywa się w elastyczny sposób.

Polityka migracyjna Islandii wspiera fundamentalne wartości społeczeństwa, takie jak demokracja, równouprawnienie i poszanowanie powszechnych praw człowieka.

Główne cele polityki w zakresie spraw dotyczących imigrantów:

1. Imigranci stanowią integralną część społeczeństwa i biorą czynny udział w społeczeństwie włączającym, którego podstawą jest promowanie różnorodności oraz zapewnianie wszystkim równych szans.
2. Społeczeństwo dostosowuje infrastrukturę do zróżnicowanych potrzeb różnych grup, w tym imigrantów, zapewniając jednocześnie, że informacje są przekazywane w sposób klarowny i dostępny dla wszystkich.
3. Nauczanie dzieci i dorosłych języka islandzkiego opiera się na różnorodnych metodach, cechuje się motywującym, profesjonalnym, praktycznym i dostępnym podejściem, co pozwala zaspokoić potrzeby zarówno imigrantów, jak i innych grup społecznych, w zakresie komunikacji w społeczeństwie, edukacji oraz na rynku pracy.

II. Kluczowe zagadnienia

W kwestiach dotyczących imigrantów zostanie podjęta praca nad następującymi dziesięcioma kluczowymi zagadnieniami:

1. Zapewnienie dostępu do wydajnego systemu informacji na temat praw i obowiązków dla imigrantów i w Islandii.
2. Wzmocnienie nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka, zapewnienie dostępu do zróżnicowanych form nauczania dla różnych grup wiekowych oraz równego dostępu na terenie całego kraju.
3. Prognozowanie zapotrzebowania na pracowników na islandzkim rynku pracy, co umożliwi zatrudnianie wykwalifikowanych pracowników zarówno z obszaru EOG, jak i spoza niego.
4. Uproszczenie i wzmocnienie procesu uznawania wcześniejszego wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego osób, które ukończyły szkoły za granicą. Celem jest umożliwienie imigrantom znalezienia odpowiedniej pracy oraz wykorzystania wykształcenia i doświadczenia osób, które się przeprowadzają na Islandię dla dobra społeczeństwa.
5. Tworzenie społeczeństwa włączającego, w którym imigranci uczestniczą we wszystkich obszarach aktywności społeczeństwa.
6. Zapewnienie imigrantom możliwości aktywnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i w sprawach, które ich dotyczą.
7. Redukcja ubóstwa wśród imigrantów.
8. Wzmocnienie aktywnego uczestnictwa w życiu demokratycznym, ochrona praw człowieka i równouprawnienia imigrantów.
9. Pogłębienie badań w zakresie problematyki imigracji i uchodźców oraz usprawnienie rejestracji oraz gromadzenia danych, aby w dłuższej perspektywie możliwe było podniesienie jakości usług w oparciu o bazę wiedzy i mierzalne cele.
10. Zapewnienie wsparcia uchodźcom, aby mogli osiedlić się i budować nowe życie na Islandii. Dodatkowe wsparcie dla grup uchodźców znajdujących się w szczególnie wrażliwej sytuacji.

Priorytety i działania polityki w zakresie spraw dotyczących imigrantów będą opierać się na wyżej wymienionych kluczowych zagadnieniach, co przyczyni się do realizacji wizji przyszłości oraz osiągnięcia głównych celów polityki.

III. Cele, priorytety i wskaźniki

Cele władz państwowych w sprawach dotyczących imigrantów:

- 1.1 Imigranci aktywnie uczestniczą w demokratycznych wyborach w Islandii, a ich udział jest na porównywalnym z aktywnością całego społeczeństwa poziomie.
 - 1.2 Imigranci mają zapewnione równe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym.
 - 1.3 Stosunek społeczeństwa do imigrantów jest pozytywny, a poziom zrozumienia koncepcji wielokulturowości i włączania społecznego jest na wysokim poziomie.
 - 1.4 Ubóstwo wśród imigrantów nie jest na wyższym poziomie niż w społeczeństwie ogółem.
 - 1.5 Imigranci pracują w administracji publicznej i samorządowej.
 - 1.6 Różnorodność społeczeństwa widoczna jest w mediach publicznych.
-
- 2.1 Skuteczne i zróżnicowane systemy rozpowszechnia informacji dla nowych mieszkańców
 - 2.2 System intensywnego wsparcia obejmuje uchodźców od momentu ich przybycia do kraju.
 - 2.3 Studia w szkołach zagranicznych są oceniane pod kątem kwalifikacji zawodowych w Islandii, a system oceny kompetencji zawodowych (isl. *raunfærnimat*) służy ocenie umiejętności i doświadczenia imigrantów.
 - 2.4 Prowadzenie aktywnych badań dotyczących imigracji i rozpowszechnianie uzyskanych wyników.
 - 2.5 System edukacji na Islandii z powodzeniem odpowiada na potrzeby edukacyjne oraz społeczne dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na wszystkich szczeblach szkolnictwa.
 - 2.6 Pozycja imigrantów na rynku mieszkaniowym jest porównywalna z pozycją innych osób w społeczeństwie.
-
- 3.1 Dostępna jest bogata oferta praktycznych kursów języka islandzkiego, która obejmuje cały kraj.
 - 3.2 Zagwarantowany jest wysoki poziom kursów języka islandzkiego.
 - 3.3 Wspiera się zrozumienie i zachęca do korzystania z języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a osobami islandzkiego pochodzenia.
 - 3.4 Oferta kursów języka islandzkiego jest oparta na dostępności i elastyczności.
 - 3.5 Harmonizacja systemu oceny znajomości języka islandzkiego.

Wskaźniki do oceny postępów w realizacji celów będą następujące:

- 1.1 Frekwencja imigrantów w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich. Procent imigrantów na listach kandydatów i wśród demokratycznie wybranych przedstawicieli w samorządach lokalnych oraz w parlamencie powinien być porównywalny z ich procentem w społeczeństwie, a także liczba i procent rad imigracyjnych w instytucjach państwowych i gminach liczących ponad 5000 mieszkańców.

- 1.2 a) Równy procent dzieci imigrantów i dzieci urodzonych na Islandii, które uprawiają sport i korzystają z zajęć pozalekcyjnych, b) Udział kobiet imigrantek i kobiet islandzkiego pochodzenia w rynku pracy jest na równym poziomie, c) Udział uchodźców w rynku pracy pięć lat po objęciu ochroną jest równy ogólnemu udziałowi w rynku pracy w kraju, d) Procent zarejestrowanych bezrobotnych imigrantów, łącznie oraz procent imigrantów długotrwale bezrobotnych nie powinien być wyższy niż procent imigrantów w całej populacji, e) Procent imigrantów w grupie młodzieży w wieku od 16 do 24 lat, którzy znajdują się w grupie NEET młodych ludzi – nieuczących się, niepracujących ani nieszkolących się zawodowo, nie powinien być wyższy niż ich procent w całej populacji, f) Badanie samopoczucia i uczestnictwa w życiu społecznym imigrantów.
- 1.3 Wyniki badania postaw „Postawy społeczne wobec migracji”, które Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleca co dwa lata.
- 1.4 a) Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wśród imigrantów, b) Wskaźnik głębokości ubóstwa w grupie imigrantów żyjących w ubóstwie.
 - 1.5 a) Procent imigrantów zatrudnionych w administracji publicznej według klasyfikacji stanowisk, b) procent imigrantów zatrudnionych w administracji samorządowej według klasyfikacji stanowisk. a) Udział imigrantów w wywiadach radiowych i telewizyjnych u nadawcy publicznego RÚV, b) Procent imigrantów w programach RÚV, c) Imigranci jako rozmówcy w radiu i telewizji RÚV w debacie na temat migracji i dotyczącej innych zagadnień.
- 2.1 a) Liczba osób korzystających z systemu rozpowszechniania informacji Urzędu Pracy w podziale na kanał komunikacji (ruch elektroniczny, rozmowy telefoniczne, sprawy do załatwienia, wizyty), b) Ankieta weryfikująca, czy imigranci są świadomi istnienia i czy korzystają z usług informacyjnych oraz, czy uznają je za potrzebne.
- 2.2 a) Procent uchodźców otrzymujących ochronę, którzy zostali skierowani do jednolitego systemu przyjmowania uchodźców, b) Procent uchodźców uczących się języka islandzkiego lub języka migowego w pierwszym roku po uzyskaniu ochrony oraz średnia liczba lekcji na osobę, c) Procent uchodźców, którzy uczestniczyli w programie edukacji społecznej, pierwszym roku po objęciu ochroną, d) Procent uchodźców, którzy otrzymali wsparcie w procesie uznawania zdobytego wcześniej wykształcenia, skorzystał z doradztwa edukacyjnego lub pomocy w poszukiwaniu pracy w pierwszym roku po objęciu ochroną.
- 2.3 a) Szybkość procesu uznawania wykształcenia z podziałem na kategorie zawodowe, b) Analiza procentu zaakceptowanych oraz odrzuconych podań w procesie uznawania kwalifikacji zawodowych uzyskanych za granicą, wraz z kompleksowym przeglądem przyczyn odmowy uznania kwalifikacji, c) Procentowy udział imigrantów posiadających wyższe wykształcenie, zatrudnionych na stanowiskach, na których nie wymaga się określonego poziomu wykształcenia, w porównaniu z osobami islandzkiego pochodzenia, d) Procent imigrantów, którzy ukończyli proces oceny kompetencji zawodowych, e) Procent imigrantów z ograniczonym formalnym wykształceniem, znajdujących się w rejestrze bezrobotnych, którzy korzystają z procesu oceny kompetencji zawodowych.
- 2.4 a) Finansowanie badań w dziedzinie migracji jest powiązane liczbą imigrantów w Islandii, b) Roczna liczba opublikowanych badań z zakresu migracji, c) Forum specjalizujące się w zarządzaniu badaniami związanymi z imigrantami i uchodźcami oraz rozpowszechniające wiedzę na ten temat w społeczeństwie islandzkim.

- 2.5 a) Wyniki badania PISA, islandzkiego badania młodzieży oraz badań innymi metodami oceny, stosowanych w systemie szkolnym, b) Absolwenci szkół średnich i szkół uzupełniających według pochodzenia, grupy wiekowej i płci, c) Absolwenci studiów wyższych i doktoranckich według pochodzenia, grupy wiekowej oraz płci, d) Liczba szkół, które traktują naukę dzieci w języku ojczystym jako przedmiot fakultatywny lub zastępujący naukę obowiązkową zgodnie z głównymi programem nauczania szkół podstawowych i średnich.
- 2.6 a) Procent imigrantów na rynku wynajmu w porównaniu do osób islandzkiego pochodzenia, b) Procent imigrantów posiadających własną nieruchomość w porównaniu do osób islandzkiego pochodzenia, c) Procent imigrantów na rynku wynajmu, którzy otrzymują zasiłki mieszkaniowe w porównaniu do osób islandzkiego pochodzenia, d) Procent gospodarstw domowych imigrantów zalegających ze spłatą kredytu hipotecznego lub czynszu, w porównaniu do odsetka gospodarstw domowych obywateli.
- 3.1 a) Liczba kursów, dostępność miejsc na kursach oraz różnorodność ścieżek edukacyjnych, włączając w to kształcenie na odległość, oferowanych na różnych poziomach umiejętności w każdym regionie kraju, uzależniona od liczby imigrantów zamieszkujących dany obszar, b) Dla niesłyszących imigrantów prowadzone są kursy islandzkiego języka migowego, c) Liczba zakładów pracy oferujących kursy języka islandzkiego powiązanego z wykonywaną pracą oraz procent imigrantów, którzy mają dostęp do tych kursów, wśród osób aktywnych zawodowo, według regionów kraju.
- 3.2 a) Procent nauczycieli, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje pedagogiczne oraz specjalistyczne wykształcenie do nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka, b) Procent kursów, w których ocena wyników w nauce opiera się na poziomach umiejętności zdefiniowanych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego, c) Przegląd oceny użytkowników dotyczącej jakości edukacji powinien być przeprowadzony dwukrotnie w trakcie wdrażania polityki.
- 3.3 Badanie porównawcze przeprowadzane co cztery lata dotyczące postaw osób islandzkiego pochodzenia i imigrantów wobec możliwości posługiwania się językiem oraz ich nastawienia do używania języka islandzkiego jako interjęzyka.
- 3.4 a) Liczba dostępnych miejsc na kursach zdalnych w zależności od liczby imigrantów, b) Oferta kursów języka islandzkiego obejmuje różne godziny zajęć, zależnie od regionu kraju i liczby imigrantów w danym regionie, c) Istnieją różnorodne, inteligentne rozwiązania wspierające naukę i wykorzystywanie języka islandzkiego.
- 3.5 a) Standaryzowany oficjalny test kompetencji oparty na Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego dostępny w ośrodkach egzaminacyjnych na terenie całego kraju, b) Ośrodki edukacyjne oceniają i potwierdzają poziom umiejętności każdego ucznia na zakończenie kursu. W trakcie kursu oceniane są różne aspekty umiejętności, z uwzględnieniem poziomów określonych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego, c) Imigranci mają dostęp do bezpłatnych testów próbnych online, które pozwalają im sprawdzić swój poziom znajomości języka zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego.

III. PLAN WDRAŻANIA

Aby skutecznie zrealizować cele polityki w zakresie spraw dotyczących imigrantów, opracowano plan wdrażania obejmujący następujące zadania:

1.1 Imigranci aktywnie uczestniczą w demokratycznych wyborach w Islandii, a ich aktywne uczestnictwo jest na porównywalnym poziomie z aktywnością całego społeczeństwa

Działanie 1.1.1 Uczestnictwo w życiu społecznym i edukacja społeczna

Cel: Zachęcanie imigrantów do udziału w demokratycznych wyborach oraz edukowanie ich na temat ustroju demokratycznego i systemu rządzenia w Islandii.

Realizacja/opis:

- a) Imigranci, którzy nabywają prawo wyborcze, automatycznie otrzymują informacje o przysługujących im prawach oraz materiały edukacyjne dotyczące organizacji i struktury różnych wyborów w Islandii, a także sposobów korzystania z prawa wyborczego.
- b) Edukacja dzieci i młodzieży na temat demokratycznych wyborów, ich charakteru i organizacji zgodnie z głównym programem nauczania. Uwagę zwraca się na projekt rozwojowy „Edukacja, Przyjmowanie, Kultura” (isl. *Menntun, móttaka, menning*).

Odpowiedzialność: Narodowy Rejestr Islandii (isl. *Þjóðskrá Íslands*) – za część a) – oraz Ministerstwa Edukacji i Spraw Dzieci za część b).

Przykładowi partnerzy: Samorządy, Państwowa Komisja Wyborcza, Cyfrowa Islandia (isl. *Starfrænt Ísland*), Ministerstwo Infrastruktury, Rzecznik Praw Dziecka (isl. *Umboðsmaður barna*), Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych (isl. *Miðstöð menntunar og skólábjónustu*), przedszkola, szkoły podstawowe i średnie.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci, którzy nabyli prawo wyborcze, dzieci i młodzież.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Dorośli imigranci są świadomi swoich praw wyborczych, prawa do kandydowania oraz podstawowych zasad ustroju Islandii. Dzieci i młodzież imigrantów znają swoje prawa do udziału w wyborach, rozumieją zasady demokracji i jej funkcjonowanie w kraju.

1.2 Imigranci mają zapewnione równe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym

Działanie 1.2.1 Aktywność i możliwości na rynku pracy

Cel: Wyrównanie szans imigrantów na rynku pracy, wspieranie aktywnego i zrównoważonego uczestnictwa różnych grup poprzez odpowiednie wsparcie i edukację.

Realizacja/opis:

- a) Szczególne wsparcie dla osób napotyających bariery językowe lub mających niewielkie doświadczenie zawodowe oraz ich łączenie z rynkiem pracy i edukowanie o możliwościach zawodowych.
- b) Edukacja na temat praw, obowiązków oraz kultury pracy na islandzkim rynku pracy.
- c) Współpraca z sektorem gospodarczym i edukacja w firmach na temat korzyści płynących z uznawania kwalifikacji imigrantów, zalet wielokulturowego środowiska pracy oraz możliwości zwiększenia mobilności imigrantów na rynku pracy.

Odpowiedzialność: Urząd Pracy (isl. Vinnumálastofnun).

Przykładowi partnerzy: Przedstawiciele rynku pracy, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich (isl. Samband íslenskra sveitarfélaga), Biuro płac i zarządzania zasobami ludzkimi (isl. kjara- og mannauðssýsla ríkisins).

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci w wieku produkcyjnym, rynek pracy.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Zwiększenie równości na rynku pracy, na którym imigranci mają możliwość podejmowania różnorodnych zawodów oraz mają ułatwioną mobilność horyzontalną i wertykalną.

Działanie 1.2.2 Udział dzieci i młodzieży w zajęciach sportowych oraz innych zajęciach dla młodzieży oraz pozalekcyjnych

Cel: Zwiększenie uczestnictwa dzieci i młodzieży imigrantów w zorganizowanych zajęciach sportowych, młodzieżowych oraz innych formach aktywności pozaszkolnej, a także zmniejszenie ich poziomu rezygnacji z takich zajęć.

Realizacja/opis: W celu zwiększenia udziału dzieci i młodzieży obcego pochodzenia w zajęciach sportowych, młodzieżowych oraz innych formach spędzania czasu wolnego wprowadzone zostaną projekty, które sprawdzą się zarówno w kraju, jak i w sąsiednich państwach.

Odpowiedzialność: Ministerstwa Edukacji i Spraw Dzieci

Przykładowi partnerzy: Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, Islandzkie Stowarzyszenie Młodzieży (isl. UMFÍ), Islandzki Związek Sportowy (isl. ÍSF), przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły średnie, szkoły muzyczne, kluby sportowe, szkoły artystyczne oraz organizacje pozarządowe działające w obszarze spraw dzieci i młodzieży.

Interesariusze / grupa docelowa: Dzieci i młodzież z różnorodnym zapleczem językowym i kulturowym oraz ich rodziny.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Dzieci i młodzież imigrantów będą miały takie same możliwości jak ich rówieśnicy w zakresie nauki i rozwoju w ramach działań pozaszkolnych.

Działanie 1.2.3 Badanie dotyczące samopoczucia i uczestnictwa społecznego migrantów

Cel: Zrozumienie, jak migranci oceniają swoje samopoczucie, możliwości i przeszkody związane z uczestnictwem społecznym oraz monitorowanie tych aspektów w czasie.

Realizacja/opis: Badanie ankietowe dotyczące oceny samopoczucia, możliwości i przeszkód związanych z uczestnictwem społecznym wśród migrantów będzie przeprowadzane co cztery lata, począwszy od 2026 r.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Instytucje badawcze, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, organizacje pozarządowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci, władze i różne instytucje świadczące usługi.

Okres realizacji: 2026.

Rezultat: Opinie imigrantów dotyczące ich samopoczucia, możliwości oraz napotykaných przeszkód w uczestnictwie społecznym są dobrze znane. Wyniki przeprowadzonych badań stanowią solidną podstawę do podejmowania działań mających na celu poprawę dobrostanu imigrantów, wzmocnienie możliwości oraz zwiększenie ich aktywnego udziału w życiu społecznym, zgodnie z wnioskami wyciągniętymi z badań.

1.3 Stosunek społeczeństwa do imigrantów jest pozytywny, a poziom zrozumienia koncepcji wielokulturowości i włączania społecznego jest na wysokim poziomie.

Działanie 1.3.1 Regularnie przeprowadzane badania dotyczące postaw społecznych wobec imigracji.

Cel: Monitorowanie i reagowanie na zmiany w postawach społeczeństwa wobec kwestii imigracyjnych na Islandii.

Realizacja/opis: Badanie opinii publicznej oparte na wcześniejszych badaniach z lat 2017, 2019 i 2023. Ponadto, co dwa lata, począwszy od 2025 r., zostanie przeprowadzone badanie z dodatkowymi pytaniami.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Eksperti w dziedzinie badań społecznych, Urząd Statystyczny Islandii (isl. *Hagstofa Íslands*), środowisko akademickie, gminy i Urząd Pracy.

Interesariusze / grupa docelowa: Społeczeństwo, osoby kształtujące polityki, eksperci w dziedzinie badań społecznych.

Okres realizacji: 2025 i 2027.

Rezultat: Wyniki regularnych badań opinii będą stanowić podstawę do ukierunkowanych działań, mających na celu zwiększenie zrozumienia kwestii imigracyjnych oraz przeciwdziałanie negatywnym postawom.

Działanie 1.3.2 Wzmocnienie roli edukacyjnej Centrum Wielokulturowego i Informacyjnego Urzędu Pracy.

Cel: Zapewnienie dostępności materiałów edukacyjnych dotyczących wrażliwości kulturowej, sytuacji imigrantów w Islandii, korzyści społecznych płynących z równego traktowania wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich pochodzenia oraz promowanie charakterystyki społeczeństwa włączającego i potencjału różnorodności w miejscach pracy.

Realizacja/opis:

a) Materiały edukacyjne dla miejsc pracy i organizacji pozarządowych.

b) Opracowanie dostępnych cyfrowych materiałów edukacyjnych i wskazówek dotyczących włączających praktyk w różnych kontekstach społecznych.

c) Materiały edukacyjne na stronie „Landneminn”, wiedza o społeczeństwie islandzkim dla imigrantów będą dostępne dla wszystkich imigrantów i promowane w ukierunkowany sposób.

Odpowiedzialność: Urząd Pracy

Przykładowi partnerzy: Organizacje pozarządowe, przedstawiciele rynku pracy, gminy, instytucje państwowe i imigranci.

Interesariusze/grupa docelowa: Całe społeczeństwo.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Zwiększona świadomość i zrozumienie, jak wspierać społeczeństwo włączające, oraz podkreślenie roli, jaką każdy z nas odgrywa w budowaniu takiego społeczeństwa.

1.4 Ubóstwo wśród imigrantów nie jest na wyższym poziomie niż w społeczeństwie ogółem

Działanie 1.4.1 Zidentyfikowanie czynników społecznych wpływających na ubóstwo i marginalizację imigrantów

Cel: Identyfikacja specyficznych czynników przyczyniających się do ubóstwa i marginalizacji imigrantów oraz tych, które przeciwdziałają tym zjawiskom.

Realizacja/opis:

a) Identyfikacja i analiza dominujących czynników powodujących oraz przeciwdziałających ubóstwu i marginalizacji imigrantów.

b) Szczegółowa analiza sytuacji imigrantów w regularnych badaniach jakości życia prowadzonych przez Urząd Statystyczny, w tym z uwzględnieniem struktury rodziny.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (za część a działania) oraz Islandzki Urząd Statystyczny (za część b działania).

Przykładowi partnerzy: Uniwersytety, gminy, organizacje pozarządowe.

Interesariusze/grupa docelowa: Ubodzy i/lub marginalizowani imigranci.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Możliwość opracowania ukierunkowanych działań mających na celu zmniejszanie i zapobieganie ubóstwu oraz marginalizacji imigrantów w większym stopniu niż w innych grupach społecznych.

1.5 Imigranci pracują w administracji publicznej i samorządowej

Działanie 1.5.1 Miejsca pracy w administracji dostępne dla wszystkich

Cel: Zapewnienie równych szans zatrudnienia w instytucjach publicznych, opartych na konkurencji w zakresie kwalifikacji i kompetencji do wykonywania pracy na oferowanych stanowiskach, bez wpływu pochodzenia na możliwości zatrudnienia.

Realizacja/opis:

a) Przeprowadzana będzie analiza i systematyczna rejestracja różnorodności zasobów ludzkich w instytucjach państwowych i samorządowych, z uwzględnieniem statusu imigranta i grup zawodowych.

b) Procesy rekrutacyjne w instytucjach państwowych i samorządowych będą analizowane pod kątem równości szans w oparciu o pochodzenie, a w razie potrzeby zostaną opracowane propozycje ulepszeń.

c) W ogłoszeniach o pracę będzie jasno określony poziom znajomości języka islandzkiego, wymagany od kandydatów zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Islandzki Urząd Statystyczny, Biuro płac i zarządzania zasobami ludzkimi, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich.

Interesariusze / grupa docelowa: Całe społeczeństwo.

Okres realizacji: 2025–2028

Rezultat: Miejsca pracy w sektorze publicznym są zróżnicowane, włączające i efektywnie wykorzystują potencjał różnorodności w społeczeństwie.

2.1 Skuteczne i zróżnicowane systemy rozpowszechnia informacji dla nowych mieszkańców

Działanie 2.1.1 Budowanie skutecznego i zróżnicowanego systemu rozpowszechnia informacji dla imigrantów

Cel: Zwiększenie dostępu, wykorzystania i praktycznego zastosowania dostępnych informacji i edukacji dla szerszej grupy niż obecnie. Dzięki ukierunkowanej prezentacji imigranci będą mogli łatwo uzyskać informacje i mieć jasny obraz, gdzie można je znaleźć.

Realizacja/opis:

a) Zwiększenie efektywności dostarczania informacji w formie cyfrowej poprzez platformę island.is. Informacje będą dostępne w wielu językach, nie tylko w islandzkim, ze szczególnym uwzględnieniem ukierunkowanej prezentacji podstawowych informacji dla osób, które niedawno osiedliły się w kraju, za pośrednictwem dedykowanej sekcji dotyczącej tzw. wydarzeń życiowych.

b) Wzmocnienie wydajnego i różnorodnego systemu rozpowszechnia informacji oraz edukacji społecznej dla imigrantów, w całym kraju, w celu zapewnienia równego dostępu do niezbędnych informacji.

c) Kompleksowa rewizja materiałów edukacyjnych znajdujących się na stronie „Landneminn”, aby zapewnić ich użyteczność zarówno dla ogółu imigrantów, jak i dla uchodźców.

d) Systematyczne działania promocyjne i marketingowe dotyczące systemu rozpowszechnia informacji z punktów a i b, aby zwiększyć świadomość imigrantów na temat dostępnych usług.

Odpowiedzialność: Urząd Pracy.

Przykładowi partnerzy: Cyfrowa Islandia, instytucje publiczne i dostawcy usług, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci, szczególnie ci w pierwszych latach pobytu w kraju.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Praktyczny, wszechstronny i przyjazny dla użytkownika system rozpowszechnia informacji dotyczący podstawowych kwestii związanych z prawami i obowiązkami w islandzkim społeczeństwie.

2.2 System intensywnego wsparcia obejmuje uchodźców od momentu ich przybycia do kraju

Działanie 2.2.1 System intensywnego wsparcia obejmuje uchodźców momentu ich przybycia do kraju

Cel: Zapewnienie uchodźcom usług od momentu przyznania ochrony, mających na celu ich wzmocnienie i wsparcie w zakorzenieniu się w nowym społeczeństwie.

Realizacja/Opis:

- a) Specjalne dodatkowe wsparcie dla uchodźców, poza ogólną pomocą społeczną.
- b) Analiza potrzeb i charakterystyki niezbędnych usług dla uchodźców, oparta na metodzie projektowej, polegająca na śledzeniu ścieżek użytkowników w systemie z uwzględnieniem poszczególnych etapów oraz priorytetów w dostarczaniu usług.
- c) Przygotowanie i wdrożenie programu wzajemnego wsparcia dla uchodźców.
- d) Szkolenie pracowników zajmujących się uchodźcami w zakresie wrażliwości kulturowej oraz podejścia opartego na doświadczeniu traumy.
- e) Zajęcia wspierające zaangażowanie społeczne i aktywność dla uchodźców, mające na celu wzmocnienie kontaktów społecznych oraz tworzenie możliwości korzystania z języka islandzkiego w różnych sytuacjach, co wspiera jego naukę.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Urząd Pracy, samorządy, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, organizacje pozarządowe, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci, szkoły średnie i wyższe.

Interesariusze / grupa docelowa: Osoby objęte międzynarodową ochroną lub zezwoleniem na pobyt ze względów humanitarnych, specjaliści świadczący usługi dla tych osób.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Usprawnione, efektywniejsze i wydajniejsze usługi oferowane uchodźcom, oparte na ocenie ich potrzeb.

Działanie 2.2.2 Wsparcie zdrowia psychicznego uchodźców poprzez pomoc psychologiczną

Cel: Zapewnienie uchodźcom niezbędnego wsparcia psychologicznego, aby pomóc im w przepracowaniu traumatycznych doświadczeń związanych z uchodźstwem, wspierając ich

zdrowie psychiczne i jednocześnie ograniczając konieczność korzystania z wyspecjalizowanej opieki psychiatrycznej.

Realizacja/Opis:

a) Dostępna jest ogólna pomoc w przypadku traumy w zintegrowanym ośrodku recepcyjnym oraz psychologiczne wsparcie dostępne dla wszystkich uchodźców, ze szczególnym naciskiem na pracę z grupami.

b) Opracowany został jasny system skierowań do odpowiednich poziomów opieki zdrowotnej dla uchodźców wymagających specjalistycznego leczenia zespołu stresu pourazowego.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Ministerstwo Zdrowia, samorządy, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Uchodźcy w Islandii.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Uchodźcy są lepiej przygotowani do budowania swojego życia w nowym kraju, a większość z nich może korzystać z usług zdrowia psychicznego na podstawowym poziomie.

Działanie 2.2.3 Łatwy dostęp uchodźców do profesjonalnych terapii zespołu stresu pourazowego

Cel: Zapewnienie uchodźcom dostępu do terapii opartej na dowodach zespołu stresu pourazowego wynikającego z ich doświadczeń i sytuacji związanych z uchodźstwem.

Realizacja/Opis:

a) Oparta na dowodach terapia zespołu stresu pourazowego dostępna dla wszystkich potrzebujących uchodźców, zarówno poprzez zintegrowany ośrodek recepcyjny, jak i odpowiednie ośrodki zdrowia.

b) Szkolenia i mentoring specjalistów świadczących terapię zespołu stresu pourazowego związaną z doświadczeniami uchodźczymi.

c) Jasny system skierowań do odpowiednich poziomów opieki zdrowotnej dla uchodźców wymagających specjalistycznej terapii.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Zdrowia.

Przykładowi partnerzy: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, samorządy, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Uchodźcy w Islandii.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Uchodźcy są lepiej przygotowani do budowania życia w nowym kraju, a większość korzysta z usług zdrowia psychicznego na podstawowym poziomie.

Działanie 2.2.4 Przyjęcie i wsparcie, dla dzieci, które nie posiadają opiekuna

Cel: Wzmocnienie systemu opieki nad dziećmi bez opieki i zapewnienie im przewidywalnej obsługi. Wsparcie specjalizacji ośrodków opieki nad dziećmi, które mają największe doświadczenie w świadczeniu takiej pomocy.

Realizacja/opis: Umowy o współpracy w zakresie opieki nad dziećmi bez opieki.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci.

Przykładowi partnerzy: Służby ochrony dzieci w gminach (isl. *Barnaverndarþjónustur sveitarfélaga*), Urząd ds. Dzieci i Rodzin (isl. *Barna- og fjölskyldustofa*), Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, ośrodki edukacyjne, szkoły średnie, organizacje sportowe i rekreacyjne.

Interesariusze / grupa docelowa: Dzieci bez opieki.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Skuteczna i wydajna pomoc dla dzieci, które nie posiadają opiekuna.

Działanie 2.2.5 Wsparcie dla samorządów przy przyjmowaniu dzieci-uchodźców

Cel: Opracowanie i wdrożenie procedur zapewniających wszystkim dzieciom ubiegającym się o ochronę na Islandii bezproblemowego dostęp do zintegrowanych usług.

Realizacja/opis:

a) Wsparcie dla samorządów w przyjmowaniu dzieci-uchodźców i zapewnianiu im odpowiednich usług.

b) Projekt pilotażowy dotyczący wsparcia dla dzieci z doświadczeniem uchodźczym oraz rozwój procedur opartych na ustawie o dobrostanie dzieci.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci.

Przykładowi partnerzy: Samorządy, Związek Gmin Islandzkich, Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych, Urząd ds. Dzieci i Rodzin, szkoły średnie.

Interesariusze/ grupa docelowa: Dzieci-uchodźcy i ich rodziny.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Ukierunkowane i skuteczne wsparcie dla dzieci-uchodźców oraz ich rodzin.

Działanie 2.2.6 Nauka języka islandzkiego i edukacja społeczna dla uchodźców

Cel: Wspieranie osób w opanowaniu podstaw języka islandzkiego oraz zrozumieniu islandzkiego społeczeństwa i jego struktur.

Realizacja/opis:

a) Zapewnienie intensywnej nauki języka islandzkiego na początku okresu pobytu, dostosowanej do potrzeb dorosłych uchodźców o różnorodnych potrzebach edukacyjnych.

b) Umożliwienie wszystkim dorosłym uchodźcom dostępu do kursu wiedzy o społeczeństwie na stronie Landneminn.

c) Identyfikacja zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uchodźców w zakresie języka islandzkiego i edukacji społecznej, w celu opracowania odpowiedniego programu nauczania dla każdego uczestnika oraz określenia, w jaki sposób najlepiej ocenić ich poziom, potrzeby i możliwości na początku nauki.

Odpowiedzialność: Urząd Pracy.

Przykładowi partnerzy: Ośrodki edukacyjne, gminy przyjmujące uchodźców, organizacje pozarządowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Dorośli uchodźcy.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Wszyscy dorośli uchodźcy otrzymają możliwość opanowania podstaw języka islandzkiego oraz zdobycia wiedzy o kluczowych aspektach islandzkiego społeczeństwa, usług publicznych, a także prawach i obowiązkach obywateli.

2.3 Studia w szkołach zagranicznych są oceniane pod kątem kwalifikacji zawodowych w Islandii, a system oceny kompetencji zawodowych służy ocenie umiejętności i doświadczenia imigrantów

Działanie 2.3.1 Wykształcenie zdobyte w szkołach zagranicznych podlega ocenie pod kątem kwalifikacji zawodowych w Islandii

Cel: Zapewnienie, że wykształcenie i kwalifikacje zdobyte przez imigrantów będą oceniane i wykorzystywane zgodnie z ich wartością na islandzkim rynku pracy, a uprawnienia zawodowe będą przyznawane w regulowanych zawodach. Imigranci powinni otrzymać informacje na temat dodatkowego wykształcenia wymaganego do uzyskania uprawnień zawodowych oraz należy dążyć do wyrównania szans na rynku pracy, niezależnie od pochodzenia.

Realizacja/opis:

a) Dalszy rozwój zintegrowanego systemu uznawania wykształcenia, który będzie łatwy w obsłudze i dostępny dla wszystkich, niezależnie od pochodzenia.

b) Utworzenie formalnej współpracy między podmiotami rynku pracy, mającej na celu zwiększenie możliwości imigrantów do podejmowania pracy w Islandii zgodnie z ich wykształceniem, a także zwiększenie współpracy między grupami zawodowymi specjalistów w zakresie uznawania wykształcenia uzyskanego za granicą.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, Przemysłu i Innowacji.

Przykładowi partnerzy: Podmioty rynku pracy, instytucje edukacyjne, szkoły średnie i wyższe.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci z wykształceniem i kwalifikacjami, którzy wykonują pracę poniżej swoich kwalifikacji. Pracodawcy i społeczeństwo jako całość.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Pozycja imigrantów i obywateli Islandii na rynku pracy zostanie wyrównana, imigranci będą wykonywać pracę zgodną ze swoim wykształceniem, a pracodawcy i społeczeństwo skorzystają na edukacji i doświadczeniu imigrantów.

Działanie 2.3.2 System oceny kompetencji zawodowych jest wykorzystywany do oceny umiejętności i doświadczenia imigrantów z krótką formalną edukacją

Cel: Umiejętności nabyte przez imigrantów poprzez uczestnictwo w rynku pracy będą oceniane i wykorzystywane zgodnie z ich wartością na islandzkim rynku pracy oraz w systemie edukacyjnym. Tworzenie możliwości dla imigrantów do dalszego kształcenia oraz wyrównywanie szans na rynku pracy, niezależnie od pochodzenia.

Realizacja/opis:

a) Analiza procesu wdrażania systemu oceny kompetencji zawodowych wśród imigrantów i badanie, jak oceny te zostały przez nich wykorzystane do dalszej edukacji lub pracy.

b) Lepsza promocja systemu oceny kompetencji zawodowych wśród imigrantów w Islandii oraz wzmacnianie dialogu zainteresowanych stron na temat skutecznych metod oceny umiejętności jednostek.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Urząd Pracy, ośrodki edukacyjne, szkoły średnie, podmioty rynku pracy.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci z krótką formalną edukacją, ale z doświadczeniem na rynku pracy, którzy chcą wykorzystać swoje umiejętności jako podstawę do dalszej edukacji i możliwości zawodowych. Pracodawcy, którzy mogą lepiej wykorzystać kompetencje swoich pracowników.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Pozycja imigrantów i obywateli Islandii na rynku pracy zostanie wyrównana, imigranci będą pracować zgodnie z posiadanymi umiejętnościami i będą mieli możliwość dalszego kształcenia oraz specjalizacji, a pracodawcy skorzystają z ich doświadczenia i umiejętności.

2.4 Prowadzenie aktywnych badań dotyczących imigracji i rozpowszechnianie uzyskanych wyników

Działanie 2.4.1 Badania, gromadzenie danych i rozpowszechnianie wiedzy

Cel: Stworzenie platformy do gromadzenia badań i rozpowszechniania wiedzy na temat imigrantów w Islandii. Platforma ma na celu budowanie mostu między wiedzą zdobywaną dzięki badaniom, niezbędnym rejestrowaniem danych a praktycznym wykorzystaniem wyników badań w usługach skierowanych do imigrantów. Zidentyfikowanie istniejących luk w wiedzy w tej dziedzinie.

Realizacja/opis:

a) Utworzenie platformy, która będzie zarządzać badaniami i projektami praktycznymi dotyczącymi imigrantów, rozpowszechniać wyniki badań/projektów oraz identyfikować obszary wymagające dalszych badań i wiedzy, zgodnie z polityką rządową.

b) Analiza potrzeb w zakresie ulepszenia gromadzenia, koordynacji i rejestrowania danych, w tym danych statystycznych, w celu ułatwienia badań, porównań oraz analizy różnych zagadnień dotyczących imigrantów w Islandii.

c) Organizacja konferencji dla profesjonalistów poświęconej rozwojowi kwestii związanych z imigrantami, która odbędzie się dwukrotnie w okresie realizacji planu, w latach 2025 i 2027.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Islandzki Urząd Statystyczny, środowisko akademickie i naukowe, szczególnie w dziedzinie nauk społecznych i edukacyjnych, badacze, gminy, Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, Przemysłu i Innowacji, Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci, Rada Imigracyjna (isl. *Innflytjendaráð*), Islandzkie Centrum Badań (isl. *Rannís*) oraz Urząd Pracy.

Interesariusze / grupa docelowa: Badacze, usługodawcy dla imigrantów oraz społeczność akademicka.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Wzmocnienie wiedzy społeczności naukowej w dziedzinie spraw imigrantów oraz skuteczniejsze wykorzystanie wyników badań i doświadczeń projektowych.

Działanie 2.4.2 Poprawa dostępu do statystyk dotyczących imigrantów w Islandii

Cel: Poprawa dostępu do aktualnych, porównywalnych i wysokiej jakości danych liczbowych dotyczących sytuacji imigrantów w Islandii oraz monitorowanie ich rozwoju, wspierające badania i politykę publiczną w tej dziedzinie.

Realizacja/opis: Na podstawie przeglądu danych dotyczących imigrantów zostaną zidentyfikowane możliwości poprawy infrastruktury danych, a także przedstawione

propozycje niezbędnych usprawnień w instytucjach odpowiedzialnych za gromadzenie i udostępnianie danych liczbowych o imigrantach, zarówno wewnętrznie, jak i dla opinii publicznej, wraz z oceną kosztów. Następnie opracowany zostanie plan dotyczący udostępniania tych danych, zapewniający wysoką jakość i spójność informacji.

Odpowiedzialność: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.

Przykładowi partnerzy: Islandzki Urząd Statystyczny, Narodowego Rejestru Islandii, Urząd do Spraw Cudzoziemców (isl. *Útlendingastofnun*), Urząd Pracy, OECD, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, gminy oraz placówki zdrowotne.

Interesariusze / grupa docelowa: Osoby kształtujące polityki, środowisko akademickie i badawcze, imigranci oraz społeczeństwo jako całość.

Okres realizacji: 2025–2026.

Rezultat: Wiarygodne i porównywalne statystyki dotyczące sytuacji imigrantów w Islandii, dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron.

2.5 System edukacji na Islandii z powodzeniem odpowiada na potrzeby edukacyjne oraz społeczne dzieci i młodzieży o różnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na wszystkich szczeblach szkolnictwa

Działanie 2.5.1 Zharmonizowana procedura przyjmowania, edukacji i integracji dzieci o różnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na poziomie krajowym

Cel: Opracowanie i zapewnienie systematycznego wsparcia dla społeczności edukacyjnej w zakresie doradztwa, materiałów edukacyjnych i narzędzi, a także pomocy w rozwiązywaniu bardziej złożonych sytuacji.

Realizacja/opis: Opracowanie wsparcia i usług obejmujących:

- a) nauczanie języka islandzkiego jako drugiego języka;
- b) integrację i edukację międzykulturową;
- c) doradztwo w zakresie umiejętności czytania i ocena postępów;
- d) współpracę z rodzicami;
- e) edukację i rozwój zawodowy nauczycieli oraz personelu;
- f) rozwój i dystrybucję materiałów edukacyjnych oraz innych narzędzi.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci.

Przykładowi partnerzy: Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych, gminy, Stowarzyszenia Gmin Islandzkich, uczelnie wyższe, społeczność szkolna, Islandzki Związek Nauczycieli, Stowarzyszenie rodziców „Dom i szkoła”, organizacja „Język ojczysty” promująca dwujęzyczność.

Interesariusze / grupa docelowa: Dzieci o różnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym oraz ich rodziny, nauczyciele.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Wsparcie, doradztwo, materiały edukacyjne i narzędzia w tej dziedzinie są dostępne na terenie całego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem biur edukacyjnych gmin, przedszkoli, szkół podstawowych i średnich oraz zajęć pozalekcyjnych w bliskim otoczeniu dzieci o różnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym.

Działanie 2.5.2 Rozwój i wsparcie publikacji materiałów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym

Cel: Zapewnienie dostępu do odpowiednich materiałów edukacyjnych na wszystkich poziomach edukacji.

Realizacja/opis: Po wdrożeniu przepisów dotyczących materiałów edukacyjnych:

a) wzmocnione zostaną Fundusz Rozwoju Materiałów Edukacyjnych oraz Fundusz Materiałów Edukacyjnych;

b) uwaga zostanie skoncentrowana na wydawaniu materiałów edukacyjnych w języku islandzkim jako drugim języku;

c) będą dostępne narzędzia do dostosowywania materiałów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci.

Przykładowi partnerzy: Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, społeczność szkolna, Islandzki Związek Nauczycieli.

Interesariusze / grupa docelowa: Uczniowie o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym oraz ich nauczyciele.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Materiały edukacyjne w języku islandzkim dla dzieci i nastolatków o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym będą różnorodne i dostępne na terenie całego kraju.

Działanie 2.5.3 Rozwój i zwiększenie oferty edukacyjnej szkół średnich dla dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym

Cel: Zwiększenie możliwości edukacyjnych dla dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym, wyrównanie wskaźnika rozpoczęcia nauki w szkołach średnich w porównaniu z uczniami o islandzkim pochodzeniu oraz przeciwdziałanie ich rezygnacji z nauki w szkołach średnich.

Realizacja/opis:

a) Szkoły średnie opracują programy nauczania odpowiadające potrzebom dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym.

b) Przegląd podstawy programowej szkół średnich.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci.

Przykładowi partnerzy: Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych, szkoły średnie, Islandzki Związek Nauczycieli (*isl. Kennarasamband Íslands*), uczelnie wyższe.

Interesariusze / grupa docelowa: Dzieci i młodzież w wieku szkolnym o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Przegląd podstawy programowej szkół średnich został przeprowadzony, a oferta edukacyjna szkół średnich odpowiada potrzebom dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym.

3.1 Dostępna jest bogata oferta praktycznych kursów języka islandzkiego, która obejmuje cały kraj

Działanie 3.1.1 Zróżnicowana i ukierunkowane formy nauki języka islandzkiego dostępne dla wszystkich

Cel: Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych form nauki języka islandzkiego w całym kraju. Koszty uczestnictwa w kursach nie stanowią bariery, a informacje o prawach, obowiązkach, materiałach edukacyjnych oraz jakości nauczania są publicznie dostępne. Nauka języka islandzkiego odbywa się w lokalnych ośrodkach edukacyjnych lub w formie zdalnej, z odpowiednim wsparciem. Lepsza znajomość islandzkiego zachęca do aktywności i uczestnictwa na rynku pracy.

Realizacja/opis:

a) Zapewnienie prawa imigrantów do nauki języka islandzkiego oraz jasne określenie ich odpowiedzialności za ukończenie kursów, przy jednoczesnym ograniczeniu ich udziału w kosztach.

b) Zwiększenie dostępu do kursów islandzkiego związanych z pracą, aby umożliwić naukę i używanie języka w godzinach pracy.

c) Opracowanie i publikacja materiałów edukacyjnych do nauki islandzkiego dla dorosłych, opartych na Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego, dostępnych dla wszystkich nauczycieli islandzkiego jako języka obcego.

d) Współpraca z gminami, szkołami i dostawcami usług edukacyjnych nad rozwojem „mostu islandzkiego” dla dorosłych, z naciskiem na rodziców dzieci w wieku szkolnym.

e) Rozwój metod nauczania islandzkiego języka migowego jako drugiego języka.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, Przemysłu i Innowacji, Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci, Uniwersytet Islandzki (isl. *Háskóli Íslands*), Centrum Uniwersyteckie Fiordów Zachodnich (isl. *Háskólasetur Vestfjarða*), ośrodki edukacyjne, Islandzki Ośrodek Słuchu i Mowy (isl. *Heyrnar og talmeinastöð Íslands*), Towarzystwo Osób Niesłyszących (isl. *Félag heyrnarlausra*), gminy, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, nauczyciele na różnych poziomach edukacji i ich związki zawodowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci uczący się języka islandzkiego oraz pracodawcy.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Nauczanie języka islandzkiego jako drugiego języka charakteryzuje się różnorodnością, nowoczesnością i jest dostępne w całym kraju. Bogata oferta materiałów dydaktycznych oraz zastosowanie najnowszych technologii wspierają zarówno proces przekazywania wiedzy, jak i praktycznego opanowania języka.

3.2 Zagwarantowany wysoki poziom kursów języka islandzkiego

Działanie 3.2.1 Rozwój kadry nauczycielskiej uczącej języka islandzkiego jako drugiego języka.

Cel: Zwiększenie liczby nauczycieli z fachową wiedzą w zakresie nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka dla dorosłych, poprzez poprawę dostępu do specjalistycznych studiów uniwersyteckich, które można ukończyć równocześnie z pracą nauczycielską.

Realizacja/opis:

a) Zwiększenie liczby nowych nauczycieli kończących studia z wiedzą specjalistyczną w zakresie nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka.

b) Wyjaśnienie i promocja oferty edukacyjnej na poziomie uniwersyteckim, mającej na celu podniesienie poziomu profesjonalizmu nauczycieli języka islandzkiego jako drugiego języka, zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego, na wszystkich poziomach edukacji.

c) W 2027 r. przeprowadzenie oceny jakości nauczania języka islandzkiego dla dorosłych z perspektywy użytkownika.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, Przemysłu i Innowacji (a i b) oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (c).

Przykładowi partnerzy: Uniwersytety, uznane ośrodki edukacyjne, Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, nauczyciele na różnych poziomach edukacji i ich związki zawodowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Imigranci, szkoły i instytucje edukacyjne, rynek pracy.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Zwiększenie profesjonalizmu w nauczaniu języka islandzkiego jako drugiego języka na wszystkich poziomach edukacji sprzyja uzyskiwaniu lepszych wyników w nauce i oraz zwiększa liczbę osób kończących kursy. Nauczyciele posiadający specjalistyczne wykształcenie, umiejętności i szkolenia z zakresu nauczania islandzkiego jako języka obcego będą prowadzić zajęcia zarówno w szkołach podstawowych, średnich, jak i na większości kursów dla dorosłych. Nauczyciele będą uprawnieni i kompetentni do stosowania Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego w nauczaniu oraz ocenie uczniów.

3.3 Wspiera się zrozumienie i motywuje do korzystania z języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a osobami islandzkiego pochodzenia

Działanie 3.3.1 Język islandzki jako narzędzie komunikacji dla wszystkich

Cel: Zwiększenie możliwości korzystania z języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a obywatelami Islandii, poprzez tworzenie okazji do nauki języka oraz wsparcia językowego w ramach codziennych interakcji, jak również w przestrzeni publicznej.

Realizacja/opis:

a) Specjalny dwuletni projekt, realizowany w latach 2025–2027, mający na celu zwiększenie tolerancji wobec różnorodnych form używania języka islandzkiego oraz promowanie komunikacji w języku islandzkim między imigrantami a mieszkańcami Islandii.

b) Ukierunkowane wsparcie dla projektów społecznie istotnych, które promują używanie islandzkiego w kontaktach między imigrantami a obywatelami Islandii.

c) Badanie dotyczące postaw osób islandzkiego pochodzenia i imigrantów wobec możliwości posługiwania się językiem oraz ich nastawienia do używania języka islandzkiego jako tzw. interjęzyka, które zostanie przeprowadzone pod koniec 2027 r. lub na początku 2028 r.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Ministerstwo Kultury i Handlu, Rada Imigracyjna, Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, uznane ośrodki edukacyjne, szkoły, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich.

Interesariusze / grupa docelowa: Całe społeczeństwo.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Imigranci mają możliwość aktywnego używania języka islandzkiego oraz otrzymują wsparcie od rodzimych użytkowników w zakresie mówienia i pisanie w tym języku.

3.4 Oferta kursów języka islandzkiego jest oparta na dostępności i elastyczności

Działanie 3.4.1 Zróżnicowane kursy języka islandzkiego

Cel: Zapewnienie szerokiej oferty kursów języka islandzkiego, dostosowanych do różnych potrzeb edukacyjnych i wykształcenia uczestników. Nauka powinna być jak najbardziej zindywidualizowana i elastyczna. Powstaje przegląd dostępnych ścieżek nauki języka islandzkiego, a rola oraz zakres odpowiedzialności instytucji realizujących i finansujących te działania jest jasno określony.

Realizacja/opis:

a) Projekt rozwoju kursów języka islandzkiego dla osób pracujących w systemie zmianowym oraz dla imigrantów, którzy nie mają dostępu do opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, oferowanych zarówno w formie stacjonarnej, jak i zdalnej.

b) Wsparcie dalszego rozwoju rozwiązań cyfrowych, w pełni dostępnych publicznie, umożliwiających trening językowy dla imigrantów uczących się języka islandzkiego.

c) Zestawienie definicji oraz wiedzy dydaktycznej w celu wsparcia indywidualnego podejścia do nauki dorosłych oraz elastyczności w organizacji kursów.

Odpowiedzialność: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Przykładowi partnerzy: Uniwersytety, firmy technologiczne i edukacyjne, RÚV, szkoły i ośrodki edukacyjne, gminy oraz specjalistyczne organizacje branżowe.

Interesariusze / grupa docelowa: Dorośli imigranci, w szczególności osoby pracujące w systemie zmianowym, mieszkające na terenach wiejskich lub poza rynkiem pracy, z małymi dziećmi, które nie uczęszczają do przedszkola.

Okres realizacji: 2025–2028.

Rezultat: Zwiększenie dostępu do nauki języka islandzkiego dla różnych grup, które mają ograniczone możliwości uczestnictwa w tradycyjnych, stacjonarnych kursach językowych. Większa liczba osób zyskuje możliwość edukacji i treningu w języku islandzkim.

Sprawozdanie wyjaśniające

1. Wprowadzenie

1.1 Polityka w zakresie spraw dotyczących imigrantów

To pierwsza polityka w zakresie spraw dotyczących imigrantów, która dzięki wyraźnej wizji przyszłości ma na celu stworzenie podstaw do budowy społeczeństwa w Islandii, w którym zawsze uwzględniany będzie różnorodny skład ludności. Celem polityki jest zbudowanie społeczeństwa, które zapewnia wszystkim możliwość aktywnego uczestnictwa oraz

zaangażowania różnych grup w podejmowanie decyzji dotyczących wspólnej przyszłości. Obejmuje ona wyraźną wizję przyszłości oraz główne cele, które są realizowane poprzez długoterminowe cele, wskaźniki i szczegółowy plan wdrażania, odpowiadający kluczowym zagadnieniom, przed którymi stoi społeczeństwo w zakresie polityki imigracyjnej. Prognozuje się, że polityka będzie miała coraz większy wpływ na kształtowanie przyszłych polityk, ponieważ konieczne będzie uwzględnienie włączającej struktury społecznej zarówno podczas planowania usług, jak i infrastruktury.

Spółeczeństwo islandzkie stoi w obliczu szybkich zmian demograficznych, ponieważ procent imigrantów w całej populacji rośnie szybciej niż w jakimkolwiek innym kraju należącym do OECD. Niesie to ze sobą różnorodne wyzwania w wielu obszarach, a kształtowanie polityk odgrywa kluczową rolę w koordynowaniu działań na wielu płaszczyznach. Dzięki temu możliwe jest zapewnienie optymalnego wsparcia zarówno dla samych imigrantów, jak i dla infrastruktury potrzebnej do promowania społeczeństwa włączającego. Polityka imigracyjna ma na celu zapewnienie systematycznego uwzględniania potrzeb imigrantów na równych zasadach z innymi mieszkańcami, zapewnienie równych szans dla wszystkich osób, mobilizację oraz jasne określenie wymagań stawianych jednostkom i społeczeństwu jako całości.

1.2 Synchronizacja polityki i planu wdrażania

Efektywne kształtowanie polityk ma kluczowe znaczenie dla postępu, a całościowe podejście do polityk w pokrywających się dziedzinach ma ogromne znaczenie. W związku z tym zapewnienie spójności między obowiązującymi planami a nowymi inicjatywami w różnych obszarach polityki jest niezbędne, aby optymalnie wykorzystać dostępne zasoby finansowe oraz innowacyjne pomysły. Takie podejście sprzyja efektywności i skuteczności, zapewniając jednocześnie wysoką jakość usług i osiąganie zamierzonych rezultatów.

Polityka w zakresie spraw dotyczących imigrantów wiąże się z wieloma grupami zagadnień, w których kwestie imigracyjne mają wpływ na wszystkie aspekty społeczeństwa. Polityka wiąże się bezpośrednio z polityką edukacyjną na lata 2020–2030, planem regionalnym na lata 2022–2036, uchwałą parlamentu w sprawie planu strategicznego dla gmin na lata 2024–2038 z planem wdrażania na lata 2024–2028, z planowaną polityką miejską i planowanym planem działania w zakresie spraw związanych z językiem islandzkim na lata 2023–2026.

Koordynacja tych planów polegała głównie na szerokiej współpracy i dialogu podczas tworzenia polityki oraz planu wdrażania, przy analizie, w jaki sposób te plany mogą się wzajemnie wspierać i przyczyniać do osiągania wspólnych celów. Dzięki temu można uzyskać korzyści w postaci lepszego wykorzystania funduszy, zwiększonej przejrzystości oraz poprawy współpracy między działami w zakresie wspólnych priorytetów i działań.

2. Kluczowe zagadnienia polityki w zakresie spraw dotyczących imigrantów

W trakcie prac nad oceną sytuacji w zakresie spraw imigracyjnych, przedstawioną w zielonej księdze w listopadzie 2023 r., zidentyfikowano kluczowe zagadnienia w tym obszarze. Aby stawić czoła zidentyfikowanym wyzwaniom, podejmowane będą działania w ramach następujących dziesięciu kluczowych zagadnień:

2.1 Zapewnienie dostępu do wydajnego systemu informacji na temat praw i obowiązków dla imigrantów i uchodźców w Islandii

Informacja jest nieodzownym elementem współczesnego społeczeństwa, stanowiącym podstawę aktywnego uczestnictwa społecznego. Imigranci w Islandii podkreślają kluczowe znaczenie tego aspektu oraz potrzebę wzmocnienia działań w zakresie rozpowszechniania informacji. W związku z tym istotne jest skoncentrowanie się na rozwoju usług doradczych dla imigrantów, które będą pierwszym punktem kontaktowym dla osób poszukujących informacji. Usługi te były rozwijane w ostatnich latach, jednak wymagają znacznego wzmocnienia i upowszechnienia na całym terytorium kraju. Należy także zwiększyć efektywność elektronicznego rozpowszechniania informacji o prawach i obowiązkach, zapewniając dostęp do nich za pośrednictwem jednego portalu. Równocześnie istotne jest, aby instytucje publiczne zapewniały dostęp do informacji i usług w prostym języku oraz innych językach obcych, oprócz islandzkiego. Istnieje możliwość efektywnego wykorzystania kluczowych miejsc, w których często przebywa wielu imigrantów, do rozpowszechniania informacji, a także konieczne jest zastosowanie różnorodnych metod dotarcia do zróżnicowanej grupy odbiorców.

2.2 Wzmocnienie nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka, zapewnienie dostępu do zróżnicowanych form nauczania dla różnych grup wiekowych oraz równego dostępu na terenie całego kraju

Prawo do nauki języka islandzkiego dla imigrantów w Islandii nie jest zapewnione na równi z innymi krajami nordyckimi i wymaga dostosowania do standardów obowiązujących w regionie. Konieczne jest znaczące wzmocnienie nauczania języka islandzkiego dla imigrantów w każdym wieku. Należy szczególnie skupić się na rozwoju programu nauczania języka islandzkiego dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym, a także dla dorosłych. W przypadku dorosłych istotne jest, aby przy opracowywaniu przyszłej polityki uwzględnić ich potrzeby oraz sugestie dotyczące nauki języka islandzkiego, kładąc nacisk na konsultacje z użytkownikami. Nauczanie języka islandzkiego powinno opierać się na Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego, a jego wdrożenie musi być zagwarantowane. Równocześnie niezbędne jest zwiększenie wsparcia dla nauczycieli języka islandzkiego dla imigrantów oraz rozwój materiałów dydaktycznych na wszystkich poziomach nauczania. A także wspieranie edukacji młodych imigrantów, w celu przeciwdziałania porzucaniu nauki w szkole średniej i stworzenia możliwości kontynuowania nauki dla młodych ludzi, którzy przerwali naukę.

2.3 Prognozowanie zapotrzebowania na pracowników na islandzkim rynku pracy, co umożliwi zatrudnianie wykwalifikowanych pracowników zarówno z obszaru EOG, jak i spoza niego

Udział w rynku pracy oraz możliwość zapewnienia sobie i rodzinie podstaw do życia są kluczowe dla osiedlenia się w nowym kraju. Możliwość planowania długoterminowego przy migracji międzynarodowej zwiększa konkurencyjność państw, dlatego dla społeczeństwa islandzkiego istotne jest poznanie przyszłych perspektyw na rynku pracy. Niezbędne jest przeprowadzenie analiz długoterminowych i krótkoterminowych dotyczących

zapotrzebowania na siłę roboczą, aby osoby migrujące do Islandii miały jasne informacje dotyczące przyszłych perspektyw zawodowych. Jednocześnie proces przyznawania wiz i zezwoleń na pracę powinien charakteryzować się przejrzystością, sprawiedliwością, zaufaniem i efektywnością, a w miarę możliwości powinien opierać się na rozwiązaniach cyfrowych.

Wykorzystanie zasobów ludzkich stanowi fundament dobrobytu społeczeństw, lecz w Islandii wielu imigrantów pracuje w zawodach, które nie odpowiadają ich wcześniejszemu wykształceniu i wiedzy. W związku z tym konieczne jest systematyczne analizowanie i ocenianie wykształcenia oraz doświadczenia imigrantów już obecnych na islandzkim rynku pracy. Wykorzystywanie ich wiedzy i doświadczenia w najlepszy możliwy sposób oraz tworzenie dla nich możliwości dalszego kształcenia i rozwoju zawodowego. Na dłuższą metę istotne jest również wprowadzenie powiązania pomiędzy wydawaniem zezwoleń na pracę a oceną uprawnień zawodowych w odniesieniu do zawodów objętych regulacjami prawnymi lub szczególnymi wymaganiami. Taki system może zarówno zwiększyć konkurencyjność Islandii, jak i przyczynić się do wzrostu dobrobytu gospodarczego i społecznego.

2.4 Uproszczenie i wzmocnienie procesu uznawania wcześniejszego wykształcenia i doświadczenia zawodowego osób, które ukończyły szkoły za granicą. Celem umożliwienia imigrantom znalezienia odpowiedniej pracy oraz wykorzystania wykształcenia i doświadczenia osób, które się przeprowadzają na Islandię dla dobra społeczeństwa

Niedawno uruchomiono platformę umożliwiającą składanie w jednym miejscu wniosków o uznanie wykształcenia z zagranicznych szkół niezależnie od tego, czy dotyczy to edukacji teoretycznej, czy technicznej. Konieczne jest dalsze rozwijanie tej platformy oraz zapewnienie wsparcia, które jest niezbędne imigrantom podczas składania wniosków o uznanie wykształcenia. Należy zagwarantować krótki i efektywny czas rozpatrywania wniosków dotyczących wykształcenia uzyskanego za granicą oraz uprawnień zawodowych, a także wzmocnić system oceny kompetencji zawodowych. Dotychczas nie przeprowadzono szczegółowej analizy korzyści ekonomicznych, jakie przyniosłoby usprawnienie procesu uznawania wcześniejszego wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Istotne jest lepsze zrozumienie wartości, jaką takie działania mogą mieć dla gospodarki kraju.

2.5 Tworzenie społeczeństwa włączającego, w którym imigranci uczestniczą we wszystkich obszarach aktywności społeczeństwa

W obliczu jednej z największych zmian demograficznych w historii Islandii w ciągu ostatnich 15 lat konieczne jest przeanalizowanie sposobu świadczenia usług publicznych. Imigranci stanowią około jednej piątej społeczeństwa, a prognozy przewidują dalszy wzrost ich liczby w okresie obowiązywania polityki. W związku z tym w usługach publicznych należy uwzględnić, że osoby nieznające lub słabo znające język islandzki powinny mieć równy dostęp do usług. Społeczeństwo włączające odnosi się do wspólnego dobra i harmonii wewnętrznej, co można osiągnąć poprzez edukację promującą tolerancję wobec różnorodności.

Równocześnie należy zapewnić imigrantom dostęp do solidnej edukacji na temat społeczeństwa islandzkiego, przy czym odpowiedzialność za utrzymanie i przekazywanie takich informacji powinna być jasno określona. W kwestii dzieci i młodzieży, należy wyrównać szanse edukacyjne dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym oraz zwiększyć ich udział w zajęciach pozalekcyjnych i działalności społecznej. Wobec tego jasne jest, że istniejące ramy prawne dotyczące kwestii imigracyjnych wymagają całościowego przeglądu.

2.6 Zapewnienie imigrantom możliwości aktywnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i w sprawach, które ich dotyczą

Zaangażowanie różnych grup w podejmowanie decyzji w ich własnych sprawach jest istotnym elementem demokratycznych rządów. Aktywne uczestnictwo w kształtowaniu przyszłości społeczeństwa często zaczyna się od wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego, w którym poszczególne grupy mają silnych rzeczników. Mimo że w kraju działają różne organizacje społeczne imigrantów, ich głos nie był wystarczająco silny, co wskazuje na potrzebę skutecznego wsparcia dla tych organizacji. Należy również rozważyć, we współpracy z rządem i samorządami lokalnymi, jak można sformalizować konsultacje z imigrantami, podobnie jak zrobiono w przypadku spraw osób starszych poprzez ustawowe rady seniorów i rady młodzieżowe w kwestiach dotyczących dzieci i młodzieży.

2.7 Redukcja ubóstwa wśród imigrantów

Imigranci są jedną z najbardziej narażonych na ubóstwo grup społeczeństwa. Są również bardziej podatni na długotrwałe i głębsze ubóstwo niż porównywalne osobami islandzkiego pochodzenia. Redukcja ubóstwa wśród imigrantów wymaga zintegrowanych działań w wielu obszarach, które dotyczą zarówno ich statusu na rynku pracy, uznawania wcześniejszego wykształcenia i doświadczenia zawodowego, jak i znajomości praw socjalnych oraz wsparcia publicznego, takiego jak zasiłki mieszkaniowe czy dotacje na zajęć pozalekcyjne i rekreacyjne. Należy zlikwidować bariery w zatrudnieniu, aby zapewnić imigrantom równe szanse w dostępie do pracy w sektorze publicznym, a także uprościć i wzmocnić uznawanie wcześniejszego wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Ważne jest również zapewnienie młodym imigrantom dobrego startu w życiu, poprzez zwiększenie dostępu i wsparcia w zakresie edukacji, aby mogli konkurować na równi z rówieśnikami islandzkiego pochodzenia.

2.8 Wzmocnienie aktywnego uczestnictwa w życiu demokratycznym, ochrona praw człowieka i równouprawnienia imigrantów

W społeczeństwie demokratycznym kluczowe jest, aby dyskusje na temat różnych spraw były otwarte dla wszystkich, dlatego należy systematycznie zwalczać uprzedzenia ze względu na pochodzenie, religię i rasę, w tym wszelkie formy mowy nienawiści. Społeczeństwo powinno opierać się na wartościach, takich jak demokracja, równość i poszanowanie praw człowieka. Równość płci powinna być traktowana jako priorytet, szczególnie ważne jest zbadanie sytuacji kobiet imigrantek na rynku pracy. Należy zapobiegać przejawom przemocy wynikającej z honoru i negatywnej kontroli społecznej, a także zwiększać wsparcie dla ofiar przemocy oraz środki zapobiegawcze. Imigranci, którzy doświadczają wielokrotnej

dyskryminacji, na przykład z powodu niepełnosprawności i statusu imigranta, powinni być traktowani ze szczególną uwagą. Poprzez zwiększenie zrozumienia i tolerancji między różnymi grupami społecznymi można wspierać większe zaangażowanie demokratyczne imigrantów, zarówno w zakresie praw wyborczych, udziału w polityce, jak i wpływu na życie społeczne.

2.9 Pogłębienie badań w zakresie problematyki migracji i uchodźców oraz usprawnienie rejestracji, gromadzenia, ujednolicania danych, aby w dłuższej perspektywie możliwe było podniesienie jakości usług w oparciu o bazę wiedzy i mierzalne cele

W międzynarodowym porównaniu Islandia jest stosunkowo młodym krajem pod względem liczby imigrantów, a zmiany w składzie ludności były szybkie, zwłaszcza w ciągu ostatnich dwóch dekad. Rozwój i wzmocnienie grup zawodowych w różnych obszarach polityki migracyjnej są więc wciąż w początkowej fazie, a Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wskazała na liczne możliwości dalszego udoskonalenia publicznych statystyk dotyczących imigrantów, aby dostosować dostępne informacje do standardów obowiązujących w innych krajach OECD. Pierwszym krokiem jest analiza potrzeb, dążenie do usprawnień i harmonizacji działań dotyczących imigrantów między różnymi instytucjami publicznymi. Aby wzmocnić działalność w tej dziedzinie, konieczne jest również stworzenie platformy badawczej oraz rozpowszechnianie wyników badań dotyczących spraw imigrantów i uchodźców, co zwiększy praktyczne wykorzystanie wyników badań. Pracując nad tymi kwestiami, rozwija się usługi i tworzy niezbędne podstawy do ustalania mierzalnych celów, które są kluczowe dla wdrażania polityki oraz zwiększania efektywności i odpowiedzialnego zarządzania funduszami.

2.10 Zapewnienie wsparcia uchodźcom, aby mogli osiedlić się i budować nowe życie na Islandii. Szczególna pomoc grupom znajdującym się we wrażliwej sytuacji

Kwestie dotyczące uchodźców, którzy uzyskali ochronę międzynarodową w Islandii, oraz osób zaproszonych do kraju przez władze islandzkie, leżą w gestii Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W ostatnich latach podejmowane były wysiłki na rzecz koordynacji wsparcia dla tych grup we współpracy z ministerstwem, instytucjami, samorządami i organizacjami pozarządowymi. Wiedza na temat spraw uchodźców została znacznie rozszerzona oraz stworzono podstawy systemu wsparcia wzorowanego na modelu nordyckim. Należy kontynuować tę drogę i rozwijać sieć wiedzy w zakresie obsługi uchodźców, kładąc szczególny nacisk na wsparcie dla grup znajdujących się we wrażliwej sytuacji. W obszarze zdrowia psychicznego szczególnie istotne jest wzmocnienie działań na rzecz uchodźców, koncentrując się na podejściu opartym na doświadczeniu traumy i zapewnieniu dostępu do usług zdrowia psychicznego dla osób, które ich potrzebują. Należy stworzyć dodatkowe możliwości dla uchodźców, którzy osiedlili się już w Islandii, aby wspierać nowo przybyłe osoby poprzez rozwój form wsparcia wzajemnego wśród uchodźców. Islandia powinna kontynuować przyjmowanie osób z grup znajdujących się we wrażliwej sytuacji, zapraszanych przez władze islandzkie.

3. Wizja przyszłości, cele główne, cele i wskaźniki

3.1 *Wizja przyszłości*

Z uwagi na zmiany w strukturze ludności kraju konieczne jest sformułowanie wyraźnej wizji struktury społecznej Islandii w przyszłości oraz podejmowanie ukierunkowanych działań mających na celu wzmacnianie równouprawnienia oraz promowanie równych szans dla wszystkich mieszkańców. Bez wyraźnie określonej wizji przyszłości istnieje realne ryzyko, że podejmowane decyzje będą pozbawione spójnej strategii, a raczej staną się reakcją na bieżące wyzwania. Taki scenariusz prowadzi do niestabilności oraz utrudnia osiągnięcie spójnej struktury społecznej, a także zapewnienie równych szans dla wszystkich członków społeczeństwa. Wizja przyszłości w kwestii imigracji odzwierciedla jedną z najbardziej znaczących przemian demograficznych i społecznych, z jakimi kiedykolwiek zetknął się ten naród. Ta wizja oznacza również zmianę kulturową, w zgodzie z praktykami obowiązującymi w innych państwach skandynawskich. Jej podstawą jest promowanie języka islandzkiego jako środka komunikacji oraz umożliwianie imigrantom jego nauki, przy wsparciu tego procesu przez całe społeczeństwo. Wizja uwzględnia również możliwość promowania różnorodności, co nie wyklucza rozwoju jednostki, ponieważ to właśnie różnorodność stanowi wspólny fundament dla każdej jednostki społecznej.

W wypadku braku jasno określonych celów i działań na przyszłość, istnieje ryzyko, że dystans między obywatelami a imigrantami na Islandii będzie się pogłębiać. W analizie przeprowadzonej w zielonej księdze dotyczącej kluczowych zagadnień dostrzeżono istnienie określonej nierówności między osobami islandzkiego pochodzenia a imigrantami, której nie można jedynie tłumaczyć wyzwaniami związanymi z międzynarodową migracją. Ta tendencja jest wyraźnie dostrzegalna zarówno w krajowych statystykach, jak i w danych dostarczonych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), które pozwalają na porównanie Islandii z innymi krajami pod względem sytuacji imigrantów. Brak spójnej polityki i działań niesie ze sobą ryzyko, że na Islandii zamiast powstania jednolitej społeczności pogłębi się podział klasowy, prowadząc do powstania dwóch odrębnych grup społecznych. Te grupy mogą nie mieć równych szans na kreowanie własnej przyszłości oraz niezależne życie, oparte na poszanowaniu praw człowieka.

3.2 Cele główne

Aby skorelować wizję przyszłości z konkretnymi celami, zostały tu przedstawione tzw. cele główne. Opisują one konkretne rezultaty, które mają zostać osiągnięte w perspektywie długoterminowej i opierają się na subiektywnych przesłankach, a nie na konkretnych wskaźnikach, jak konkretne cele, które im towarzyszą. Każdy cel główny jest opracowany w kontekście różnych kierunków lub tematów, które mają na celu uchwycenie kluczowych zagadnień. Głównymi przesłankami pierwszego celu głównego są uczestnictwo i różnorodność. Dla drugiego celu głównego to informacje, dostępność i usługi natomiast dla trzeciego celu głównego to komunikacja i język. Pierwszy cel główny odnosi się do kluczowych zagadnień 5, 6, 7 i 8, drugi cel do kluczowych zagadnień 1, 3, 4 i 9, podczas gdy trzeci cel obejmuje drugie kluczowe zagadnienie. Wizja przyszłości i cele główne są również powiązane z globalnymi celami Organizacji Narodów Zjednoczonych, ponieważ cele te są uniwersalne, a cele polityki dotyczącej imigrantów są częścią ich wdrażania. Globalne cele związane z polityką w sprawach imigrantów to: cel 1 dotyczący eliminacji ubóstwa, cel 3

dotyczący zdrowia i dobrostanu, cel 4 dotyczący edukacji dla wszystkich, cel 5 dotyczący równości płci, cel 8 dotyczący godnej pracy i wzrostu gospodarczego, cel 10 dotyczący zmniejszenia nierówności oraz cel 11 dotyczący zrównoważonych miast i społeczności.

Pierwszym głównym celem jest zapewnienie, aby imigranci stanowili integralną część społeczeństwa oraz aktywnie uczestniczyli w społeczeństwie, które opiera się na promowaniu różnorodności i zapewnieniu równych szans dla wszystkich. Obejmuje to następujące aspekty:

- a) Na Islandii imigranci należą do społeczeństwa bazującego na włączaniu społecznym oraz wielokulturowości.
- b) Równość, równouprawnienie i ogólne prawa człowieka stanowią fundamenty społeczeństwa włączającego, w którym różnorodność jest uznawana i oczekiwana, gwarantując aktywne uczestnictwo wszystkich grup społecznych.
- c) Jest to społeczeństwo, w którym szanuje się różnorodność, ponieważ stanowi ona motywator postępu w rozwoju nowoczesnych społeczeństw.
- d) Społeczeństwo włączające walczy z nierównością i ubóstwem.
- e) Włączenie jest motorem zachęcającym do uczestnictwa społecznego, gdyż imigranci otrzymują równe szanse, takie jak inni obywatele, i są zachęceni do aktywnego uczestnictwa w formowaniu społeczeństwa. Władze publiczne odgrywają kluczową rolę w tej kwestii dzięki swojej polityce i ustawodawstwu.

Cel główny nr 1 opiera się na uczestnictwie społecznym i różnorodności, które stanowią podstawę społeczeństwa włączającego. W tym kontekście kładzie się nacisk na to, że odpowiedzialność za tworzenie społeczeństwa włączającego spoczywa nie tylko na imigrantach, ale również na innych grupach społecznych. Łączy się to wyrażnie z wizją przyszłości, ponieważ główny nacisk położony jest na rozwój społeczeństwa włączającego oraz uczestnictwo każdej osoby w społeczeństwie, w którym infrastruktura i struktura społeczna promują równe szanse bez względu na pochodzenie.

Włączanie społeczne oznacza przynależność i stworzenie przez różnorodnych ludzi jednej całości społecznej. Aby osiągnąć ten cel, decyzje muszą być podejmowane w taki sposób, by żadna grupa społeczna nie była wykluczona z procesu decyzyjnego. Zamiast tego należy promować zasadę równości szans i aktywnie zachęcać do uczestnictwa w życiu społecznym wszystkie grupy społeczne, zwłaszcza te, które mogą potrzebować dodatkowego wsparcia w adaptacji do nowego środowiska.

Analizując kluczowe zagadnienia, można zauważyć nierówności w uczestnictwie społecznym pomiędzy osobami islandzkiego pochodzenia a imigrantami. W tym porównaniu zdecydowanie gorzej wypada ta druga grupa. Te nierówności zostały już przedstawione w częściach zielonej księgi dotyczących m.in. ubóstwa wśród imigrantów, w podziale dochodów na system dziesięciu grup, odsetka imigrantów pracujących na stanowiskach niezgodnych z ich wykształceniem oraz udziału imigrantów w wyborach. Ocena, czy społeczeństwo jest włączające, częściowo opiera się na subiektywnym doświadczeniu jednostek, które są jego częścią i korzystają z równych szans jak inni. Jednak istnieje wiele konkretnych czynników, które mają na to bezpośredni wpływ, dlatego musimy systematycznie pracować, aby usuwać przeszkody napotymane przez imigrantów oraz zapewnić im równe szanse z osobami islandzkiego pochodzenia. Niektóre z tych wyzwań są analogiczne do tych, które stoją przed innymi krajami, podczas gdy pozostałe są bardziej specyficzne i bezpośrednio powiązane z Islandią. Niewielki rozmiar społeczeństwa może sprzyjać szybkiemu wprowadzaniu zmian,

ale również podkreśla znaczenie korzystania z doświadczeń innych narodów, wyciągania wniosków z ich błędów oraz adaptacji skutecznych praktyk z innych miejsc w celu wzmocnienia włączającej struktury społeczne.

Drugim głównym celem jest dostosowanie infrastruktury społeczności do zróżnicowanych potrzeb różnych grup społecznych, w tym imigrantów, oraz zapewnienie, że informacje są rozpowszechniane w sposób klarowny i dostępny dla wszystkich. Obejmuje to następujące aspekty:

- a) Dostęp do informacji stanowi podstawowy warunek umożliwiający imigrantom skorzystanie z możliwości na rynku pracy oraz pełne uczestnictwo we wszystkich obszarach życia społeczeństwa.
- b) Imigranci mają dostęp do informacji dotyczących społeczeństwa islandzkiego, praw, obowiązków oraz usług publicznych, które są przekazywane w sposób zrozumiały i dostępne w kilku językach. Rozpowszechnianie informacji odbywa się w różnorodny i skuteczny sposób, sprzyja komunikacji i uwzględnia potrzeby różnych grup, które mogą reprezentować różny poziom znajomości języka islandzkiego, lub nie znać tego języka w ogóle.
- c) Infrastruktura społeczna odpowiada zawsze na zmiany i potrzeby społeczności. Infrastruktura społeczna obejmuje zakres usług publicznych oferowanych przez państwo i samorządy lokalne.
- d) Proces kształtowania społeczeństwa opiera się na badaniach i danych o sytuacji ludzi w nim żyjących. W związku z tym istotne jest, aby dane dotyczące imigrantów w Islandii były jednoznaczne i wiarygodne.
- e) Wykształcenie i doświadczenie zdobyte za granicą jest uznawane na islandzkim rynku pracy i w innych sferach społecznych, w których może być użyteczne. Proces uznawania wykształcenia i doświadczenia zawodowego uzyskanego za granicą jest efektywny, transparentny i zrozumiały.
- f) Prognozowanie zapotrzebowania na siłę roboczą i umiejętności na islandzkim rynku pracy promuje dostępność rynku pracy dla imigrantów.

Główny cel nr 2 opiera się na informacjach, dostępności i usługach, z naciskiem na infrastrukturę systematycznie wspierającą włączanie poprzez promowanie możliwości i eliminowanie barier w dostępie do istotnych informacji oraz podstawowych usług społecznych. Mając na uwadze główny cel, wypracowano podstawy umożliwiające jednostkom zapuszczenie korzeni w Islandii. Dostęp do informacji sprzyja autonomii jednostek, równości szans oraz tworzeniu bardziej zrównoważonego społeczeństwa. Znaczna część usług publicznych zapewnia dostęp do informacji, z naciskiem na dostępność tych usług dla wszystkich grup społecznych i wsparcie różnorodnych potrzeb. To umożliwia jednostkom zrozumienie ich praw oraz obowiązków w społeczeństwie.

Poprzez skupienie się na uznawaniu wykształcenia imigrantów kładzie się większy nacisk na dobrostan imigrantów, jak i na korzyści dla społeczeństwa jako całości. Edukacja stanowi inwestycję o charakterze ukrytym, dlatego ważne jest optymalne wykorzystanie tej inwestycji dla dobra jednostki oraz społeczeństwa jako całości. Równocześnie należy skupić się na długoterminowej perspektywie. Poprzez wyraźne określenie zapotrzebowania na pracowników oraz umiejętności na rynku pracy, włączając w to prognozy dotyczące przyszłości w różnych branżach, stworzymy bardziej stabilne warunki dla osób planujących

osiedlenie w Islandii. Uznawanie wykształcenia pełni kluczową rolę w zapewnieniu dostępu do społeczeństwa, którego imigranci pragną być częścią, natomiast społeczeństwo powinno uwzględniać wykorzystanie tych zasobów w swoich planach na przyszłość.

Skupiając się na badaniach, zbieraniu i udostępnianiu danych, dążymy do budowy bazy wiedzy, która umożliwi postęp oraz promuje rozsądne podejmowanie decyzji. W tym obszarze istnieje wiele potencjalnych ścieżek oraz prostych metod doskonalenia tej rozwijającej się dziedziny.

Trzecim głównym celem jest nauczanie języka islandzkiego dla dzieci i dorosłych, oparte na różnorodnych metodach, które są motywujące, profesjonalne, praktyczne i dostępnym m podejściem, co pozwala zaspokoić potrzeby zarówno imigrantów, jak i innych grup społecznych, w zakresie komunikacji w społeczeństwie, edukacji oraz na rynku pracy. Obejmuje to następujące aspekty:

- a) Na Islandii językiem narodowym jest język islandzki i islandzki język migowy.
- b) Język islandzki stanowi dziedzictwo kulturowe, które należy chronić, aby każdy miał równe szanse w społeczeństwie.
- c) Komunikacja między ludźmi oraz język są kluczem do pełnego uczestnictwa w społeczeństwie.
- d) Imigranci mają zapewniony dostęp do zróżnicowanych i elastycznych programów nauki języka islandzkiego, motywujących do aktywnego korzystania z tego języka.
- e) Dostęp do nauki języków jest gwarantowany niezależnie od miejsca zamieszkania, a rezultaty nauczania są regularnie oceniane w celu zapewnienia przewidywalności i zrozumienia wymagań dotyczących umiejętności językowych w społeczeństwie.
- f) Szczególny nacisk kładzie się na jakość nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka na wszystkich poziomach edukacji.
- g) Postępy i wykorzystanie nauczania języka islandzkiego na różnych poziomach jest ściśle monitorowany.

W społeczeństwie istotna jest komunikacja, a język stanowi jedno z kluczowych narzędzi do jej realizacji. Uczestnictwo w społeczeństwie opiera się na możliwości komunikacji, dlatego trzeci główny cel tej polityki zakłada, że imigrantom zapewniane są różnorodne możliwości oraz motywacja do nauki języka islandzkiego i migowego. W rozmowach z samymi imigrantami w całym kraju, które były etapem przygotowawczym omawianych celów często nacisk kładziono na język islandzki. Imigranci wyrażają zainteresowanie nauką języka, lecz często odczuwają brak dostępnych możliwości i motywacji. Szczególnie imigranci mieszkający poza obszarem stolicy dostrzegają znaczący niedobór możliwości nauki języka islandzkiego. Dążąc do stworzenia tych możliwości i wzbudzenia motywacji do nauki języka, wyznaczono jasne cele dotyczące oferty i dostępności kursów, kładąc nacisk na ich elastyczność. Ze względu na duże zróżnicowanie wśród imigrantów w Islandii, nie istnieje jedna uniwersalna ścieżka edukacyjna, która byłaby odpowiednia dla wszystkich. Różnorodność sprawia, że nauka staje się bardziej interesująca, co z kolei buduje motywację do kontynuowania edukacji. Warto podkreślić znaczenie wyrażania zrozumienia dla osób uczących się języka przez całe społeczeństwo oraz motywacji do aktywnego korzystania z tego języka. Znajomość języka islandzkiego jest przydatna głównie na terenie Islandii, dlatego

ważne jest, aby ludzie dostrzegali osobiste korzyści z nauki. Język islandzki jest istotny dla całego narodu, stanowi symbol jedności oraz dziedzictwa kulturowego. Jest częścią własnej tożsamości, dlatego istotne jest, aby w społeczeństwie włączającym pamiętać o tym, że język islandzki może przybierać wiele form. Wraz z językiem migowym stanowi kluczowy środek komunikacji i uczestnictwa w społeczeństwie. Dlatego znajomość tych języków jest istotna dla wszystkich mieszkańców Islandii, zarówno imigrantów, jak i osób islandzkiego pochodzenia.

W przeciwieństwie do innych krajów skandynawskich, Islandia nie rozwijała dotychczas wszechstronnej struktury wspierającej naukę języka islandzkiego jako drugiego języka. To oznacza także, że nauczanie języka islandzkiego jako drugiego języka będzie się nadal rozwijać, a to otwiera wiele możliwości do aktywności. Islandia znajduje się teraz w punkcie zwrotnym i została już zmuszona do podjęcia działań w tym obszarze, m.in. poprzez Plan działania w zakresie kwestii związanych z językiem islandzkim oraz pracę nad Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego. Dlatego główny nacisk kładzie się na określenie wyraźnych celów dotyczących jakości procesu nauczania i systemu oceniania. Cele te są szeroko akceptowane zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli, co sprzyja rozwojowi i badaniom, przy jednoczesnym podkreśleniu znaczenia umiejętności językowych oraz ich praktycznego zastosowania. Nauka języka islandzkiego nie ogranicza się jedynie do zajęć w klasach, ale obejmuje również aktywne stosowanie języka oraz różnorodne możliwości nauki, które łączą zarówno zabawę, jak i pracę.

3.3 Cele i wskaźniki

Cele polityki są sformułowane w ramach trzech głównych celów, a każdy cel posiada wskaźniki umożliwiające ocenę postępów w okresie obowiązywania polityki. Łącznie ustalono siedemnaście celów.

3.3.1 Cel 1.1 *Imigranci aktywnie uczestniczą w demokratycznych wyborach w Islandii, a ich udział jest na porównywalnym z aktywnością całego społeczeństwa poziomie.*

Jednym z najbardziej podstawowych praw w społeczeństwach demokratycznych jest prawo do głosowania, czyli możliwość posiadania bezpośredniego wpływu na to, kto w będzie w naszym imieniu przewodził społeczeństwu. Prawo do głosowania w wyborach parlamentarnych, prezydenckich i do udziału w referendum mają wyłącznie imigranci, którzy posiadają obywatelstwo islandzkie. W wyborach do władz samorządowych mogą wziąć udział obywatele państw skandynawskich zamieszkujących na terenie gminy oraz inni mieszkańcy mający zagraniczne pochodzenie, jeśli Islandia była miejscem ich zamieszkania nieprzerwanie przez trzy lata przed dniem wyborów. Te same przepisy dotyczą biernego prawa wyborczego, a co za tym idzie możliwości ubiegania się o mandat w parlamencie lub we władzach samorządowych. Jednakże frekwencja zależy nie tylko od prawa do głosowania, ale także od zmiennych społecznych, takich jak ocena przez imigrantów ich własnych umiejętności posługiwania się językiem islandzkim oraz długość pobytu w kraju, gdzie zwiększone umiejętności i dłuższy pobyt zwiększają prawdopodobieństwo uczestnictwa.

W Islandii zarządzanie państwem i gminami opiera się na demokracji przedstawicielskiej, w której istotną rolę odgrywają wybrani przedstawiciele, reprezentujący różne interesy narodu lub gminy. Aby to założenie było realizowane, imigranci muszą być reprezentowani zarówno

we władzach lokalnych, jak i w parlamencie, w proporcji odpowiadającej lub zbliżonej ich liczbie w społeczeństwie. Jednym z efektywnych sposobów na stworzenie bardziej wartościowego dialogu z imigrantami i zapewnienie ich pełnego zaangażowania w proces podejmowania decyzji jest ustanowienie specjalnych rad migracyjnych, które pełniłyby rolę ciała konsultacyjnego. Pomimo braku prawnego wymogu tworzenia rad migracyjnych na szczeblu samorządu lokalnego stanowi to efektywny sposób dotarcia do większej liczby mieszkańców.

Aby skutecznie zmienić obecną sytuację, należy podejmować konkretne działania mające na celu edukowanie ludzi w zakresie ich praw oraz zachęcanie zainteresowanych imigrantów do aktywnego uczestnictwa w polityce. W ten sposób społeczeństwo jako całość będzie uznawało wizję wartości demokratycznych i ram społecznych kształtowanych przez decyzje na szczeblu samorządów lokalnych oraz ustawodawstwo parlamentu. Jeśli udział imigrantów pozostanie na obecnym poziomie, istnieje ryzyko pogłębienia marginalizacji oraz pogłębienia przepaści między osobami islandzkiego pochodzenia a imigrantami.

3.3.2 Cel 1.2 *Imigranci mają zapewnione równe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym.*

Możliwość uczestnictwa w społeczeństwie kształtuje dobrostan jednostek oraz ich poczucie miejsca i roli w społeczeństwie. Aktywność przyczynia się do poprawy samopoczucia jednostek, co w efekcie wzmacnia ich odporność na wyzwania i trudności. Udział w życiu społecznym posiada wieloaspektową wartość profilaktyczną, wpływając zarówno na zdrowie fizyczne, jak i psychiczne jednostek. Uczestnictwo w zajęciach sportowych i pozalekcyjnych ma istotne znaczenie dla rozwoju umiejętności społecznych, a także własnej tożsamości dzieci i młodzieży. W ostatnich dziesięcioleciach oferta zorganizowanych zajęć sportowych i pozalekcyjnych w Islandii znacząco wzrosła, a obecnie stanowią one ważną część środowiska, w którym wychowują się dzieci. Wiele wskazuje na to, że w przypadku imigrantów uczestnictwo w zajęciach, nie tylko wzmacnia umiejętności społeczne i tożsamość, ale także stanowi ważny element kształcenia językowego dzieci oraz przyczynia się do rozwoju ich znajomości języka islandzkiego.

Nieuczestniczenie w rynku pracy lub rynku edukacyjnym może mieć długoterminowy wpływ na możliwości życiowe i perspektywy zawodowe młodych imigrantów. Ubóstwo społeczne i finansowe młodzieży jest często wynikiem izolacji społecznej, do której może doprowadzić brak aktywności. Z tego względu istotne jest dokładne monitorowanie i aktywizacja zwłaszcza młodych ludzi, którzy znaleźli się w takiej sytuacji, aby w dłuższej perspektywie zapobiec ich marginalizacji.

Dla dorosłych zatrudnienie stanowi jedną z podstaw uczestnictwa społecznego. W Islandii wskaźnik aktywności zawodowej imigrantów jest znacznie wyższy niż w innych krajach skandynawskich. Stanowi to jedną z mocnych stron społeczeństwa i rynku pracy w Islandii, jeśli chodzi o włączające aspekty społeczeństwa. Warto pamiętać, że uchodźcy posiadają szczególnie niski status ze względu na swoją sytuację, i zazwyczaj procent uczestnictwa w rynku pracy w pięć lat po uzyskaniu ochrony jest niższy w tej grupie w porównaniu z innymi grupami imigrantów. Wpływ na tę sytuację mają m.in. traumy z przeszłości, a także nacisk, jaki rząd islandzki kładł na przyjmowanie grup o słabszej pozycji społecznej. Mimo dobrego udziału imigrantów w rynku pracy, wiele czynników wskazuje na to, że są oni bardziej podatni na utratę pracy niż obywatele, a ich pozycja na rynku pracy jest bardziej niepewna (więcej informacji można znaleźć w rozdziale 3.6.4 zielonej księgi). Ukierunkowane środki

mające na celu przeciwdziałanie barierom na rynku pracy prowadzą zatem do wyrównywania szans.

Oczekuje się, że wskaźnik będzie w szczególności mierzyć samopoczucie i udział imigrantów w życiu społecznym. Tego rodzaju badania nie zostały przeprowadzone, z wyjątkiem badania dotyczącego samopoczucia i uczestnictwa społecznego imigrantów wśród seniorów, które zostało zlecone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2023 r.

Pracując z kluczowymi czynnikami uczestnictwa i aktywności społecznej, można przeciwdziałać ewentualnej marginalizacji oraz podnosić jakość życia i dobrostan imigrantów. Uczestnictwo ludzi w jednym obszarze zwiększa prawdopodobieństwo ich aktywności w innych obszarach, co przyczynia się do ogólnego dobrobytu jednostek, a to z kolei przyczynia się do wzrostu kapitału społecznego. Działania realizowane w ramach celu 1.2 obejmują różnorodne obszary, jednakże nacisk kładziony jest na wymienione wcześniej aspekty, takie jak zajęcia pozalekcyjne i aktywność dzieci i młodzieży, oraz uczestnictwo dorosłych w rynku pracy.

3.3.3 Cel 1.3 Stosunek społeczeństwa do imigrantów jest pozytywny, a poziom zrozumienia koncepcji wielokulturowości i włączania społecznego jest na wysokim poziomie.

Ocena społeczeństwa jako włączającego lub nie zależy głównie od doświadczeń i perspektyw, z jakimi stykają się jego członkowie. To zagadnienie dotyczy zarówno imigrantów, jak i obywateli, dlatego istotne jest, aby osoby, które przybywają do kraju, czuły się mile widziane i były traktowane jako pełnoprawni członkowie społeczeństwa. Dodatkowo istotne jest, aby mieszkańcy mieli poczucie, że imigranci są integralną częścią społeczeństwa, a różnorodność jest postrzegana jako wartość, którą społeczeństwo czerpie z ich obecności.

Regularne badanie postaw pozwala zidentyfikować ewentualne zmiany, które mogą prowadzić do marginalizacji imigrantów i utrudniać realizację przyszłych celów polityki w tej dziedzinie. Aktualne badanie ocenia postawy ludzi wobec imigrantów oraz ich wpływ na społeczeństwo i gospodarkę. Należy kontynuować rozwój badań postaw społecznych, uwzględniając szerszy zakres zmiennych niż dotychczas, aby umożliwić bardziej wszechstronne porównania. Dzięki regularnym badaniom istnieje możliwość ukierunkowanej reakcji na wyniki poprzez tworzenie planów działania, jeśli rozwój postaw w społeczeństwie będzie negatywny. Częstotliwość pomiarów ma kluczowe znaczenie. Planuje się wykonywanie kolejnych badań co dwa lata, następne jest zaplanowane w 2025 r.

3.3.4 Cel 1.4 Ubóstwo wśród imigrantów nie jest na wyższym poziomie niż w społeczeństwie ogółem.

Ubóstwo wiąże się z kosztami społecznymi, zarówno w perspektywie krótko, jak i długoterminowej. Ubóstwo negatywnie wpływa na jakość życia jednostki oraz ogranicza jej możliwości w zakresie samodzielnego funkcjonowania. Celem rządu jest ogólna redukcja ubóstwa. W związku ze szczególnie trudną sytuacją imigrantów, konieczne jest skupienie się na monitorowaniu rozwoju poziomu ubóstwa wśród tej grupy społecznej. W przypadku

imigrantów istnieje bezpośredni związek pomiędzy poziomem ubóstwa a pozycją na rynku pracy, co obejmuje uznawanie kwalifikacji zawodowych, dostęp do nauki i możliwość rozwijania umiejętności posługiwania się językiem islandzkim, znajomość swoich praw oraz aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Wskaźniki i działania niezbędne do zmiany obecnej sytuacji są zatem powiązane z innymi wskaźnikami polityki. Jeśli nie podejmie się systematycznych działań w celu wyrównania sytuacji imigrantów oraz innych osób dotkniętych ubóstwem, istnieje ryzyko nasilenia wielokrotnej dyskryminacji, marginalizacji oraz ograniczenia szans życiowych dla dzieci imigrantów, które wychowują się w warunkach ubóstwa.

3.3.5 Cel 1.5 *Imigranci pracują w administracji publicznej i samorządowej.*

Zapewnienie równych szans dla wszystkich na rynku pracy jest szczególnie istotne w kształtowaniu społeczeństwa włączającego. W tej polityce kluczowe jest, aby władze państwowe i samorządowe stanowiły przykład, a kadra odzwierciedlała różnorodność społeczeństwa. W ramach swojej polityki personalnej instytucje publiczne uwzględniają czynniki, które mogą utrudniać dostęp do zatrudnienia dla różnych grup, w tym imigrantów, oraz podejmują działania mające na celu eliminowanie tych przeszkód. W ramach tego podejścia istnieje również szansa na lepsze wykorzystanie potencjału edukacyjnego i zasobów ludzkich wśród imigrantów. Obecnie często podejmują oni pracę, która nie odpowiada ich wykształceniu ani doświadczeniu zawodowemu, mimo że ich poziom wykształcenia jest zgodnie z danymi OECD porównywalny z poziomem wykształcenia obywateli. Różnorodność społeczeństwa musi znaleźć odzwierciedlenie na stanowiskach pracy w instytucjach państwowych i samorządach lokalnych.

3.3.6 Cel 1.6 *Różnorodność społeczeństwa widoczna jest w mediach publicznych.*

Widoczność jest częścią tworzenia wzorców do naśladowania i ma ogromne znaczenie społeczne. Jako medium publiczne RÚV odgrywa istotniejszą rolę w społeczeństwie niż inne media, co stanowi szansę na kreowanie pozytywnych zmian. Polityką tego medium jest także odzwierciedlanie różnorodności wśród społeczeństwa. Jako medium publiczne RÚV udostępnia wiadomości, wiedzę, kulturę oraz sztukę, za pośrednictwem radia, telewizji i internetu. RÚV jest zatem doskonałą platformą do promowania widoczności imigrantów i kluczem do zwiększenia ich udziału w treściach kierowanych do społeczeństwa. RÚV realizuje to między innymi poprzez zapewnianie różnorodnym grupom społecznym obecności w mediach i możliwość wyrażania swoich opinii. Istotne jest, aby media publiczne odzwierciedlały różnorodność społeczeństwa i działały w interesie wszystkich grup, które ufają pracy tej instytucji. Poprzez pomiar widoczności i udziału imigrantów w dyskusjach prowadzonych w RÚV, tworzona jest szansa na systematyczną pracę nad odzwierciedleniem różnorodnych perspektyw, w tym również perspektyw szybko rosnącej grupy imigrantów w kraju.

3.3.7 Cel 2.1 *Skuteczne i zróżnicowane systemy rozpowszechnia informacji dla nowych mieszkańców.*

Istotne jest, aby rozpoczynając swój pobyt na Islandii, imigranci mogli w skuteczny i prosty sposób uzyskać informacje dotyczące społeczeństwa oraz swoich praw i obowiązków. Różne

praktyczne informacje na temat podstawowych usług są kluczowe na początku życia w nowym kraju, stanowiąc swoisty przewodnik po funkcjonowaniu systemu. W trakcie pobytu zmieniają się potrzeby informacyjne, aż osiągnie się punkt, w którym jednostka nie będzie już wymagać specjalnego wsparcia przy pozyskiwaniu informacji.

Dostęp do informacji wzmacnia pozycję jednostek i zwiększa ich niezależność, co umożliwia im podejmowanie świadomych decyzji w zakresie zarówno drobnych, jak i istotnych aspektów życia. W otwartym dialogu z imigrantami na terenie całego kraju prowadzonym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej kładziono nacisk na skuteczne przekazywanie informacji, aby umożliwić im jak najszybsze zintegrowanie się ze społeczeństwem. Wielokrotnie podkreślano, że uzyskanie niezbędnych informacji jest zarówno skomplikowane, jak i czasochłonne. Poprzez stworzenie jednego portalu informacyjnego, który będzie przekierowywał do instytucji państwowych i samorządowych odpowiedzialnych za świadczenie usług publicznych, można zagwarantować imigrantom równy dostęp do bezpiecznych informacji. Brak dostępu do informacji może prowadzić do nieporozumień i zwiększać ryzyko korzystania z ustnego przekazywania informacji wynikających z własnego doświadczenia. To zwiększa ryzyko niewłaściwego obchodzenia się z informacjami i wydawania błędnych instrukcji, co może mieć wpływ na status prawny osoby w danym kraju, na przykład w kontekście przepisów dotyczących meldunku.

3.3.8 Cel 2.2 System intensywnego wsparcia obejmuje uchodźców od momentu ich przybycia do kraju.

Wszystkie kraje skandynawskie posiadają systemy wsparcia, które wspierają proces integracyjny uchodźców i ułatwiają im osiedlenie się w nowym kraju. Ze względu na swój status uchodźcy bardziej niż inni imigranci potrzebują szczególnego wsparcia, aby postawić pierwsze kroki w nowym społeczeństwie. W Islandii usługi dla uchodźców są świadczone przy współpracy służb społecznych, Urzędu Pracy oraz organizacji społecznych, które zapewniają ciągłość ich świadczenia w ramach systemu przyjmowania uchodźców. Pomoc jest dostosowana do potrzeb każdego użytkownika, tak jak w przypadku każdej innej formy udzielanego wsparcia społecznego. Wsparcie ma na celu pomoc uchodźcom w radzeniu sobie z traumą i umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie, zarówno na rynku pracy, edukacyjnym, jak i w innych obszarach życia. Z tego powodu istotne jest monitorowanie uczestnictwa w tak dużym projekcie związanym z udzielaniem wsparcia. Przewiduje się, że większość uchodźców będzie korzystać z takiej formy wsparcia, jednak zawsze istnieje pewna liczba osób, która poradzi sobie z adaptacją bez dodatkowej pomocy. Istotne jest również, aby wsparcie było szczególnie intensywne na początku pobytu, dlatego podkreśla się konieczność działania w określonych ramach czasowych. Nauka języka islandzkiego, edukacja społeczna i pomoc w wejściu na rynek pracy wspierają realizację usług oferowanych przez służby społeczne. Są one dostępne dla wszystkich uchodźców, niezależnie od tego, czy korzystają one z pomocy służb społecznych, czy nie. Dlatego ważne jest, aby każdy z tych elementów był mierzony niezależnie. Natomiast dzieci zawsze otrzymują wsparcie w ramach systemu szkolnego, niezależnie od tego, czy ich opiekunowie korzystają z pomocy w ramach systemu przyjmowania uchodźców, czy nie. To wsparcie wpisuje się w zakres wskaźnika 2.5.

Niezapewnienie uchodźcom wsparcia na wczesnym etapie może spowodować, że proces adaptacji i zapuszczenia korzeni zajmie im więcej czasu, a wejście na rynek pracy będzie utrudnione. Ostatecznie może to zwiększyć ryzyko izolacji społecznej i konieczności

korzystania z długoterminowych usług opieki społecznej, co wiąże się z kosztami zarówno dla jednostek.

3.3.9 Cel 2.3 Studia w szkołach zagranicznych są oceniane pod kątem kwalifikacji zawodowych w Islandii a system oceny kompetencji zawodowych służy ocenie umiejętności i doświadczenia imigrantów.

Edukacja to inwestycja zarówno po stronie ucznia, jak i państwa, które utrzymuje system oświaty umożliwiający edukację. Ważne jest, aby jak najlepiej wykorzystać tę inwestycję z korzyścią zarówno dla społeczeństwa, jak i jednostki. Faktem jest jednak, że wielu imigrantów ma trudności z uznaniem w Islandii swoich dyplomów, wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Proces uznawania wykształcenia może być czasochłonny, a w niektórych przypadkach może utrudnić zatrudnianie imigrantów na stanowiskach odpowiadających ich wykształceniu i doświadczeniu. Cel jest powiązany z celem 2.1, gdyż ludzie muszą mieć dostęp do klarownych instrukcji dotyczących zdobywania informacji na temat uznawania wykształcenia. Warto również podkreślić, że wskaźnik celu nie uwzględnia piątego filaru systemu edukacji, tj. kształcenia ustawicznego oraz procesu oceny kompetencji zawodowych, jak również dostępu imigrantów do tych zasobów.

W ostatnim czasie uruchomiono w Islandii platformę, za pośrednictwem której możliwe jest uzyskanie uznania kwalifikacji zawodowych oraz wykształcenia na poziomie uniwersyteckim. Aby dokonać pomiaru korzyści płynących z tego projektu i kontynuować wzmacnianie procesu uznawania wykształcenia, niezbędne jest ustanowienie odpowiednich wskaźników. Pozwoli to również na monitorowanie wszelkich odchyleń, które mogą pojawić się w trakcie procesu uznawania wykształcenia, co wzmocni system oceniania i uczyni go bardziej efektywnym.

Ogólnie w Europie obserwuje się różnice w procencie osób z wyższym wykształceniem zatrudnionych na stanowiskach niewymagających specjalistycznego wykształcenia, w porównaniu między migrantami a osobami pochodzącymi z danego kraju. Szacuje się, że w Unii Europejskiej w takiej sytuacji znajduje się około jedna trzecia imigrantów, czyli o około 12% więcej niż wśród osób pochodzących z danego kraju. Różnica ta jest największa w krajach skandynawskich, szczególnie w przypadku Islandii, gdzie 35% imigrantów znajduje się w tej sytuacji, podczas gdy wskaźnik dla osób o pochodzeniu islandzkim wynosi 11%. Duża liczba osób na islandzkim rynku pracy nie wykorzystuje w pełni swojego wykształcenia, co stanowi dużą stratę dla społeczeństwa, gdyż nie może korzystać w pełni z potencjału edukacyjnego osób aktywnych zawodowo. W tym obszarze istnieje zatem możliwość wprowadzenia ulepszeń.

Ryzyko, związane z czasochłonnym i skomplikowanym procesem oceny, polega na tym, że zagraniczni eksperci, którzy są potrzebni islandzkiej gospodarce, mogą zdecydować się na osiedlenie w innych krajach. Państwa konkurują między sobą w pozyskiwaniu wykształconych specjalistów. Niezmieniony system może niekorzystnie wpływać na konkurencyjność Islandii i prowadzić do ograniczenia możliwości osób zatrudnionych na stanowiskach, na których ich wykształcenie nie jest w pełni wykorzystywane.

Równie ważne jest zapewnienie osobom z ograniczonym formalnym wykształceniem możliwości zdobycia cennego doświadczenia zawodowego i sprawdzenia swoich umiejętności, jeśli planują kontynuować naukę i uzyskać dalsze kwalifikacje w Islandii. W ramach procesu oceny kompetencji zawodowych stosuje się różnorodne zadania, które oceniają wcześniejsze doświadczenie zawodowe, wiedzę i zaangażowanie społeczne pod

kątem dalszego kształcenia lub rozwoju zawodowego. Ten proces stanowi istotny element wsparcia dla imigrantów w integracji z nowym społeczeństwem i rozwijaniu ich możliwości w dynamicznym świecie technologicznego postępu i zmieniającego się rynku pracy. Zapewnienie tych możliwości jest kluczowe zarówno dla imigrantów, jak i osób o islandzkim pochodzeniu, co wspiera pomyślny rozwój społeczeństwa i rynku pracy.

3.3.10 Cel 2.4 Prowadzenie aktywnych badań dotyczących imigracji i rozpowszechnianie uzyskanych wyników.

Szybkim zmianom społecznym, takim jak zwiększanie się liczby imigrantów, towarzyszą różnorodne wyzwania stojące przed tą grupą, ale i całym społeczeństwem. W ocenie obecnego stanu, przedstawionej w zielonej księdze w sprawie imigrantów i uchodźców, uznano za niezbędne pogłębienie badań nad kwestiami imigrantów i uchodźców oraz doskonalenie rejestracji i zbierania danych. Takie działania umożliwią w dłuższej perspektywie poprawę jakości świadczonych usług. Wsparcie badań, gromadzenia danych i ukierunkowanego pomiaru wyników zapewnia silniejsze wsparcie dla projektów i decyzji na przyszłość. Wyniki badań są rozpowszechniane w ograniczonym stopniu i nie są wykorzystywane przez osoby, które na co dzień zajmują się kwestiami imigracji. Konieczne jest zatem zbudowanie między nimi pomostu i ważny jest w tym względzie trzeci wskaźnik celu. Niezbędne jest dokładniejsze opracowanie wskaźników dotyczących sposobów finansowania badań. Aktualnie środki przeznaczone na kwestie migracyjne wspierają zarówno projekty badawcze, jak i badania naukowe.

Jeśli liczba badań oraz metody udostępniania wyników nie ulegną poprawie, istnieje ryzyko, że postęp w tej dziedzinie będzie ograniczony, a podejmowanie decyzji nie będzie oparte na równie solidnych podstawach, jak w przypadku dostępu do solidnych badań.

3.3.11 Cel 2.5 System edukacji na Islandii z powodzeniem odpowiada na potrzeby edukacyjne oraz społeczne dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na wszystkich szczeblach szkolnictwa.

Islandzki system szkolnictwa musi lepiej zaspokajać potrzeby edukacyjne i społeczne uczniów o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym, co zostało wyraźnie zapisane w Polityce edukacyjnej do 2030 r. Dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym radzą sobie gorzej w islandzkim systemie szkolnym niż ich rówieśnicy urodzeni w Islandii i różnice pogłębiają się wraz z wiekiem uczniów. Młodzi ludzie z tej grupy częściej niż ich rówieśnicy z kraju porzucają naukę w szkole średniej. Rząd islandzki postawił sobie za cel promowanie publikowania materiałów dydaktycznych, wyrównywanie statusu dzieci i młodzieży z różnych środowisk, niezależnie od miejsca zamieszkania, oraz kładzenie nacisku na ich dobrostan i umiejętność posługiwania się językiem islandzkim na poziomie szkoły podstawowej, średniej oraz uniwersyteckim. Celem jest zapewnienie równego statusu dzieci i młodzieży niezależnie od ich pochodzenia oraz gwarancja równych szans na kształcenie w szkołach na wszystkich poziomach. Dostęp do edukacji otwiera drogę do dobrobytu i przyszłych możliwości.

Jeśli nie dojdzie do wyrównania szans w tym obszarze, wzrasta ryzyko pogłębienia się podziału klasowego między osobami o różnym pochodzeniu oraz marginalizacji młodych imigrantów, co jest sprzeczne z założeniami tej polityki.

3.3.12 Cel 2.6 Pozycja imigrantów na rynku mieszkaniowym jest porównywalna z pozycją innych osób w społeczeństwie.

Wzrost liczby ludności przekłada się na wzrost zapotrzebowania na mieszkania, jednak w ostatnich latach wzrost liczby mieszkań nie nadąża za wzrostem populacji. Posiadanie bezpiecznego dachu nad głową to jedna z podstawowych potrzeb ludzi, zwłaszcza istotna podczas osiedlania się w nowym kraju i konfrontacji z wyzwaniami wynikającymi z migracji między krajami. Wyższy procent imigrantów niż osób islandzkiego pochodzenia na rynku wynajmu mieszkań jest zrozumiałe, zwłaszcza na początku życia w nowym kraju. Warto również wykorzystać porównania z innymi krajami skandynawskimi oraz innymi krajami OECD. Imigranci także w większej liczbie przypadków nie wiedzą o przysługującym im zasiłku mieszkaniowym i częściej mieszkają w lokalach, które nie są zarejestrowane jako lokale mieszkalne, co uniemożliwia im skorzystanie z prawa do zasiłku. Pozycja imigrantów na rynku mieszkaniowym stanowi wskaźnik możliwości na zapuszczenie korzeni, a jednocześnie warunki na tym rynku mają istotny wpływ na dobrostan ludzi. Dzięki tym wskaźnikom można śledzić poprawę sytuacji imigrantów na rynku mieszkaniowym w porównaniu z aktualnym stanem, co zostało omówione w rozdziale 3.3.2 zielonej księgi w sprawie imigrantów i uchodźców. Monitorowanie zaległości płatności związanych z nieruchomością pozwala zbadać, czy wydatki na cele mieszkaniowe są bardziej uciążliwe dla imigrantów niż dla osób islandzkiego pochodzenia. Kwestie mieszkaniowe i dostępność mieszkań zarówno na wynajem, jak i do zakupu są kluczowe dla wszystkich mieszkańców. Istnieje jednak ryzyko, że w przypadku trudnej sytuacji na rynku mieszkaniowym imigranci mogą znaleźć się w słabszej pozycji niż inni mieszkańcy. Jednym z rozwiązań jest skuteczne zwiększanie świadomości swoich praw wśród imigrantów w zakresie wsparcia, o które mogą się ubiegać, zwłaszcza zasiłków mieszkaniowych.

Bezpieczeństwo mieszkaniowe jest kluczem do społeczeństwa włączającego. Nierówności na rynku mieszkaniowym negatywnie oddziałują zarówno na dobrobyt finansowy, jak i społeczny ludności.

3.3.13 Cel 3.1 Dostępna jest bogata oferta praktycznych kursów języka islandzkiego, która obejmuje cały kraj.

Dostępność nauki języka islandzkiego jest według słów imigrantów jednym z ich głównych wyzwań. Istnieje szeroka zgoda co do potrzeby stworzenia bardziej wszechstronnego i różnorodnego systemu edukacyjnego obejmującego całą Islandię, a cele dotyczące dostępności i wykorzystania są skupione właśnie wokół tych kwestii. Wspólnym celem jest zapewnienie wszystkim możliwości nauki islandzkiego oraz islandzkiego języka migowego, ponieważ stanowią one kluczowe narzędzia komunikacji w islandzkim społeczeństwie. W oczywisty sposób osiągnięcie tego celu wymaga zwiększenia dostępności i różnorodności oferowanych kursów. W przeciwnym razie istnieje ryzyko, że imigranci zostaną pozbawieni możliwości skutecznej nauki i swobodnego posługiwania się językiem. Miałoby to poważny wpływ na komunikację i wyrównywanie szans w społeczeństwie oraz prawdopodobnie doprowadziłoby do używania języka angielskiego jako języka komunikacji. W kontekście nauki języka islandzkiego w miejscu pracy kluczową rolę odgrywa postawa pracodawców.

Realizacja tego celu wymaga współpracy ze strony zarówno pracodawców, jak i pracowników.

3.3.14 *Cel 3.2 Zagwarantowany jest wysoki poziom kursów języka islandzkiego.*

W celu zagwarantowania odpowiedniej jakości nauczania języka islandzkiego opracowano standardy rozwoju tej dynamicznie zmieniającej się dziedziny nauczania. To nie oznacza, że obecnie nie spełnia się tych kryteriów, ale raczej brakuje ram porównawczych, co utrudnia uzyskanie ogólnego poglądu na jakość nauczania języka islandzkiego jako drugiego języka. W dążeniu do osiągnięcia tego celu konieczne jest kontynuowanie i ewentualne przyspieszenie wdrażania standardów nauczania oraz umiejętności zgodnych z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego. Dodatkowo należy zwiększyć dostępność specjalistycznych szkoleń dla nauczycieli nauczających języka islandzkiego jako drugiego języka. Jednakże jakość programu zawsze będzie zależała od doświadczenia osób korzystających z niego, dlatego istotne jest regularne zbieranie opinii użytkowników, aby stworzyć możliwości dalszego rozwoju nauczania języka islandzkiego dla imigrantów. Dzięki wprowadzeniu takich wskaźników możliwe jest również odpowiedzialne wykorzystanie funduszy publicznych przeznaczonych na wsparcie edukacji imigrantów w Islandii. Bez odpowiednich norm nie można zagwarantować ani zapewnić równego traktowania uczniów uczęszczających na zajęcia w różnych placówkach edukacyjnych.

3.3.15 *Cel 3.3 Wspiera się zrozumienie i zachęca do korzystania z języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a osobami islandzkiego pochodzenia.*

Cel ten został sformułowany w odpowiedzi na głosy imigrantów, którzy zauważyli ogólny brak zrozumienia osób posługujących się językiem islandzkim, jeśli chodzi o możliwość wyrażania się w tym języku podczas nauki. Podobnie pojawiają się opinie, że imigranci nie posługują się językiem islandzkim, przy czym przyczyny tego zjawiska są różnorodne. Dla pełnego zrozumienia wyzwania, jakim jest komunikacja, istotne jest poznanie postaw zarówno użytkowników języka islandzkiego, dla których jest on językiem ojczystym, jak i imigrantów, dla których islandzki stanowi interjęzyk, w kontekście możliwości korzystania z tego języka oraz doświadczeń, jakie z tego wynikają. Ten środek ma na celu ustanowienie fundamentów pod nowe, oparte na różnorodnych islandzkich i ludzkich doświadczeniach, podejście do tego zagadnienia. Jeśli nie będzie promowane zrozumienie i motywowanie pomiędzy rodzimymi użytkownikami języka islandzkiego a tymi, którzy posługują się islandzkim interjęzykiem, istnieje ryzyko, że komunikacja między imigrantami a obywatelami będzie odbywać się głównie w języku angielskim, który w wielu przypadkach będzie trzecim językiem komunikacji

3.3.16 *Cel 3.4 Oferta kursów języka islandzkiego jest oparta na dostępności i elastyczności.*

Istotą tego celu jest dokładniejsze zaspokojenie potrzeb dotyczących dostępności edukacji oraz zapewnienie możliwości edukacyjnych dla wszystkich. Cel 3.4 nawiązuje do celu 3.1 dotyczącego oferty edukacyjnej, która jest mierzona poprzez liczbę dostępnych kursów. W tym wskaźniku szczególny nacisk kładzie się na dostępność kursów w różnych porach dnia, tak aby osoby pracujące na różnych stanowiskach i o zróżnicowanych godzinach pracy, np. ze względu na pracę zmianową lub specyfikę zajęć zawodowych, miały możliwość

uczestnictwa w kursach języka islandzkiego. Miejsce zamieszkania nie stanowi przeszkody w nauce języka islandzkiego. Z uwagi na to, że Islandia jest krajem słabo zaludnionym i rozległym, kursy zdalne często są jedyną dostępną opcją i mogą być wykorzystywane przez wiele grup, np.: osoby posiadające dzieci i pracujące w systemie zmianowym. W Islandii inteligentne rozwiązania są kluczowym narzędziem wspierającym naukę języków i obserwuje się tu szybki rozwój tych technologii. Dostępność takich rozwiązań jest kluczem do tego, aby wiele osób mogło z nich skorzystać. Dlatego skupiamy się na inteligentnych rozwiązaniach, które będą dostępne dla wszystkich członków społeczeństwa. W tym celu tworzymy istotne powiązanie między podażą i jakością z jednej strony, a dostępnością z drugiej. Jeśli kwestie dostępności nie zostaną rozwiązane, istnieje ryzyko, że nauka języka islandzkiego nie będzie dostępna dla do mniejszej liczby imigrantów, a różnice w dostępności między obszarami wiejskimi a południowo-zachodnią częścią kraju mogą pozostać na obecnym poziomie.

3.3.17 Cel 3.5 Harmonizacja systemu oceny znajomości języka islandzkiego.

Celem powszechnego stosowania Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego jako standardu oceny umiejętności jest stworzenie przejrzystych i jednolitych kryteriów. Zaletą tego środka jest możliwość porównania umiejętności w różnych językach, co ułatwia ustalanie standardów umiejętności językowych oraz zapewnia jasność co do tego, jakie umiejętności są pożądane w przypadku wymagań dotyczących znajomości języka. Dzięki zastosowaniu Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego uczący się języka islandzkiego mogą łatwiej zrozumieć wymagania dotyczące niezbędnych umiejętności, np. gdy aplikują na studia lub starają się o pracę. Stosowanie takiego narzędzia pomiarowego jest motywujące i przyczynia się do zwiększenia przejrzystości wymagań dotyczących nauki i umiejętności posługiwania się językiem islandzkim jako drugim językiem na rynku pracy.

4. Plan wdrażania polityki na cztery lata

Działania zawarte w planie wdrażania mają na celu realizację wskaźników stanowiących podstawę polityki. Rada Imigracyjna, powołana przez ministra pracy i polityki społecznej zgodnie z art. 4 ustawy nr 116/2013 dotyczącej spraw imigrantów, pracowała nad opracowaniem działań w oparciu o cele zawarte we wstępnym projekcie polityki przedstawionym w białej księdze. Pierwsze spotkanie dotyczące planowanych działań odbyło się w kwietniu 2024 r., a prace rady zakończyły się w sierpniu; rada zebrała się jedenaście razy. Wszystkie działania były opracowane we współpracy z odpowiednimi ministerstwami i instytucjami odpowiedzialnymi za ich realizację. Plan wdrażania wejdzie w życie 1 stycznia 2025 r. i zastąpi dotychczasowy plan nr 29/152, dotyczący planu wdrażania działań w zakresie spraw dotyczących imigrantów na lata 2022–2025, przyjęty przez parlament 16 czerwca 2022 r.

Plan wdrażania działań w zakresie spraw dotyczących imigrantów opracowano na cztery lata, zgodnie z przepisami wspomnianej ustawy dotyczącej spraw imigrantów. W związku z tym przewiduje się, że oprócz tego początkowego planu, konieczne będzie opracowanie trzech dodatkowych planów w trakcie obowiązywania polityki. Działania uwzględniają, że jest to początek piętnastoletniej drogi, a wdrażanie różnych możliwości poprawy wymaga czasu oraz ciągłego dostosowywania się do zmieniającego się społeczeństwa.

Plan wdrażania obejmuje dwadzieścia sześć działań, powiązanych z celami polityki i mających na celu osiągnięcie jej założeń. W planie nie uwzględniono działań dotyczących celu 1.6, który odnosi się do widoczności różnorodności społeczeństwa w mediach

publicznych. Powodem jest to, że cel ten oraz działania prowadzące do jego realizacji są opisane w aktualnej polityce RÚV, która zobowiązuje RÚV do odzwierciedlania różnorodności społeczeństwa w programach i całej działalności. Polityka ta zwiększa również zobowiązanie do identyfikowania potrzeb różnych grup oraz do wzmożonego konsultowania się z grupami interesów w celu lepszego służenia zróżnicowanemu społeczeństwu. Szczególnie uwzględnia się kwestie związane z płcią, wiekiem, niepełnosprawnością, orientacją seksualną, tożsamością płciową i pochodzeniem, zgodnie z polityką Europejskiej Unii Nadawców dotyczącą różnorodności. Ponadto nie uwzględniono działań dotyczących celu 3.5, który dotyczy harmonizacji systemu oceny znajomości języka islandzkiego, ponieważ działanie 4 w uchwale dotyczącej planu działań w zakresie języka islandzkiego na lata 2024–2026 zajmuje się tym celem.

4.1 Cel 1.1 Imigranci aktywnie uczestniczą w demokratycznych wyborach w Islandii, a ich udział jest na porównywalnym z aktywnością całego społeczeństwa poziomie.

Działanie 1.1.1 Uczestnictwo w życiu społecznym i edukacja społeczna

Działanie 1.1.1 ma na celu zachęcenie imigrantów do udziału w demokratycznych wyborach oraz edukację na temat systemu demokratycznego i metod rządzenia w kraju. Systemy wyborcze różnią się między krajami, dlatego istotne jest, aby imigranci byli dobrze poinformowani o swoich prawach w danym kraju. Uprawnienia wyborcze różnią się w zależności od tego, czy chodzi o wybory samorządowe, wybory parlamentarne, wybory prezydenckie czy referenda. Analizy frekwencji wyborczej wykazują znaczące różnice w uczestnictwie imigrantów i obywateli islandzkich we wszystkich rodzajach wyborów. Jednym ze sposobów na osiągnięcie 25% wzrostu frekwencji wyborczej wśród imigrantów jest systematyczne informowanie ich o prawie do głosowania oraz ogólnym systemie wyborczym na Islandii, gdyż podczas pracy nad polityką ujawniono, że imigrantom brakuje informacji na temat ich praw wyborczych.

W punkcie a) działania przewidziano, że Narodowy Rejestr Islandii opracuje system umożliwiający przesyłanie elektronicznych informacji do imigrantów, którzy uzyskali prawo do głosowania między wyborami, tzn. zostali wpisani na listę wyborców. Celem jest, aby takie informacje były przesyłane za pośrednictwem portalu island.is. Przyszły system zapewni, że imigranci posiadający prawo wyborcze automatycznie otrzymają informacje o swoim prawie i materiały edukacyjne na temat różnych rodzajów wyborów na Islandii oraz sposobu korzystania z prawa wyborczego. Planowane jest zakończenie analiz i wdrożenie rozwiązania do 2028 r., a koszty z tym związane pokryte zostaną z ogólnych funduszy Narodowego Rejestru Islandii.

W punkcie b) przewidziano edukację dzieci i młodzieży na temat wyborów demokratycznych, ich charakterystyki i organizacji. Dzieci i młodzież z grupy imigrantów powinny znać swoje prawa wyborcze oraz rozumieć system demokratyczny i jego funkcjonowanie w kraju. Edukacja ma być integralną częścią programu nauczania w szkołach podstawowych i stanowić stały projekt realizowany w ramach standardowego programu nauczania.

Demokracja i prawa człowieka są jednym z podstawowych elementów programu nauczania w szkołach podstawowych oraz w szkołach średnich. Ważne jest, aby ten podstawowy element edukacji dotarł do wszystkich uczniów, a dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym nie były pomijane. Projekt rozwojowy „Edukacja, przyjmowanie, kultura” (MEMM) dotyczący usług dla dzieci ze zróżnicowanym pochodzeniem językowym i kulturowym (patrz cel 2.5) ma na celu rozwój i zapewnienie społeczności szkolnej skutecznych materiałów edukacyjnych, narzędzi i doradztwa. Priorytety MEMM będą wykorzystane w tym działaniu.

Cel 1.2 Imigranci mają zapewnione równe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym.

Uczestnictwo w życiu społecznym przybiera różne formy i obejmuje szeroki zakres obszarów, dlatego działania związane z celem 1.2 mogą być niewystarczające. W ramach tego planu wdrażania skoncentrowano się na aktywności i możliwościach na rynku pracy, szansach dzieci i młodzieży w zakresie zajęć sportowych, młodzieżowych oraz innych formach aktywności pozaszkolnej, a także na pogłębianiu wiedzy na temat samopoczucia i uczestnictwa w życiu społecznym imigrantów.

Działanie 1.2.1 Aktywność i możliwości na rynku pracy

Urząd Pracy odgrywa kluczową rolę w kraju zarówno w zakresie usług dla osób pozostających poza rynkiem pracy, jak i ogólnie w odniesieniu do różnorodnych usług dla imigrantów. Komunikacja i współpraca osób na rynku pracy stanowią jeden z filarów społeczeństwa włączającego, gdyż imigranci stanowią około jednej czwartej zatrudnionych. Wzrost liczby imigrantów i ich udziału w rynku pracy w Islandii był jednym z najwyższych w krajach OECD w minionej dekadzie. Aby utrzymać wysoki poziom uczestnictwa imigrantów w rynku pracy i zwiększyć równość na rynku pracy, przewidziano, że Urząd Pracy skoncentruje się na trzech aspektach związanych z imigrantami na rynku pracy w ramach działania 1.2.1, które mają prowadzić do zrównoważonego uczestnictwa w pracy i przeciwdziałać powtarzającemu się bezrobociu.

W ramach punktu a) działania przewiduje się, że osoby borykające się z barierami językowymi lub brakiem doświadczenia zawodowego otrzymają wsparcie od Urzędu Pracy w celu stworzenia trwałych kontaktów z rynkiem pracy i wykorzystania możliwości związanych z uczestnictwem w rynku pracy oraz zatrudnieniem odpowiadającym ich wiedzy i kwalifikacjom.

W ramach punktu b) działania planuje się wprowadzenie edukacji na temat praw, obowiązków i kultury miejsca pracy na islandzkim rynku pracy. W ostatnich latach wiele związków zawodowych i organizacji interesu publicznego zainwestowało znaczne środki w edukację swoich członków na temat praw na rynku pracy, a materiały edukacyjne są dostępne w wielu językach. Ważne jest, aby większa liczba osób uczestniczyła w tej edukacji i aby była ona dostępna zarówno dla osób znajdujących się poza rynkiem pracy, jak i tych, które już pracują. Należy pamiętać, że osoby przybywające do kraju mogą nie znać automatycznie swoich praw, gdyż rynek pracy każdego państwa ma swoje specyficzne cechy, różne przepisy i regulacje. Analizy sytuacji imigrantów na rynku pracy sugerują, że mogą oni być bardziej narażeni na różne formy nadużyć. Poprzez wzmocnienie pozycji imigrantów i edukację na temat praw,

obowiązków i kultury miejsca pracy, można poprawić ich sytuację. Przewiduje się, że Urząd Pracy będzie mógł dostosowywać edukację i jej priorytety do aktualnych potrzeb.

Edukacja i szkolenie zawodowe stanowią cenny zasób, zarówno z perspektywy ekonomicznej, jak i społecznej. W ramach punktu c) działania przewiduje się, że Urząd Pracy będzie prowadził współpracy z sektorem biznesowym w celu wspólnego opracowania materiałów edukacyjnych dla firm na temat korzyści z uznawania wykształcenia imigrantów, cech i zalet wielokulturowego środowiska pracy oraz możliwości zwiększenia mobilności imigrantów na rynku pracy. Wspólnym interesem wszystkich stron jest poprawa umiejętności językowych oraz budowanie sieci kontaktów imigrantów na islandzkim rynku pracy, co przyniesie korzyści zarówno w sferze ekonomicznej, jak i w zakresie dobrostanu i jakości życia imigrantów, a także zwiększy konkurencyjność przedsiębiorstw.

Działanie 1.2.2 Udział dzieci i młodzieży w zajęciach sportowych oraz innych zajęciach dla młodzieży oraz pozalekcyjnych

Badania regularnie pokazują, że udział imigrantów w zajęciach sportowych i pozaszkolnych jest znacznie mniejszy niż udział innych dzieci i młodzieży. Edukacja nieformalna jest cennym i ważnym narzędziem integracyjnym. Planuje się rozwijanie projektów, które już sprawdziły się we współpracy z samorządami lokalnymi, stowarzyszeniami sportowymi i rekreacyjnymi, społecznościami szkolnymi, dziećmi i ich rodzicami.

Działanie 1.2.3 Badanie dotyczące samopoczucia i uczestnictwa społecznego migrantów

Dotychczas nie przeprowadzono kompleksowego badania dotyczącego dobrostanu i uczestnictwa w życiu społecznym imigrantów na Islandii. Wykonywano jedynie bardziej szczegółowe badania dotyczące, na przykład, uczestnictwa i samopoczucia na rynku pracy. Podobne badania były realizowane w innych obszarach tematycznych, takich jak sytuacja osób starszych, a niedawno przeprowadzono badanie porównawcze dotyczące dobrostanu starszych imigrantów w zestawieniu z osobami starszymi islandzkiego pochodzenia. Konieczne jest zdobycie dalszej wiedzy na temat oceny własnego samopoczucia przez imigrantów, możliwości i barier w zakresie i uczestnictwa w życiu społecznym, aby skutecznie odpowiedzieć na istniejące potrzeby. Takie badania stanowią podstawę do dalszych działań mających na celu realizację celów polityki. Planowane jest przeprowadzenie takiego badania w 2026 r., łącząc tradycyjne ankiety z rozmowami w grupach fokusowych. Badanie to podkreśla również podstawowe wartości społeczeństwa włączającego, w którym zarówno osoby pochodzenia islandzkiego, jak i imigranci uczestniczą w tworzeniu rozwiązań na przyszłość, odpowiadając na rzeczywiste potrzeby i eliminując przeszkody, które utrudniają równy udział różnych grup w społeczeństwie.

4.3.Cel 1.3 Stosunek społeczeństwa do imigrantów jest pozytywny, a poziom zrozumienia koncepcji wielokulturowości i włączania społecznego jest na wysokim poziomie.

Działanie 1.3.1 Regularnie przeprowadzane badania dotyczące postaw społecznych wobec imigracji.

Od 2017 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleca badania postaw opinii publicznej wobec kwestii imigracyjnych i zamierza kontynuować regularne pomiary, oparte na

istniejącej ankiecie. Planowane jest również zbadanie dodatkowych aspektów, które można ulepszyć, poprzez dodanie nowych pytań i zagadnień do badania, jednocześnie utrzymując ciągłość z poprzednimi badaniami, aby monitorować i reagować na zmiany w postawach społecznych wobec imigrantów na Islandii. Badanie postaw będzie stanowić podstawę do skutecznych działań mających na celu zwiększenie zrozumienia kwestii migracyjnych oraz przeciwdziałanie negatywnym postawom. Regularne badania co dwa lata pozwolą lepiej ocenić, jakie działania są potrzebne do realizacji piętnastoletniej polityki.

Działanie 1.3.2 Wzmocnienie roli edukacyjnej Centrum Wielokulturowego i Informacyjnego Urzędu Pracy.

Jako stosunkowo młode społeczeństwo w kwestiach migracyjnych, Islandia stoi przed wyzwaniem zapewnienia dostępu do materiałów edukacyjnych, które mogą usunąć niepotrzebne bariery dla imigrantów. Dotyczy to zarówno społeczności lokalnej, jak i osób przybywających do kraju. Zgodnie z obowiązującymi przepisami Urząd Pracy ma obowiązek dostarczania władzom, instytucjom, firmom, organizacjom i indywidualnym osobom porad i informacji dotyczących kwestii migracyjnych. Dodatkowo Urząd ma wspierać gminy w przyjmowaniu imigrantów oraz zbierać i przekazywać informacje o ich prawach i obowiązkach. Od czasu, gdy instytucji i jej poprzednikowi, Centrum Wielokulturowemu (isl. *Fjölmenningarsetur*), powierzono tę rolę, liczba imigrantów na Islandii znacznie wzrosła. Z powodu tego prostego faktu uznano za konieczne wzmocnienie roli edukacyjnej, jaką obecnie pełni instytucja. Plan obejmuje trzy główne obszary działań, które koncentrują się na różnych grupach docelowych:

Oferowana jest edukacja i dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących wrażliwości na różnorodność kulturową, statusu imigrantów na Islandii, społecznych korzyści płynących z równego statusu mieszkańców niezależnie od pochodzenia oraz cech włączającego społeczeństwa i siły różnorodności w miejscach pracy.

W punkcie a) przewiduje się rozwój materiałów edukacyjnych dla miejsc pracy oraz edukacji społecznej, natomiast w punkcie b) skupiono się na materiałach edukacyjnych, które firmy i same instytucje, takie jak dyrektorzy i dyrektorzy ds. zasobów ludzkich, mogą wykorzystać w swojej pracy, jeśli tak zdecydują.

W punkcie c) planu wdrażania szczególnie zaleca się, aby materiały edukacyjne na stronie „Landneminn” były udostępnione wszystkim imigrantom i promowane w skuteczny sposób. Strona „Landneminn”, która jest już dostępna w siedmiu językach, nie jest wystarczająco znana wśród imigrantów mieszkających w Islandii. Podczas konsultacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przy przygotowywaniu polityki i planu jej wdrażania oraz w rozmowach z prawie 500 imigrantami w całym kraju okazało się, że przytłaczająca większość z nich nie знаła materiałów edukacyjnych znajdujących się na stronie „Landneminn” i tym samym nie miała możliwości skorzystania z dostępnych tam informacji. Punkt c) planu działania koncentruje się zatem głównie na zwiększeniu widoczności i lepszym wykorzystaniu edukacji i wiedzy, które już są dostępne, ale które można lepiej wykorzystać dla szerszej grupy imigrantów.

4.4 Cel 1.4 Ubóstwo wśród imigrantów nie jest na wyższym poziomie niż w społeczeństwie ogółem.

Działanie 1.4.1 Zidentyfikowanie czynników społecznych wpływających na ubóstwo i marginalizację imigrantów

W raporcie przygotowanym przez premiera „Ubóstwo i jego szacunkowe koszty społeczne” stwierdza się, że imigranci samotnie wychowujący dzieci, częściej niż inne grupy społeczne uzyskują dochody poniżej granicy ubóstwa i to przez dłuższy czas (dłużej niż trzy lata). Taki stan rzeczy utrzymuje się mimo wyższego ogólnego wskaźnika aktywności zawodowej imigrantów porównaniu do osób pochodzenia islandzkiego, która jest najwyższa w krajach nordyckich. W 2020 r. dochody ponad 13 600 imigrantów kształtowały się poniżej progu ubóstwa, co stanowi prawie jedną czwartą wszystkich imigrantów w Islandii. W związku z tym oczywiste jest, że obecna sytuacja dotycząca ubóstwa imigrantów może mieć długoterminowy wpływ na ich status w kraju. Należy szczególnie zwrócić uwagę na skutki chronicznego ubóstwa, gdyż w wymienionym raporcie wskazano, że imigranci żyją w częstym, głębokim i chronicznym ubóstwie, co należy uznać za poważny powód do niepokoju. Demograficzna struktura grupy imigrantów różni się również od osób z islandzkim pochodzeniem, gdyż imigranci są generalnie młodszy. Chroniczne ubóstwo wśród młodych imigrantów może skutkować również ubóstwem ich dzieci. Faktem jest, że dzieci imigrantów żyją często w trudniejszej sytuacji finansowej niż inne dzieci. Około jedna trzecia dzieci imigrantów na Islandii żyje w biedzie. Dzieci dorastające w ubóstwie częściej niż inne dzieci same popadają w ubóstwo w wieku dorosłym.

Aby umożliwić władzom odpowiednią reakcję, należy zbadać specyficzne czynniki wpływające na ubóstwo wśród imigrantów. W punkcie a) zaproponowano szczegółowe analizowanie tych czynników. W punkcie b) zaproponowano także ocenę ubóstwa wśród imigrantów w porównaniu do osób o islandzkim pochodzeniu za pomocą badania warunków życia prowadzonego przez Urząd Statystyczny. Ten punkt wiąże się również z działaniem 2.4.2: Poprawa dostępu do statystyk dotyczących imigrantów w Islandii.

4.5 Cel 1.5 Imigranci pracują w administracji publicznej i samorządowej.

Działanie 1.5.1 Miejsca pracy w administracji dostępne dla wszystkich

W ramach planu wdrażania działań w zakresie spraw imigrantów na lata 2022–2025 wprowadzono działania mające na celu zwiększenie liczby imigrantów na stanowiskach publicznych oraz wyższych stanowiskach decyzyjnych. Osiągnięcie tego celu planowano poprzez przegląd wytycznych dotyczących rekrutacji w administracji państwowej oraz organizację szkoleń z zarządzania w środowisku wielokulturowym, rozwijania kompetencji kulturowych i wrażliwości na kwestie różnorodności dla dyrektorów działów kadr, pełnomocników ds. równości oraz innych osób odpowiedzialnych za procesy rekrutacyjne w administracji.

W trakcie obowiązywania tego planu Biuro płac i zarządzania zasobami ludzkimi przeprowadziło analizę tych zagadnień, która ujawniła trudności w uzyskaniu podstawowych informacji na temat imigrantów zatrudnionych w sektorze publicznym. Co więcej, analiza OECD dotycząca sytuacji imigrantów na Islandii wskazała, że do Biura ds. Równości

(isl. *Jafnréttisstofa*) wpłynęła znikoma liczba skarg dotyczących dyskryminacji przy zatrudnianiu ze względu na rasę, pochodzenie narodowe lub wyznanie/przekonania. Zdaniem OECD ten stan rzeczy nie wynika z mniejszej liczby przypadków dyskryminacji w Islandii w porównaniu z innymi krajami, lecz raczej z braku jasno określonej ścieżki składania skarg oraz nieprecyzyjnych procedur rekrutacyjnych w odniesieniu do tych kwestii.

Działania mające na celu zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia w sektorze publicznym zostały sformułowane na podstawie tych ustaleń.

W punkcie a) zaproponowano analizę i systematyczną rejestrację różnorodności zasobów ludzkich w odniesieniu do statusu imigrantów i wykonywanych przez nich zawodów. Dzięki temu możliwe będzie zbadanie czy szanse na zatrudnienie w sektorze publicznym idą w parze ze wzrostem liczby imigrantów oraz ich rosnącym udziałem na rynku pracy. Celem jest rozpoczęcie takiej analizy w administracji państwowej, a następnie zbadanie, we współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Islandzkich, możliwości zastosowania tej samej metodologii w analizach dotyczących pracowników samorządów.

W punkcie b) zaproponowano szczegółową analizę procesów rekrutacyjnych oraz ocenę konieczności wprowadzenia ulepszeń. W tym kontekście zwrócono uwagę na to, że wielu imigrantów uważa, iż ich imiona i nazwiska sprawiają, że mają mniejsze szanse na zaproszenie na rozmowę kwalifikacyjną, mimo wysokich kwalifikacji, a także że brakuje jasnych kryteriów dotyczących wymagań, takich jak np. poziom biegłości w języku islandzkim. Ten ostatni aspekt został poruszony szczególnie w punkcie c), w którym zaproponowano, aby w związku z wprowadzeniem Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, wymagania dotyczące znajomości języka były dostosowane do poziomów biegłości określonych w tym systemie, co ułatwiłoby kandydatom, niezależnie od pochodzenia, zrozumienie wymagań językowych. Warto zaznaczyć, że miasto Reykjavík rozpoczęło już pilotażowe wdrożenie takich procedur, a zdobyte doświadczenie można wykorzystać w przyszłości.

Dzięki połączeniu efektów wynikających z realizacji wszystkich trzech punktów tego działania, możliwe będzie bardziej efektywne dążenie do tego, aby miejsca pracy w sektorze publicznym stały się wzorcowymi przykładami środowisk promujących różnorodność, sprzyjających integracji, a także wykorzystujących potencjał różnorodności na rzecz rozwoju społecznego

4.6 Cel 2.1 *Skuteczne i zróżnicowane systemy rozpowszechnia informacji dla nowych mieszkańców.*

Działanie 2.1.1 Budowanie skutecznego i zróżnicowanego systemu rozpowszechnia informacji dla imigrantów

W ramach celu dotyczącego skutecznego i zróżnicowanego systemu rozpowszechnia informacji dla imigrantów, wprowadzono działanie podzielone na cztery części. Istotne jest, aby rozpoczynając swój pobyt na Islandii imigranci mogli w skuteczny i prosty sposób uzyskać informacje dotyczące swoich praw i obowiązków. Różne instytucje publiczne oferują tego rodzaju informacje w obcych językach, a w 2022 r. powstało specjalne biuro doradcze dla imigrantów, które początkowo działało jako samodzielny projekt pod patronatem

Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, później pod zostało włączone do Centrum Wielokulturowego, a obecnie kieruje nim Urząd Pracy. Pomimo istnienia tych wszystkich projektów wydaje się, że informacje o prawach i obowiązkach nie docierają do większości grupy docelowej. Imigranci natomiast skarżą się, że uzyskanie niezbędnych informacji jest zarówno skomplikowane, jak i czasochłonne. Wiele osób polega więc na informacjach uzyskanych od rodaków lub pracodawców, co w niektórych przypadkach może zwiększyć prawdopodobieństwo uzyskania błędnie zinterpretowanych lub nieaktualnych informacji. Taka sytuacja może mieć z kolei negatywny wpływ na status prawny danej osoby w Islandii, na przykład w odniesieniu do praw gospodarczych i społecznych związanych z rejestracją miejsca zameldowania. Ponadto należy pamiętać, że rozpowszechnianie informacji w społeczeństwie islandzkim opiera się w dużej mierze na języku pisanym i elektronicznych systemach informacyjnych, co sprawia, że osobom niepiśmiennym i tym, które nie posiadają umiejętności komputerowych, trudniej jest zdobywać potrzebne dane.

W punkcie a) działania przewidziano pracę nad informacjami już dostępnymi na stronie island.is oraz utworzenie specjalnej sekcji poświęconej „ważnym wydarzeniom życiowym” – szybkim zakładkom na stronie, które gromadzą przydatne informacje na określone tematy, takie jak narodziny dziecka, rozpoczęcie studiów czy starzenie się. Przeprowadzka do Islandii stanie się jednym z takich wydarzeń. Strona island.is jest dostępna w języku islandzkim i angielskim. Planowane jest również zbadanie możliwości połączenia jej z portalem Urzędu Pracy: mcc.is, który oferuje obszerne informacje w wielu językach.

W punkcie b) nacisk położono na zróżnicowane formy przekazu informacji, nie ograniczając się jedynie do kanałów cyfrowych oraz na zapewnienie dostępu do informacji w całym kraju. Dotychczasowe źródła uzyskiwania pomocy nie były rozpowszechnione w całym kraju, jednak dzięki rozbudowanej sieci biur obsługi Urzędu Pracy pojawia się możliwość zbliżenia tej usługi do osób, które jej potrzebują.

Punkt c) dotyczy przeglądu materiałów edukacyjnych programu „Landneminn” na podstawie sugestii od imigrantów z całego kraju wskazujących na konieczność dodania bardziej praktycznych informacji dotyczących wyzwań związanych z osiedlaniem się w nowym kraju. Społeczeństwo zmienia się dynamicznie, dlatego niezbędne jest regularne aktualizowanie materiałów edukacyjnych. Szczególny nacisk zostanie położony na produkcję materiałów wideo, co ma na celu ułatwienie dostępu do informacji.

W punkcie d) przewidziano natomiast, że priorytetem będzie promowanie i reklamowanie systemu rozpowszechniania informacji, opisanego w częściach a) i b), aby zwiększyć świadomość imigrantów na temat dostępnych usług. Dzięki temu będzie można dotrzeć do większej liczby osób oraz jak najlepiej wykorzystać już istniejący system przekazywania informacji osobom, które osiedliły się w Islandii.

4.7 Cel 2.2 System intensywnego wsparcia obejmuje uchodźców momentu ich przybycia do kraju.

W ramach celu 2.2 zaproponowano sześć działań, które mają na celu wsparcie uchodźców na początku ich pobytu po przyznaniu ochrony międzynarodowej w Islandii. Poniżej przedstawiono szczegółowe wyjaśnienia każdego z tych działań.

Działanie 2.2.1 System intensywnego wsparcia obejmuje uchodźców momentu ich przybycia do kraju.

Nigdy wcześniej tak wiele osób nie musiało uciekać z powodu konfliktów zbrojnych i prześladowań na całym świecie, a zmieniający się obraz globalnej sytuacji wyraźnie odzwierciedla się w kwestiach dotyczących uchodźców w Islandii. W ostatnich latach liczba uchodźców w kraju wzrosła, co sprawia, że niezwykle istotne staje się wzmocnienie wsparcia na wczesnym etapie dla osób, które otrzymują tu pozwolenie na pobyt, oraz zapewnienie im usług od momentu przyznania im ochrony. Celem jest wzmocnienie ich pozycji i wsparcie w procesie osiedlenia się w nowym społeczeństwie. Usługi te dotyczą przede wszystkim dodatkowego wsparcia w pierwszych trzech latach pobytu w kraju.

W punkcie a) przewiduje się dalsze rozwijanie wsparcia, które w ostatnich latach było udzielane uchodźcom na podstawie specjalnych umów między Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a poszczególnymi gminami w ramach tzw. jednolitego systemu przyjmowania uchodźców. Należy kontynuować prace nad określeniem tego wsparcia oraz zagwarantować dostęp uchodźców w całym kraju do takiej pomocy, zarówno w zakresie wsparcia świadczonego przez usługi społeczne gmin, jak i przez Urząd Pracy.

Wskazano, że głos imigrantów nie jest wyraźnie słyszalny wśród społeczeństwa islandzkiego, choć oczywiście istnieją wyjątki od tej zasady. Najczęściej decyzje dotyczące konkretnych kwestii związanych z obsługą imigrantów i uchodźców podejmowane są bez udziału osób, do których kierowana jest usługa. Spotkania z uchodźcami, które Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zorganizowało w Akureyri, Bifröst, Reykjanesbær i Reykjavíku w ramach przygotowań do opracowania polityki i planu jej wdrażania, potwierdzają ten wniosek. Usługi, które zostały opracowane i o których mowa w punkcie a) działania, są wzorowane na norweskich rozwiązaniach i dostosowane przez specjalistów pracujących z uchodźcami na Islandii. Poprzez analizę potrzeb i charakteru niezbędnych usług dla uchodźców w oparciu o myślenie projektowe, które uwzględnia ścieżki użytkowników i ich potrzeby w systemie, można opracować bardziej skuteczny i efektywny system w przyszłości. Na tym opiera się punkt b) działania.

Punkt c) zakłada aktywne wykorzystanie potencjału uchodźców poprzez wprowadzenie systemu wsparcia wzajemnego. Wyzwania związane z odbudową życia po ucieczce z ojczyzny najlepiej są znane osobom, które same doświadczyły takiej sytuacji. Stosowanie wsparcia wzajemnego jest dobrze znaną i skuteczną metodą wzmocniania i wspierania takich osób.

Punkt d) przewiduje szczególne wsparcie w zakresie szkoleń pracowników zajmujących się uchodźcami w obszarze wrażliwości międzykulturowej na podejściu opartym na doświadczeniu traumy. Traumatyczne przeżycia zwiększają ryzyko rozwinięcia zespołu stresu pourazowego, depresji i lęku. Ważne jest, aby pracownicy, którzy wspierają uchodźców, posiadali odpowiednią wiedzę na temat podejścia opartego na doświadczeniu traumy, aby wsparcie, które otrzymują uchodźcy, jak najlepiej wspierało ich w zakorzenieniu się w nowym społeczeństwie.

Punkt e) działania skupia się na społecznym wsparciu, wzmacniając tym samym więzi uchodźców z lokalnym społeczeństwem oraz zwiększając ich szanse i możliwości aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie. Działanie to jest powiązane z pozostałymi punktami, a ich wspólna realizacja ma na celu uproszczenie, poprawę skuteczności i wzmocnienie usług dla uchodźców, opartych na ich własnej ocenie potrzeb.

Działanie 2.2.2 Wsparcie zdrowia psychicznego uchodźców poprzez pomoc psychologiczną

Zakłada się stosowanie uznanych metod badań przesiewowych objawów psychicznych w celu oceny potrzeby odpowiednich rozwiązań. Działanie to obejmuje zarówno szkolenie personelu, w tym w ośrodkach przyjmujących uchodźców, jak i osób pracujących bezpośrednio z uchodźcami, co jest ściśle powiązane z punktem d) działania 2.2.1. W ramach tego działania wsparcie będzie skierowane głównie do dorosłych uchodźców, natomiast pomoc dla dzieci będzie realizowana zgodnie z przepisami ustawy o integracji usług na rzecz dobrostanu dzieci. Dotychczas wsparcie dla uchodźców po traumie opierało się głównie na indywidualnej pomocy, jednakże napotymano trudności w zaspokajaniu ich potrzeb. Skupienie się na podejściu grupowym ma na celu dotarcie do większej liczby osób oraz umożliwienie wprowadzenia systemu wzajemnego wsparcia i wspólnego radzenia sobie z wyzwaniami wynikającymi z traum, z udziałem większej liczby osób wspierających. Zapewnienie wszystkim uchodźcom dostępu do pomocy psychologicznej, jak przewidziano w punkcie a) tego działania, pomoże w identyfikacji osób wymagających specjalistycznej opieki, np. poprzez zastosowanie opartej na dowodach terapii psychologicznej opartej na doświadczeniu traumy. Punkt b) działania bezpośrednio wspiera cele punktu a), zapewniając skuteczne skierowania oraz koordynację między różnymi formami pomocy. W efekcie, wyzwania, które można rozwiązać za pomocą wsparcia psychologicznego, będą rzadziej kierowane do specjalistycznych usług w systemie zdrowia psychicznego.

Działanie 2.2.3 Łatwy dostęp uchodźców do profesjonalnych terapii zespołu stresu pourazowego

Działanie to mieści się w ramach systemu psychiatrycznej opieki zdrowotnej i dotyczy dorosłych uchodźców. Zakłada się, że problemy zdrowia psychicznego dzieci uchodźców będą rozwiązywane poprzez specjalistyczne usługi dla dzieci, zgodnie z przepisami ustawy o integracji usług na rzecz dobrobytu dzieci. Działanie, składające się z trzech punktów, ma na celu dalsze rozwijanie systemu skutecznej terapii zespołu stresu pourazowego oraz jej wykorzystanie w leczeniu uchodźców. Terapia (punkt a) oraz szkolenie (punkt b) będą realizowane przez wykwalifikowany personel systemu psychiatrycznej opieki zdrowotnej posiadający specjalistyczne wykształcenie i doświadczenie w tej dziedzinie. Punkt c) ma na celu ułatwienie dostępu do odpowiedniej terapii. Działanie to opiera się również na badaniach przesiewowych, o których mowa w punkcie a) działania 2.2.2, i ma na celu lepsze dostosowanie usług zdrowia psychicznego do potrzeb uchodźców oraz zapewnienie, że psychiatrzy będą zajmować się wyłącznie najbardziej skomplikowanymi przypadkami, wymagającymi specjalistycznej pomocy.

Działanie 2.2.4 Przyjęcie i wsparcie dla dzieci, które nie posiadają opiekuna

Małoletni, bez opieki, to dzieci przybywające do kraju bez rodziców lub opiekunów prawnych. Od 2022 r. znacząco wzrosła liczba takich dzieci poszukujących ochrony międzynarodowej w Islandii. Ten wzrost jest zgodny z ogólnym wzrostem liczby wniosków o ochronę międzynarodową. Kwestie związane z dziećmi bez opieki są często skomplikowane, a dzieci te zazwyczaj wymagają intensywnego wsparcia i pomocy, aby

mogły się odnaleźć w nowym społeczeństwie. Dzieci bez opieki znajdują się w szczególnie wrażliwej sytuacji i są narażone na ryzyko handlu ludźmi oraz innych form wyzysku, jeśli nie mają zapewnionego odpowiedniego bezpieczeństwa. Sprawy te są automatycznie traktowane jako sprawy dotyczące ochrony dzieci i podlegają ustawie nr 80 o ochronie praw dziecka z 2002 r. Koszty związane z usługami dla tych dzieci są refundowane gminom zgodnie z artykułem 15 tej ustawy.

W ostatnim czasie podjęto szereg działań mających na celu zwiększenie przewidywalności usług dla dzieci bez opieki. Utworzono specjalne miejsca pobytu dla starszych dzieci, dla których rozwiązania oparte na opiece zastępczej są mniej odpowiednie. Zwiększono współpracę między różnymi wydziałami zajmującymi się usługami opieki nad dziećmi, a Urząd ds. Dzieci i Rodzin koordynuje prace nad ujednoliceniem procedur. Ważne jest, aby kontynuować dotychczasowe działania i zakończyć projekty, które są już w toku.

Obciążenie poszczególnych komisji ds. opieki nad dziećmi oraz wydziałów zajmujących się usługami opieki nad dziećmi w gminach było ogromne w związku ze wzrostem liczby dzieci, co zwiększyło koszty zarządzania. Na początku 2024 r. Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci oraz gmina Suðurnesjabær zawarły umowę o rocznym projekcie pilotażowym mającym na celu poprawę wsparcia dla dzieci bez opieki. Po zakończeniu projektu dokonana zostanie ocena jego rezultatów i decyzja o ewentualnym kontynuowaniu. Jednakże nadal będzie konieczne specjalne wsparcie dla tej najbardziej wrażliwej grupy dzieci-uchodźców, które będzie realizowane we współpracy z gminami świadczącymi te usługi.

Działanie 2.2.5 Wsparcie dla samorządów przy przyjmowaniu dzieci- uchodźców

W roku szkolnym 2022–2023 po raz pierwszy umożliwiono gminom ubieganie się o specjalne wsparcie finansowe od państwa dla dzieci w wieku 0–18 lat, które otrzymały ochronę międzynarodową lub zezwolenie na pobyt z powodów humanitarnych. Projekt ten był powiązany z umowami z gminami dotyczącymi przyjmowania uchodźców, jednak postanowiono rozszerzyć wsparcie na wszystkie dzieci w kraju, które uzyskały ochronę od 1 stycznia 2021 r., niezależnie od tego, czy gmina podpisała taką umowę.

Główne obszary wsparcia obejmowały:

- Finansowe wsparcie na dodatkową pomoc w zakresie edukacji oraz usług opieki nad dziećmi.
- Wsparcie w tworzeniu rozwiązań dla dzieci z przerwami w edukacji.
- Specjalne przydziały z Funduszu Rozwoju Materiałów Edukacyjnych na opracowanie programów nauczania dostosowanych do potrzeb tej grupy.
- Etat doradcy w Urzędzie ds. Dzieci i Rodzin, którego celem jest wspieranie gmin w zakresie spraw opieki nad dziećmi.

Projekt został przedłużony w nieco zmienionej formie na rok szkolny 2023–2024. Planowane jest dalsze rozwijanie takich inicjatyw oraz kontynuowanie wsparcia, dopóki istnieje potrzeba dodatkowych usług dla tej szczególnie wrażliwej grupy dzieci.

Działanie 2.2.6 Nauka języka islandzkiego i edukacja społeczna dla uchodźców

W ostatnich latach podjęto próby opracowania programu edukacji dla uchodźców, wzorując się na rozwiązaniach stosowanych w innych krajach nordyckich. Celem tego działania jest lepsze zorganizowanie procesu kształcenia, który podzielono na trzy główne elementy. Nauka języka islandzkiego oraz edukacja społeczna mają na celu wspieranie uchodźców w zdobywaniu podstawowych umiejętności językowych oraz w zrozumieniu struktury i funkcjonowania społeczeństwa islandzkiego.

W ramach pierwszego elementu a) działania przewiduje się zapewnienie intensywnego kursu języka islandzkiego na początku pobytu w Islandii, dostosowanego do różnorodnych potrzeb edukacyjnych uchodźców. Dotychczasowy program nauki języka islandzkiego dla uchodźców był niewystarczający, oferując średnio dwa kursy językowe, co odpowiadało osiemdziesięciu godzinom nauki w ramach usług świadczonych przez Urząd Pracy. Taki zakres nauczania nie pozwalał na osiągnięcie biegłości w języku, co wymagało istotnych zmian, aby spełnić standardy stosowane w krajach nordyckich. Finlandia, najbliższa Islandii pod względem liczby godzin nauki języka, oferuje uchodźcom 2100 godzin nauki języka fińskiego, podczas gdy Dania i Norwegia również zapewniają wysoki poziom nauczania. W Szwecji uchodźcy mają nieograniczony dostęp do lekcji języka szwedzkiego. Islandia dopiero zaczyna dostosowywać swoje standardy do tych przyjętych w sąsiednich krajach, a nauka języka islandzkiego stanowi kluczowy fundament aktywnego uczestnictwa w islandzkim społeczeństwie.

W ramach drugiego elementu b) przewiduje się, że edukacja społeczna w ramach programu Landneminn stanie się integralną częścią oferowanych kursów, dostępnych dla wszystkich uchodźców. Zaktualizowany program Landneminn został omówiony w działaniu 2.1.1., które opiera się na sugestii uchodźców i imigrantów dotyczących najbardziej użytecznych treści i form nauki na początku pobytu w kraju.

Aby maksymalnie wykorzystać naukę i edukację oferowaną w ramach elementów a) i b), element c) zakłada przeprowadzenie analizy różnorodnych potrzeb edukacyjnych uchodźców w zakresie języka islandzkiego i edukacji społecznej. W ramach obsługi uchodźców, doradcy pomocy społecznej oraz Urzędu Pracy będą wspierać uchodźców w wyborze odpowiednich kursów. Konieczne będzie również opracowanie narzędzi, które pomogą pracownikom w przypisywaniu uchodźców do właściwych grup edukacyjnych.

Uchodźcy stanowią zróżnicowaną grupę, dlatego istotne jest uwzględnienie takich aspektów jak wcześniejsze wykształcenie, umiejętności czytania i pisanie, znajomość alfabetu oraz ewentualne niepełnosprawności, które wpływają na indywidualne potrzeby edukacyjne.

4.8 Cel 2.3 Studia w szkołach zagranicznych są oceniane pod kątem kwalifikacji zawodowych w Islandii, a system oceny kompetencji zawodowych służy ocenie umiejętności i doświadczenia imigrantów.

Cel ten koncentruje się na osobach dorosłych, tworzeniu wartości oraz wykorzystaniu zasobów ludzkich na rynku pracy. Działania w ramach tego celu składają się z dwóch

elementów, które mają na celu zaspokojenie różnych potrzeb samych imigrantów oraz rynku pracy.

Działanie 2.3.1 Wykształcenie zdobyte w szkołach zagranicznych podlega ocenie pod kątem kwalifikacji zawodowych w Islandii

Wykształcenie jest inwestycją zarówno dla całego społeczeństwa, jak i dla jednostki, która je zdobyła. Obecnie wielu imigrantów w Islandii posiada wykształcenie, które nie jest uznawane na islandzkim rynku pracy, co prowadzi do strat zarówno dla jednostek, jak i dla społeczeństwa jako całości. Kluczowe jest zapewnienie, aby wykształcenie i umiejętności nabyte przez imigrantów były odpowiednio oceniane i wykorzystywane na islandzkim rynku pracy, a także aby przyznawano im uprawnienia zawodowe w przypadku zawodów regulowanych. Niedawno uruchomiono platformę do składania wniosków o uznanie wykształcenia, która stanowi pierwszy krok w kierunku rozwoju efektywnego systemu uznawania wykształcenia zdobytego za granicą. Uznawanie wykształcenia jest wyzwaniem w wielu krajach, jednak w porównaniu do innych państw nordyckich, Szwecja osiągnęła najwyższy poziom efektywności w tym zakresie. Będziemy analizować wzorce z innych krajów i rozważać ich wdrożenie w Islandii.

W punkcie a) działania planowane jest dalsze rozwijanie platformy umożliwiającej składanie wniosków o uznanie wykształcenia, aby uczynić ją bardziej przyjazną dla użytkownika i efektywną. Osobom, które nie uzyskają zaświadczenia uznania swojego wykształcenia w Islandii, będą dostarczane informacje i wskazówki dotyczące wymaganych dodatkowych kwalifikacji niezbędnych do uzyskania uprawnień zawodowych oraz dostępnych ścieżek edukacyjnych w Islandii. Celem jest wyrównanie szans na rynku pracy, niezależnie od pochodzenia.

W punkcie b) działania planowane jest nawiązanie współpracy z partnerami rynku pracy w celu zwiększenia możliwości wykorzystania uznanego wykształcenia bezpośrednio na rynku pracy. Konieczne jest również wzmocnienie współpracy między grupami zawodowymi w zakresie uznawania zagranicznego wykształcenia, aby poprawić efektywność ocen oraz lepiej wykorzystać zasoby ludzkie i edukacyjne na rynku pracy. Ta współpraca wspiera realizację punktu a) i stanowi wspólny interes państwa, partnerów rynku pracy oraz całego społeczeństwa.

Działanie 2.3.2 System oceny kompetencji zawodowych jest wykorzystywany do oceny umiejętności i doświadczenia imigrantów z krótką formalną edukacją

Ocena kompetencji zawodowych oparta na doświadczeniu jest kluczowym elementem w ocenie i potwierdzeniu umiejętności osób. Skupiając się na ocenie umiejętności nabytych przez imigrantów poprzez uczestnictwo w rynku pracy, możliwe jest efektywne wykorzystanie tych umiejętności na islandzkim rynku pracy i w systemie edukacji, co przyczyni się do wzrostu wartości dodanej i dobrobytu w społeczeństwie. Ocena kompetencji jest również istotna dla motywowania do dalszego rozwoju umiejętności i stanowi podstawę do kontynuacji nauki i rozwoju zawodowego.

Pomimo wzrostu odsetka imigrantów korzystających z oceny kompetencji w ostatnich latach nadal istnieją istotne możliwości dalszego rozwoju w tym obszarze, zwłaszcza w kontekście

odsetka imigrantów aktywnych na rynku pracy. Kluczowym krokiem w dalszym rozwoju oceny kompetencji jest szczegółowa analiza obecnych praktyk oraz skuteczniejsze przedstawienie tej możliwości imigrantom.

Zwiększona świadomość imigrantów na temat procesu oceny kompetencji przyczyni się do ich lepszego dopasowania do odpowiednich stanowisk pracy, umożliwi dalszą edukację i specjalizację oraz pozwoli pracodawcom lepiej wykorzystać doświadczenie imigrantów. Działanie to będzie realizowane we ścisłej współpracy z ministerstwem oraz zainteresowanymi stronami.

4.9 Cel 2.4 Prowadzenie aktywnych badań dotyczących imigracji i rozpowszechnianie uzyskanych wyników.

Przedstawiono dwa działania mające na celu osiągnięcie tego celu.

Działanie 2.4.1 Badania, gromadzenie danych i rozpowszechnianie wiedzy

Pomimo tego, że liczba imigrantów w kraju rośnie, istnieje stosunkowo niewiele badań skupiających się na kwestiach związanych z imigrantami i społeczeństwem włączającym. Dziedzina badań nad imigrantami jest stosunkowo młoda w Islandii i konieczne jest wsparcie jej dalszego rozwoju. Wiele badań jest na początkowym etapie. Przeprowadzono również niewiele rozległych i obejmujących długi okres analiz. Specjaliści zajmujący się problematyką imigrantów zwracają uwagę na brak systemu skutecznego przekazywania wyników, co utrudnia ich praktyczne wykorzystanie. Istnieje potrzeba zbudowania łącznika między badaniami, ich zastosowaniem a rozwojem w tej dziedzinie.

W ramach wzmocnienia dziedziny badań nad imigrantami przewidziano: a) Utworzenie platformy, której zadaniem będzie gromadzenie badań i projektów praktycznych dotyczących spraw imigrantów, dzielenie się wynikami badań oraz identyfikowanie obszarów, w których potrzebne są dalsze badania i rozwój, zgodnie z polityką rządową.

b) Przeanalizowanie potrzeb w zakresie zbierania, koordynowania i rejestrowania danych, takich jak statystyki, aby ułatwić badania, porównania i analizę różnych kwestii dotyczących imigrantów w Islandii. Analiza ta będzie przeprowadzona w ramach platformy, zgodnie z punktem a).

c) W celu szybkiego upowszechnienia wiedzy na temat badań nad imigrantami planowane jest zorganizowanie przez Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych konferencji dla specjalistów zajmujących się polityką migracyjną dwukrotnie w okresie obowiązywania planu, tj. w latach 2025 i 2027. Ministerstwo, we współpracy z Radą Nordycką, zorganizowało podobne wydarzenie w Reykjavíku w 2023 r., które odniosło duży sukces. Konferencje te stworzą platformę do efektywnego prezentowania wyników badań oraz projektów rozwojowych finansowanych z Funduszu Rozwoju Imigracji i staną się kluczowym forum dla rozwijającej się dziedziny naukowej. Te trzy komponenty działania będą współpracować, aby budować silniejszą społeczność opartą na wiedzy w obszarze spraw imigrantów oraz skuteczniej wykorzystywać wyniki badań.

Działanie 2.4.2 Poprawa dostępu do statystyk dotyczących imigrantów w Islandii

Międzynarodowe instytucje, takie jak OECD, wskazały, że dostęp do statystyk dotyczących imigrantów na Islandii jest niewystarczający. Podkreślono, że wiele danych, które są

niezbędne do publikacji takich statystyk, jest już dostępnych w różnych instytucjach, ale nie są one publikowane. Wstępna analiza sugeruje, że problem leży głównie w infrastrukturze gromadzenia danych w różnych instytucjach, co utrudnia ich wymianę oraz tworzenie i publikację statystyk dotyczących imigrantów. Ponadto konieczne jest wypełnienie zobowiązań Islandii wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/1700, ustanawiającego wspólne ramy statystyk europejskich dotyczących osób i gospodarstw domowych, opartych na danych na poziomie indywidualnym zbieranych metodą doboru próby, które nie zostało jeszcze wdrożone w Islandii. W związku z tym działanie mające na celu poprawę dostępu do statystyk dotyczących imigrantów zakłada podjęcie pierwszego kroku na drodze do poprawy dostępu do takich danych na Islandii. Zostało już opracowane zestawienie danych dotyczących imigrantów, które są dostępne w Urzędzie Statystycznym Islandii i innych instytucjach publicznych. Na podstawie tego zestawienia planuje się zidentyfikowanie możliwości poprawy oraz przedstawienie propozycji dotyczących niezbędnej rozbudowy infrastruktury danych i wymiany informacji między instytucjami. Następnie przeprowadzone zostanie oszacowanie kosztów i opracowanie planu dotyczącego publikacji statystyk w zakresie spraw imigrantów, zapewniając wysoką jakość i spójność danych. Celem jest umożliwienie ogólnej analizy statystyki społecznej z uwzględnieniem zmiennych dotyczących statusu imigrantów.

4.10 Cel 2.5 System edukacji na Islandii z powodzeniem odpowiada na potrzeby edukacyjne oraz społeczne dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na wszystkich szczeblach szkolnictwa.

Aby osiągnąć cel 2.5, zaplanowano trzy działania, które mają na celu objęcie jak najszerszego zakresu systemu edukacji, jednak z wyraźnym określeniem priorytetów.

Działanie 2.5.1 Zharmonizowana procedura przyjmowania, edukacji i integracji dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na poziomie krajowym

Projekt rozwojowy „Edukacja, Przyjmowanie, Kultura” (MEMM) dotyczący usług dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym, jest inicjatywą czasową zainicjowaną przez Ministerstwo Edukacji i Spraw Dzieci, Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych oraz Wydział Edukacji i Opieki Pozaszkolnej Miasta Reykjavík. Projekt będzie realizowany w latach szkolnych 2024–2025 i 2025–2026 w ścisłej współpracy tych instytucji. Partnerzy ci zapewniają finansowanie, wiedzę, zasoby oraz personel, a także ponoszą odpowiedzialność za postępy projektu zgodnie z trójstronnym porozumieniem.

Celem projektu jest opracowanie i zapewnienie szkołom skutecznego doradztwa, materiałów edukacyjnych i narzędzi, a także wsparcia w rozwiązywaniu bardziej skomplikowanych sytuacji. Realizacja projektu leży w gestii nowego Departamentu ds. Edukacji i Usług Szkolnych przy wsparciu ministerstwa oraz we współpracy z Miastem Reykjavík i innymi zainteresowanymi stronami. Wsparcie, doradztwo i materiały związane z projektem będą dostępne w całym kraju, z naciskiem na biura edukacyjne gmin, przedszkola, szkoły podstawowe, średnie oraz świetlice, w miejscach zamieszkania i nauki dzieci.

Przykładem wsparcia w bardziej skomplikowanych sytuacjach może być doradztwo dotyczące spraw związanych z dziećmi bez opieki, inne złożone kwestie ochrony dzieci, usługi dla dzieci z poważnymi niepełnosprawnościami itp.

Zatrudniono specjalnego koordynatora w Ministerstwie Edukacji i Spraw Dzieci, który będzie prowadził projekt, sprawując nadzór merytoryczny oraz kierując zespołem koordynacyjnym związanym z projektem. W skład zespołu wchodzi, obok twórców projektu, przedstawiciele gmin, uczelni wyższych, stowarzyszeń zawodowych oraz organizacji oddolnych.

Oczekuje się, że wyniki projektu MEMM staną się podstawą do wprowadzenia jednolitych procedur dotyczących przyjęcia, nauczania i usług dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym na poziomie krajowym, zarówno dla państwa, jak i dla gmin, obejmujących wszystkie poziomy edukacji i systemy usług.

Działanie 2.5.2 Rozwój i wsparcie publikacji materiałów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym

Na sesji jesiennej sesji parlamentarnej w 2024 r. Minister Edukacji i Spraw Dzieci przedstawi nowy projekt ustawy dotyczącej materiałów edukacyjnych. Projekt ustawy przewiduje, że dzieci do 18. roku życia będą miały prawo do bezpłatnych materiałów edukacyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych i średnich. Proponuje się uproszczenie funkcjonowania Fundusz Materiałów Edukacyjnych, a także rozszerzenie roli Fundusz Rozwoju Materiałów Edukacyjnych, umożliwiając aplikowanie o dotacje na tłumaczenia materiałów edukacyjnych. Projekt ustawy przewiduje również przyznanie ministrowi uprawnień do opracowywania standardów jakości dotyczących tworzenia i publikacji materiałów edukacyjnych.

W uzasadnieniu projektu odniesiono się do Polityki Edukacyjnej na lata 2030, przyjętej przez Alþingi w 2021 r., która określa dziewięć głównych działań. Jednym z tych działań dotyczyło zapewnienia wysokiej jakości materiałów edukacyjnych dla całego systemu edukacji. Celem tego działania jest poprawa jakości, różnorodności i dostępu do materiałów edukacyjnych dla uczniów w przedszkolach, szkołach podstawowych i średnich oraz w kształceniu dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów cyfrowych w języku islandzkim, języku migowym oraz materiałów dla uczniów zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym.

Nowy Departament ds. Edukacji i Usług Szkolnych (MMS) kładzie szczególny nacisk na publikację materiałów edukacyjnych dla uczniów zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym. W ramach Projektu Rozwojowego „Edukacja, Przyjmowanie, Kultura” (MEMM), który dotyczy usług dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym (patrz cel 2.5), planowane jest również rozwijanie i zapewnianie skutecznego doradztwa, materiałów edukacyjnych oraz narzędzi dla społeczności szkolnej, co będzie współdziałać z projektem MEMM oraz publikacją materiałów edukacyjnych MMS.

Działanie 2.5.3 Rozwój i zwiększenie oferty edukacyjnej szkół średnich dla dzieci i młodzieży o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym

Przegląd podstawy programowej szkół średnich jest w trakcie przygotowań w Ministerstwie Edukacji i Spraw Dzieci. Szczególną uwagę poświęcono identyfikacji potrzebnych zmian w odniesieniu do tej grupy uczniów.

Od jesieni 2024 r. przyznano środki na utworzenie trzech nowych klas o profilu języka islandzkiego w szkołach średnich: w Framhaldsskólinn í Mosfellsbær, Kvennaskóli w Reykjavíku oraz Menntaskóli w Ísafjörður. Ma to na celu zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania na edukację w szkołach średnich dla nowych uczniów.

Projekt rozwojowy „Edukacja, Przyjmowanie, Kultura” (MEMM), dotyczący usług dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym (patrz cel 2.5), ma na celu rozwijanie i zapewnianie skutecznego doradztwa, materiałów edukacyjnych oraz narzędzi dla społeczności szkolnej. W ramach tego projektu utworzono specjalne stanowisko, które w ramach grupy pracujących specjalistów w systemie szkół średnich ma wspierać szkoły średnie w realizacji tego przedsięwzięcia.

4.11 Cel 3.1 Dostępna jest bogata oferta praktycznych kursów języka islandzkiego, która obejmuje cały kraj.

Działanie 3.1.1 Zróżnicowane i ukierunkowane formy nauki języka islandzkiego dostępne dla wszystkich

To działanie dotyczy nauki języka islandzkiego dla dorosłych, podczas gdy nauka języka islandzkiego dla dzieci o zróżnicowanym pochodzeniu językowym i kulturowym jest uregulowana przez przepisy dotyczące przedszkoli, szkół podstawowych i średnich, zgodnie z podstawowymi programami nauczania każdego poziomu edukacji. Ponadto działania 2.5.1, 2.5.2 i 2.5.3 odnoszą się do nauki tego segmentu uczniów.

Imigranci w Islandii oceniają swoje umiejętności językowe jako najniższe w OECD w odniesieniu do znajomości języka kraju, w którym mieszkają. Tylko 18% imigrantów w Islandii uważa, że ma wystarczające umiejętności językowe, podczas gdy średnia w krajach OECD wynosi 60%. Widać wyraźnie potrzebę dalszego rozwoju nauki języka islandzkiego, z większym naciskiem na różnorodność kursów, dostosowanych do różnych potrzeb edukacyjnych i odbywających się w najbliższym otoczeniu uczniów. Imigranci, jak i OECD, wskazują, że udział kosztów nauki języka jest w Islandii wysoki w porównaniu z innymi krajami nordyckimi, co często sprawia, że wiele osób nie ma możliwości nauki języka islandzkiego. Poprawa nauczania języka wspiera zarówno uczestnictwo na rynku pracy, jak i inne aspekty społeczne, a umiejętności językowe rodziców-imigrantów wspierają naukę i przyszłe możliwości dzieci.

W punkcie a) działania planuje się zapewnienie prawa imigrantów do nauki języka islandzkiego, m.in. poprzez wzmocnienie ram prawnych dotyczących spraw imigrantów oraz umożliwienie różnym grupom dostęp do nauki języka islandzkiego, zwłaszcza w pierwszych latach pobytu w kraju. Działanie to jest również powiązane z działaniem nr 18 w ramach uchwały parlamentu dotyczącej planu działań w zakresie języka islandzkiego na lata 2024–2026 Islandzki dla wszystkich (isl. *Íslenska handa öllum*), którego celem jest zapewnienie, że jak najwięcej osób osiągnie określony poziom podstawowej znajomości języka islandzkiego, a także poprawa całej struktury usług w tym zakresie.

Działanie b) koncentruje się na zwiększeniu możliwości nauki języka islandzkiego w kontekście zawodowym, poprzez współpracę z firmami w celu organizowania kursów językowych w godzinach pracy oraz wykorzystanie różnych rozwiązań technologicznych i innowacji do nauki terminologii zawodowej. Wśród działań na rzecz rozwoju kursów łączących szkolenie zawodowe z nauką języka islandzkiego, uwzględnia się projekty, które już przyniosły pozytywne rezultaty i powinny być kontynuowane. Inne ośrodki edukacyjne, takie jak centra kształcenia ustawicznego, również zintegrowały naukę języka islandzkiego z programami edukacji dorosłych. W 2023 r. połowę uczestników takich kursów stanowili imigranci.

Punkt c) planu wdrażania działań dotyczących spraw imigrantów odnosi się do kontynuacji wdrażania Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego w latach 2022–2025 i ma na celu dalszy rozwój tej inicjatywy. Materiały edukacyjne oraz poszerzanie tych zasobów są kluczowe dla wzmacniania nauczania języka islandzkiego dla imigrantów, a otwarty dostęp do tych zasobów wspiera rozwój nauki języka islandzkiego, co jest również objęte działaniem 3.2.1. Fundusz Edukacyjny, działający na podstawie ustawy nr 27/2010 o kształceniu ustawicznym, od wielu lat przyznaje dotacje na innowacyjne projekty oraz rozwój materiałów edukacyjnych i wsparcia w nauce języka islandzkiego dla dorosłych imigrantów.

W punkcie d) przewiduje się nawiązanie współpracy z gminami i instytucjami edukacyjnymi w celu stworzenia „mostów językowych” dla dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem rodziców dzieci uczęszczających do szkół podstawowych. „Most językowy” oznacza przeniesienie nauki języka islandzkiego do lokalnych społeczności, blisko grupy uczniów oraz współpracę państwa, gmin i instytucji edukacyjnych w celu ułatwienia dostępu do nauki języka islandzkiego. Znajomość języka islandzkiego przez rodziców-imigrantów wspiera naukę u ich dzieci oraz wzmacnia współpracę między domami a szkołami. Imigranci, zwłaszcza na obszarach wiejskich, wskazali na ograniczony dostęp do nauki języka islandzkiego w bardziej rozproszonych lokalizacjach, choć we wszystkich jednostkach miejskich istnieją szkoły podstawowe, które oferują możliwości nauki języka islandzkiego dla dorosłych. Obowiązek szkolny dzieci stwarza również możliwość dotarcia do rodziców i wspólnej pracy nad poprawą umiejętności językowych zarówno dorosłych, jak i ich dzieci. Realizacja tego działania wymaga współpracy Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych, uznawanych ośrodków edukacyjnych i gmin.

Punkt e) zakłada szczególne wysiłki na rzecz rozwoju nauki islandzkiego języka migowego, ponieważ imigranci stanowią obecnie około jedną piątą społeczności osób niesłyszących w Islandii. W małym środowisku językowym istotne jest skuteczne rozwijanie nauki islandzkiego języka migowego jako drugiego języka. Liczba dorosłych osób niesłyszących wzrosła znacznie od 2022 r., a możliwości nauki dla nich nie są na równi rozwinięte w porównaniu do dzieci niesłyszących. Całkowitym celem działania jest uczynienie nauki islandzkiego języka migowego, jak i mówionego, różnorodną, nowoczesną, praktyczną oraz dostępną w całym kraju.

4.12 Cel 3.2 Zagwarantowany jest wysoki poziom kursów języka islandzkiego.

Działanie 3.2.1 Rozwój kadry nauczycieli uczącej języka islandzkiego jako drugiego języka

Podobnie jak w działaniu 3.1.1, w nadchodzących latach przewidziano znaczący rozwój w zakresie nauczania języka islandzkiego dla imigrantów. Dotychczas niewielu nauczycieli miało nauczanie języka islandzkiego jako drugiego języka w zakresie głównych obowiązków zawodowych, dlatego działania a) i b) przewidują wzmocnienie kadry nauczycielskiej w tej dziedzinie.

W punkcie a) szczególną uwagę zwrócono na nowych nauczycieli, którzy ukończą studia wyższe, a ich przygotowanie będzie realizowane w ramach kształcenia nauczycieli na poziomie akademickim. Równocześnie konieczne jest zwiększenie liczby już pracujących nauczycieli i instruktorów języka islandzkiego poprzez możliwości kształcenia ustawicznego oraz zapewnienie specjalistycznego szkolenia w zakresie stosowania Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, który jest obecnie wdrażany (zob. opis działania 3.1.1.). Nauczyciele języka islandzkiego powinni otrzymać szkolenie w zakresie nauczania zgodnie z poziomami systemu, korzystania z materiałów dydaktycznych oraz przeprowadzania testów kompetencji.

Działanie to wspiera trzy działania wymienione w uchwale dotyczącej planu działań w zakresie języka islandzkiego na lata 2024–2026, w szczególności dotyczące poprawy jakości pracy, wdrożenia Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz rozwoju zawodowego i kompetencji nauczycieli języka islandzkiego jako drugiego języka.

W nauczaniu dorosłych kluczowe jest aktywne konsultowanie z użytkownikami, zwłaszcza w obszarze, który znajduje się w intensywnej fazie rozwoju, takim jak nauka języka islandzkiego dla imigrantów. W 2023 r. Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych zleciło przeprowadzenie dwóch analiz dotyczących opinii użytkowników kursów języka islandzkiego dla imigrantów. Jedna z analiz została przeprowadzona przez Uniwersytet w Akureyri i dotyczyła „Społeczeństwo bez podziałów: Oceny umiejętności językowych imigrantów” (isl. *Samfélög án aðgreiningar: Mat innflytjenda á eigin færni í íslensku*). Druga analiza została zrealizowana przez Instytut Nauk Społecznych i dotyczyła oceny systemów jakości ośrodków edukacyjnych, które otrzymały dotacje na naukę języka islandzkiego w 2022 r., a także przedstawienia propozycji usprawnień w celu zwiększenia jakości, widoczności i efektywności tych usług. Uzyskane informacje są cenne, jednakże konieczne jest dalsze monitorowanie tych kwestii poprzez nowe badania, które będą obejmować podobne aspekty. W związku z tym planuje się przeprowadzenie takiej analizy w 2027 r., aby uzyskać porównywalne dane dotyczące opinii użytkowników na temat jakości i przydatności nauki języka islandzkiego po wdrożeniu działań usprawniających opisanych w poprzednich punktach.

4.13 Cel 3.3 *Wspiera się zrozumienie i zachęca do korzystania z języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a osobami islandzkiego pochodzenia.*

Działanie 3.3.1 Islandzki jako język komunikacji dla wszystkich

Nauka języków ma na celu stworzenie możliwości komunikacyjnych. Imigranci na Islandii zwrócili uwagę, że nie mają wystarczających okazji do używania swoich umiejętności językowych podczas budowania biegłości. Celem działania dotyczącego islandzkiego jako języka komunikacji dla wszystkich jest zwiększenie możliwości używania języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a obywatelami oraz stworzenie okazji do nauki języka i wsparcia poprzez ogólną komunikację.

W punkcie a) przewidziano uruchomienie specjalnego dwuletniego projektu mającego na celu zwiększenie tolerancji wobec różnorodnego użycia języka islandzkiego oraz promowanie jego stosowania w kontaktach z imigrantami na Islandii. Celem tej inicjatywy jest podniesienie świadomości społecznej oraz zaangażowania we wspieranie nauki języka islandzkiego przez imigrantów. Punkty a) i b) działania są ze sobą powiązane, gdyż obok działań mających na celu zwiększenie świadomości, planuje się również wspieranie dalszego użycia języka islandzkiego w komunikacji między imigrantami a obywatelami. Przykładem takiego projektu jest działalność Centrum Uniwersyteckiego Fiordów Zachodnich, która realizuje inicjatywę „Dajmy islandzką szansę” (isl. „*Gefum íslensku séns*”), mającą na celu budowanie społeczeństwa sprzyjającego używaniu języka islandzkiego, co w rezultacie zwiększa możliwości nauki i stosowania tego języka w codziennych interakcjach.

Niewiele wiadomo o rzeczywistych postawach i ewentualnych różnicach w nastawieniu między obywatelami a imigrantami w kontekście używania języka islandzkiego w komunikacji. Dlatego planuje się pomiar takich postaw po wdrożeniu punktów a) i b) działania, aby stworzyć możliwość oceny, czy konieczne są dodatkowe działania w przyszłych planach działania, czy cele polityki są realizowane dzięki wdrożonym działaniom. W tekście odniesiono się do pojęcia islandzkiego interjęzyka, które jest terminem stosowanym w naukach językowych, mającym na celu objęcie różnorodności w używaniu islandzkiego jako języka obcego, w tym wymowy, struktury zdań, słownictwa i ogólnego użycia języka. Celem całego działania jest zapewnienie, że imigranci będą mieli okazję do korzystania z języka islandzkiego oraz islandzkiego języka migowego, a także otrzymają wsparcie od osób, dla których język islandzki lub islandzki język migowy jest językiem ojczystym.

4.14.Cel 3.4 *Oferta kursów języka islandzkiego jest oparta na dostępności i elastyczności.*

Działanie 3.4.1 Zróżnicowane kursy języka islandzkiego

Jedno z zaleceń OECD dotyczących rozwijania umiejętności językowych imigrantów wskazuje na potrzebę zapewnienia różnorodnych sposobów nauki języka islandzkiego. Konieczne jest zaspokojenie potrzeb różnych grup, a szczególną uwagę należy zwrócić na

dwie grupy w Islandii: pracowników zmianowych oraz imigrantów, którzy nie mogą korzystać z zorganizowanych form opieki nad dziećmi poniżej wieku szkolnego.

W związku z tym punkt a) działań ma na celu wdrożenie projektów rozwojowych dostosowanych do potrzeb tych grup, które w przypadku sukcesu mogą zostać rozszerzone na cały kraj. Działania te są skierowane na obszary o wysokim odsetku imigrantów oraz gałęzie gospodarki, w których praca zmianowa jest powszechna. Przykładem jest region Suðurnes, gdzie odsetek imigrantów w populacji jest najwyższy w kraju, a praca zmianowa, zwłaszcza w przemyśle podstawowym i w sektorze lotniczym, dominuje na rynku pracy.

Jednocześnie istotne jest kontynuowanie wykorzystania możliwości nauki samodzielnej, która łączy tradycyjne kursy języka islandzkiego oraz wpisuje się w nowoczesne środowisko nauki języków. Punkt b) działań koncentruje się na wspieraniu dalszego rozwoju rozwiązań opartych na nowoczesnych technologiach, które są szeroko dostępne dla wszystkich zainteresowanych nauką języka islandzkiego imigrantów. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej od kilku lat wspiera takie projekty, a postęp w tej dziedzinie jest szybki. Działanie ma na celu dalsze zwiększenie dostępu różnych grup do kursów językowych i szkoleń w zakresie języka islandzkiego, aby umożliwić szerszemu kręgowi osób korzystanie z nauki i szkoleń.

Punkt c) zakłada wsparcie dla wdrażania i rozwoju elastycznych kursów językowych dostosowanych do indywidualnych potrzeb poprzez współpracę z ośrodkami edukacyjnymi i środowiskiem akademickim. Celem jest wymiana wiedzy i doświadczeń oraz promowanie skutecznych metod nauczania.

5. Konsultacje na temat tworzenia polityki

5.1 Informacje ogólne na temat procesu oraz konsultacji

Grupa sterująca została powołana w połowie stycznia 2023 r. i w tym samym miesiącu rozpoczęła swoją działalność. W skład grup roboczych weszli przedstawiciele pięciu ministerstw: Finansów, Sprawiedliwości oraz Edukacji i Spraw Dzieci, Pracy i Polityki Społecznej oraz Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Ponadto w grupach roboczych obecni byli również przedstawiciele Federacji Islandzkich Związków Zawodowych (isl. *ASÍ — Alþýðusamband Íslands*), *BHM*, Federacji Pracowników Państwowych i Komunalnych (isl. *BSRB — Bandalag starfsmanna ríkis og bæja*), Islandzkiego Związku Nauczycieli przedstawiciele Stowarzyszenia Kobiet Obcego Pochodzenia w Islandii (isl. *Samtök kvenna af erlendum uppruna á Íslandi*), Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Islandzkiego (isl. *Hugvísindasvið Háskóla Íslands*), Rady Imigracyjnej, Islandzkiego Czerwonego Krzyża (isl. *RKÍ — Rauði krossinn á Íslandi*), Konfederacją Pracodawców Islandzkich oraz dwóch przedstawicieli Stowarzyszenia gmin islandzkich. Ponadto przedstawiciel Urzędu Pracy wziął udział w posiedzeniu grupy sterującej dotyczącym przygotowania białej księgi.

Podczas pracy nad polityką w zakresie spraw dotyczących imigrantów i uchodźców główny nacisk położono na przeprowadzenie szerokich konsultacji z zainteresowanymi stronami oraz wysłuchanie, jak największej liczby różnorodnych opinii. Podczas przygotowywania zielonej księgi przeprowadzono wywiady z imigrantami w dwóch grupach fokusowych oraz z wieloma ekspertami z różnych dziedzin. Podczas przygotowywania białej

księgi przeprowadzono rozmowy z setkami osób na otwartych spotkaniach w całym kraju. W całym procesie przeprowadzono bezpośrednie rozmowy z ponad 550 osobami.

W trakcie przygotowywania zielonej księgi grupa sterująca spotkała się na 8 spotkaniach, a 32 spotkania odbyły się w tematycznych grupach roboczych. Podczas przygotowywania białej księgi grupa sterująca odbyło się 13 posiedzeń, na których opracowano projekt polityki. Odbyły się szeroko zakrojone konsultacje ze społeczeństwem na temat polityki oraz kwestii praktycznych. Celem tych rozmów było poznanie głosów samych imigrantów i upewnienie się, że kluczowe zagadnienia określone w zielonej księdze, na których opiera się projekt polityki, odzwierciedlały rzeczywiste potrzeby imigrantów w opinii zarówno samych imigrantów, jak i społeczeństwa jako całości. Odbyło się 12 spotkań na terenie całego kraju, 7 spotkań otwartych: w Akureyri, Borgarnes, Egilsstaðir, Ísafjörður, Reykjanesbær, Reykjavíku i Selfoss oraz 5 spotkań zamkniętych grup fokusowych z uchodźcami w Akureyri, Bifröst, Reykjanesbær, Reykjavíku oraz Selfoss. W tych otwartych rozmowach wzięło udział łącznie 489 osób. Wyniki tych konsultacji zostały przeanalizowane oddzielnie, aby zapewnić, że dane priorytety znajdą odzwierciedlenie.

W ramach opracowywania oceny stanu obecnego oraz formułowania polityki dotyczącej imigrantów i uchodźców Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) przeprowadziła szczegółową analizę sytuacji imigrantów w Islandii, która została opublikowana 4 września 2024 r. Analiza OECD, wraz z innymi danymi, została wykorzystana podczas opracowywania polityki, której cele opierają się na solidnej ocenie oraz wiarygodnych danych dotyczących aktualnej sytuacji i głównych wyzwań, które należy rozwiązać w dłuższej perspektywie.

5.2 Konsultacje na platformie konsultacyjnej rządu

W ramach opracowywania tej polityki i planu jej wdrażania przygotowano zarówno zieloną księgę, jak i białą księgę, które zostały przedstawione na platformie konsultacyjnej. Projekt uchwały został również przedstawiony na tej samej platformie konsultacyjnej.

Konsultacje dotyczące oceny stanu bieżącego i perspektyw, tj. zielonej księgi w sprawie imigrantów i uchodźców, odbyły się w dniach 10 listopada – 8 grudnia 2023 r. na rządowej platformie konsultacyjnej. Łącznie otrzymano dwadzieścia opinii – siedemnaście w trakcie okresu konsultacji oraz trzy po jego zakończeniu. Opiniodawcy: Federacja Islandzkich Związków Zawodowych, Związki zawodowe pracowników socjalnych (isl. *Félagsráðgjafafélag Íslands*), Centrum Usług Edukacyjno-Szkoleniowych (isl. *Fræðslumiðstöð atvinnulífsins*), Robotnicy Przemysłu Świata w Islandii (isl. *Heimssamband verkafólks á Íslandi*), Islandzki oddział Amnesty International, Jóhanna Björk Sveinbjörnsdóttir, organizacja zrzeszająca podmioty zajmujące się kształceniem dorosłych w Islandii (isl. *Leikn*), Centrum Praw Człowieka (isl. *Mannréttindaskrifstofa Íslands*), Centrum badań i edukacji w zakresie migracji międzynarodowych i stosunków etnicznych (isl. *Mirra*), Islandzki Czerwony Krzyż, Ośrodek diagnostyki i doradztwa Miasta Reykjavík, Rada Wielokulturowa Miasta Reykjavík – tzw. ambasadorzy mieszkańców obcego pochodzenia, Stowarzyszenia gmin islandzkich, Konfederacja Pracodawców Islandzkich, Federacja Przemysłu Islandzkiego (isl. *Samtök iðnaðarins*) i Stowarzyszenie Firm Technologii Edukacyjnych (isl. *Samtök menntateknifyrirtækja*), Stowarzyszenie Kobiet Obcego Pochodzenia w Islandii, Stowarzyszenie Centrów Edukacji i Kształcenia Ustawicznego (isl. *Símennt*) oraz Islandzka Koalicja na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością (isl. *ÖBÍ réttindasamtök*).

Opiniujący ogólnie z zadowoleniem przyjęli wydanie zielonej księgi oraz fakt, że trwają prace nad stworzeniem polityki w zakresie spraw dotyczących imigrantów. Podkreślano znaczenie posiadania polityki, która umożliwi bardziej ukierunkowane działania w tym zakresie. Sugestie opiniodawców koncentrowały się głównie na potrzebie bardziej szczegółowego omówienia zagadnień dotyczących poszczególnych grup, zamiast skupiać się na kluczowych zagadnieniach i wizji przyszłości.

Konsultacje dotyczące projektu polityki, opublikowanego w białej księdze „Wszyscy tworzymy jedno społeczeństwo. Przyszłość i polityka w zakresie spraw dotyczących imigrantów” (isl. *Samfélag okkar allra – Framtíð og stefna Íslands í málefnum innflytjenda*) odbyły się w dniach 24 maja – 21 czerwca 2024 r. na platformie konsultacyjnej rządu. Łącznie wpłynęło 21 uwag, z czego 20 w wyznaczonym terminie oraz 1 po jego upływie.

Opiniodawcy w kolejności alfabetycznej: Miasto Akureyri, Federacja Islandzkich Związków Zawodowych (isl. *Alþýðusamband Íslands – ASÍ*), Federacja Pracowników Państwowych i Komunalnych (*BSRB – Bandalag starfsmanna ríkis og bæja*), Urząd ds. Dzieci i Rodzin, Gminy Grímsnes- i Grafningshreppur, Centrum edukacyjne Iðan, Jovana Pavlovic, Stowarzyszenie na rzecz praw i interesów osób niepełnosprawnych (isl. *Broskahjálpi*), Centrum Praw Człowieka, Centrum kształcenia ustawicznego Mimir, Islandzki Czerwony Krzyż, Gmina Reykjanesbær, Miasto Reykjavík, Stowarzyszenie Gmin Islandzkich, Konfederacja Pracodawców Islandzkich, Stowarzyszenie Kobiet Obcego Pochodzenia w Islandii, Stowarzyszenie Centrów Edukacji i Kształcenia Ustawicznego (*Viðskiptaráð Íslands, Tungumálaskólinn ehf.*, (isl. *Islandzka Izba Handlowa*), Zane Brikovska i Islandzka Koalicja na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością.

6. Wpływ społeczny

W szczegółowej analizie OECD dotyczącej integracji zawodowej i rynku pracy imigrantów oraz ich dzieci w Islandii (ang. *Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Iceland*), opublikowanej 4 września 2024 r., przedstawiono najważniejsze mocne i słabe strony sytuacji imigrantów w Islandii w porównaniu z innymi krajami OECD. Analiza wskazuje, że szczególną cechą Islandii jest wysoki poziom zatrudnienia imigrantów, podczas gdy ich wykształcenie i doświadczenie zawodowe nie są w pełni wykorzystywane. Wykształceni imigranci często wykonują prace, które nie wymagają specjalistycznego wykształcenia, co jest stratą zarówno dla społeczeństwa islandzkiego, jak i dla samych imigrantów. W odróżnieniu od innych krajów nordyckich Islandia zainwestowała niewiele środków w nauczanie języka islandzkiego imigrantów, mimo że sami imigranci wyrażają chęć nauki tego języka i postrzegają brak umiejętności językowych jako jedną z największych przeszkód na islandzkim rynku pracy. Istnieje pilna potrzeba wzmocnienia nauki języka islandzkiego nie tylko dla dorosłych, ale także dla dzieci. Konieczne jest wprowadzenia specjalnych działań edukacyjnych i większego wsparcia dla dzieci.

Wyniki analizy OECD, w połączeniu z uwagami przedstawionymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podczas opracowywania zielonej i białej księgi dotyczącej polityki, stanowiły fundament dalszych prac. Grupy robocze odpowiedzialne za opracowanie polityki oraz działań skupiły się na rozwiązaniu wskazanych problemów i wyzwań. Zwrócono również uwagę na znaczenie opracowania polityki w tej dziedzinie, aby dostosować ją do działań krajów nordyckich i większości innych krajów OECD. Należy zauważyć, że rzadko zdarza się, aby kraj wdrażał plany działań przed ustanowieniem odpowiedniej polityki, jak miało to miejsce w tym przypadku.

OECD podkreśla również znaczenie zapewnienia dostępności danych statystycznych dotyczących imigrantów, co stanowi przedmiot współpracy z Urzędem Statystycznym Islandii. Imigranci stanowią obecnie na tyle znaczną część populacji, że publikacja danych statystycznych nie jest już obciążona ryzykiem naruszenia prywatności, jak miało to miejsce w przeszłości, gdy ich liczba była zbyt mała, by zapewnić anonimowość małej społeczności.

Społeczne skutki każdego z przedstawionych powyżej celów zostały omówione szczegółowo we wcześniejszych częściach dokumentu i nie będą powtarzane w niniejszym rozdziale. Zasadniczym celem polityki oraz planu jej wdrażania jest wywołanie pozytywnych efektów społecznych, w tym wsparcie imigrantów w procesie integracji z islandzkim społeczeństwem. Polityka ma również na celu stworzenie wspólnej zdolności do działania wszystkich mieszkańców, z poszanowaniem kluczowych wartości, jakimi są wolność, równość oraz prawa człowieka.

7. Finansowanie polityki i planu wdrażania

Ocena kosztów polityki i planu jej wdrażania jest obecnie w trakcie opracowywania przez odpowiednie ministerstwa oraz instytucje, które będą odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań i monitorowanie ich przebiegu.

8. Objasnienia definicji

Poniżej przedstawiono, w porządku alfabetycznym, wyjaśnienia kluczowych pojęć, które stanowią podstawę dyskusji i zrozumienia w niniejszej uchwale parlamentu.

- a) **Dyskryminacja wielokrotna** (ang. *multiple discrimination*) występuje, gdy jednostki doświadczają uprzedzeń ze względu na wiele cech, takich jak płeć i pochodzenie, lub płeć, pochodzenie, niepełnosprawność. Ten rodzaj dyskryminacji generuje skumulowany negatywny wpływ, co prowadzi do doświadczania przez osobę zjawiska dyskryminacji wielokrotnej.
- b) **Grupa NEET** odnosi się do młodych ludzi, którzy nie uczą się, nie pracują ani nie szkolą się zawodowo. Jest to tłumaczenie skrótu w języku angielskim *NEET* (ang. *neither in employment nor in education or training*).
- c) **Imigranci drugiego pokolenia** to osoby urodzone na Islandii, których oboje rodzice są imigrantami.
- d) **Imigrant** to osoba, która urodziła się za granicą i której rodzice i dziadkowie urodzili się za granicą. Imigrantem może być zarówno obywatel innego kraju, jak i obywatel Islandii.
- e) **Islandzki interjęzyk** jest tłumaczeniem angielskiej nazwy *interlanguage*, tj. interjęzyk. Odnosi się to do sposobu, w jaki obcokrajowcy posługują się językiem, włączając w to wymowę, dobór słów, gramatykę i strukturę zdań.
- f) **Obcokrajowiec** to osoba, która nie posiada obywatelstwa islandzkiego. Tym samym słowo to odnosi się do innej grupy niż imigrant i obejmuje m.in. np. wszystkich tych, którzy odwiedzają kraj czasowo, np. w celach zawodowych lub turystycznych.
- g) **Osoba islandzkiego pochodzenia** to osoba, która nie mieści się w definicji imigranta. Termin „osoba islandzkiego pochodzenia” obejmuje osoby,

nieposiadające obcego pochodzenia, osoby nieposiadające obcego pochodzenia urodzone za granicą, osoby urodzone w Islandii, których co najmniej jeden z rodziców jest obcokrajowcem, oraz osoby urodzone za granicą, mających rodziców urodzonych za granicą, których co najmniej jedno z dziadków jest urodzone w Islandii.

- h) **Osoba niesłysząca** odnosi się do osób niesłyszących, posługujących się językiem migowym i dla których język migowy jest pierwszym językiem. Podobnie jak dla innych imigrantów język islandzki nie jest ich pierwszym językiem, również osoby niesłyszące spośród imigrantów nie posługują się islandzkim językiem migowym jako swoim pierwszym językiem.
- i) **Osoba posługująca się innym językiem** odnosi się do osoby, dla której język islandzki stanowi drugi język. Termin „drugi język” dotyczy języków, których ludzie uczą się po swoim języku ojczystym lub pierwszym języku. Dzieci mogą uczyć się więcej niż jednego języka jednocześnie i być dwujęzyczne lub wielojęzyczne. Dlatego dla osób islandzkiego pochodzenia język islandzki jest na ogół pierwszym językiem, a dla imigrantów drugim. Imigranci, którzy przeprowadzają się na Islandię jako dzieci, mogą jednak stać się dwujęzyczni, posługując się islandzkim i swoim językiem ojczystym, a nie islandzkim jako drugim językiem.
- j) **Społeczeństwo włączające** (ang. *inclusive society*) odnosi się do określonego typu społeczeństwa, które zawsze uwzględnia różnorodność jednostek. Opiera się ono na potencjale aktywnego uczestnictwa każdej osoby oraz świadomie podejmowanych decyzjach zapewniających szanse i możliwości różnym grupom szanse i możliwości na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym Społeczeństwo włączające nie opiera się jedynie na możliwości uczestnictwa, ale także na zagwarantowaniu różnym grupom możliwości uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji w społeczeństwie.
- k) **Uchodźca** to osoba, która przebywa poza granicami swojego państwa pochodzenia lub jest bezpaństwowcem, znajdującym się poza granicami kraju, w którym miała stałe miejsce zamieszkania, z powodu uzasadnionej obawy przed prześladowaniem ze względu na rasę, religię, narodowość, przynależność do konkretnej grupy społecznej lub swoje przekonania polityczne. Ze względu na te obawy nie jest w stanie lub nie chce skorzystać z ochrony oferowanej przez to państwo. W tej polityce za uchodźców uznaje się osoby, W tej polityce uchodźcami są osoby, które zostały uznane przez rząd islandzki za uchodźców.
- l) **Wielokulturowość** (ang. *multiculturalism*) opisuje stan społeczeństwa, w którym występuje różnorodność kulturowa, a kultury współistnieją ze sobą, Termin „wielokulturowość” często występuje w określeniach takich jak „społeczeństwo wielokulturowe” czy „edukacja wielokulturowa”. Wielokulturowość to koncepcja, która gwarantuje jednostkom prawo do zachowania własnej kultury oraz możliwość identyfikacji się z więcej niż jedną kulturą. Termin ten odnosi się do spójności społecznej różnych grup kulturowych.
- m) **Włączenie społeczne** (ang. *inclusion*) to stosunkowo nowy termin w języku islandzkim, który oznacza uwzględnianie różnorodności ludzi we wszystkich sytuacjach. Włączenie oznacza, że odpowiedzialność za zapewnienie różnorodności leży nie tylko na jednej osobie, ale na wielu. Dla całego społeczeństwa jako całości, jak i dla poszczególnych jego członków. Włączanie odnosi się zatem do relacji i systemów opartych na wspólnej odpowiedzialności. W ten sposób włączenie różni

się od terminów takich jak adaptacja (ang. *integration*), która zakłada jednokierunkową odpowiedzialność, gdzie osoba będąca w mniejszości jest zobowiązana do dostosowania się do sytuacji większości. Termin jest najczęściej używany w kontekście innych pojęć, takich jak przykładowo: społeczeństwo włączające lub włączająca służba zdrowia.

- n) **Zróźnicowane tło językowe** (ang. *linguistically diverse*) odnosi się do faktu, że ludzie mają różne języki jako swój pierwszy język i mogą być również wielojęzyczni, tj. mają więcej niż jeden język jako swój pierwszy język. Należy uwzględnić zróżnicowane pochodzenie językowe, zwłaszcza na każdym poziomie edukacji oraz zrozumieć jego wpływ, na uczniów na różnych etapach szkoły.